

tieto & *trendit*

lokakuu 2012

talous • yhteiskunta • ympäristö

YRITYKSET – kansantalouden tukijalka

Voittoja enemmän kuin investointeja

Vienti on harvojen harteilla

Kilpailukykyä vai ei?

Yritystuissakin rakennemuutos

Suomessa toimi
vuonna 2011
kaikkiaan
348 805
yritystä

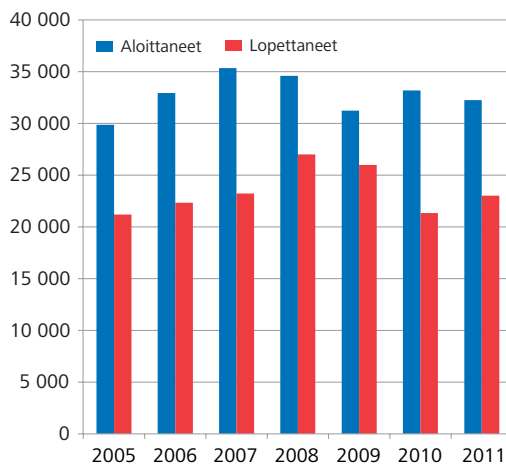
Uusia yrityksiä aiempaa vähemmän

Aloittaneiden yritysten määrä väheni lähes 29 prosenttia vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Alustavien vuositietojen mukaan vuonna 2011 aloittaneiden yritysten määrä väheni 3 prosenttia ja lopettaneiden yritysten määrä lisääntyi 8 prosenttia.

7 259 uutta yritystä aloitti toimintansa vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä. Yrityksiä aloitti eniten Helsingissä (1 265), seuraavaksi eniten Espoossa (381), Tampereella (370), Turussa (252) ja Vantaalla (249). Vuoden 2011 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna aloittaneiden yritysten määrä lisääntyi eniten Akaassa (11) ja Siikalatvassa (11) sekä väheni eniten Helsingissä (-420), Turussa (-160), Vantaalla (-159) ja Espoossa (-139).

7 674 yritystä lopetti toimintansa vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä – 13 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2010 vastaavana ajankohtana. Lopettaneiden osuus koko yrityskannasta oli 2,3 prosenttia vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä. Yrityksiä lopetti eniten Helsingissä (1 243), seuraavaksi eniten Espoossa (383), Tampereella (314), Vantaalla (307) ja Turussa (241). Lopettaneiden yritysten määrä lisääntyi eniten Kotkassa (12) ja vastaavasti väheni eniten Turussa (-91) ja Helsingissä (-89).

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset 2001–2011

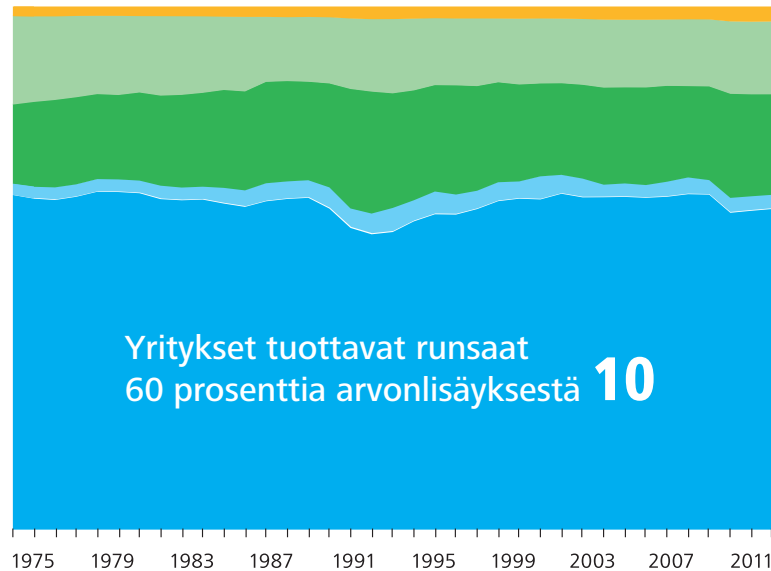

Lähde: Yritysrekisteri: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset.
Tilastokeskus

Nro 7/2012

Kannen kuva: Lehtikuva Oy

Pääkirjoitus

- 5 Parempaa tietoa yrityksistä
Leena Storgårds

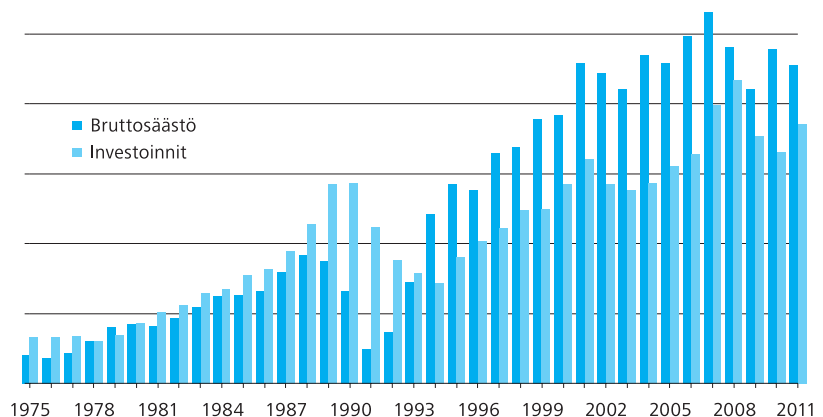
Taloustrendit

- 6 Internet-yritykset pärjänneet hyvin taantumassa
Suomi sijalla 4 innovaatio-tutkimuksessa
Palvelualoilla 70 prosenttia EU-kansalaisista
- 7 Velkakriisi raapaisee syvältä ja pitkään
- 8 Suomalaisyriyksillä tuotantoprosessit hallussa
Samuli Rikama

- 10 Yritykset tuottavat valtaosan arvonlisäyksestä
- 13 Voivot kasvaneet enemmän kuin investoinnit
Olli Savela
- 17 Naisten ja miesten alat yrittäjilläkin
Jaakko Salmela

- 20 Ulkomaalaistaustaiset yritykset valtaavat ravintola-alaa
Jouko Rajaniemi
- 22 Vientimme on harvojen harteilla
Pekka Lith
- 26 Suomella on kykyä kilpailla
Samuli Rikama

Ennen velaksi, nyt tuloilla – investoida voisi enemmänkin 13

28

Petri Rouvinen, Etlatieto Oy:
Rakenteellisen kilpailukyvyyn
lisäksi tulisi huolehtia
kustannuskilpailukyvyistä

- 28 Kustannuskilpailukyvyistäkin tulisi huolehtia
Petri Rouvinen
- 30 Amerikkalaisyrietyksissä eletään epävarmuuden aikaa
Dan Steinbock
- 32 Konserniyrietykset hallitsevat teollisuutta
- 35 Rakennemuutos heijastuu yrietystuikiin
Samuli Rikama
- 38 Maakunnilla on oma tuotantoprofiilinsa
Anssi Vuorio

40 Taantuma koettelee teollisuuden kannattavuutta
Pirkko Nurmela

44 Vakuuttaako tilasto?
Jussi Melkas

Kotimaan katsaus

Teollisuustuotanto väheni elokuussa • Talous kasvoi alkukesällä • Energian kulutus väheni alkuvuonna • Julkista velkaa jo sata miljardia • Konkurssien määrä kasvoi • Enemmän työttömiä • Henkilöstönvuokraus lisääntynyt • Äitien perhevapaiden käyttö yleistynyt • Inflaatio hidastui • Asunnot halpenivat hieman • Suomalaiset matkailivat edelleen vilkkaasti • Talvimatkailijat toivat miljardi euroa

35 Yhä suurempi osuus yrietystuista pk- ja palveluyrietyksille

www.tilastokeskus.fi/tietotrendit
Työpajankatu 13, 00022 Tilastokeskus
tietotrendit@tilastokeskus.fi
etu.sukunimi@tilastokeskus.fi
ISSN 1795-9799

Vastaava
päätoimittaja
Heli Mikkela

Päätoimittaja
Maija Metsä-Pauri
puh. 09-1734 2785

Toimitus
Jouni Kotkavuori
Päivi Linna-Koski
Kotimaan katsaus:
Mikko Erjos
Informaatikko:
Mikko T. Mäkinen

Toimitusneuvosto
Ilkka Lehtinen
Jussi Melkas
Pekka Myrskylä
Seppo Paananen
Matti Parkkinen
Lotta Sjöblom
Heikki Tulokas
Marko Tuomiario
Mervi Ukkonen

Ulkoasu
Irene Koumolou
Kuvatoimittaja:
Matti Jokela

Kuvitus ja taitto
Riikka Turunen

Painatus
Edita Prima Oy

Tilaushinnat
Ilmestyy 8 kertaa vuodessa
Kestotilaus 152 euroa/vsk.
Irttonumero 25 euroa
Ulkkomaantilauksiin lisätään postimaksu.

Tilaukset
Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

Verkkopalvelu
www.tilastokeskus.fi/
tietotrendit

Julkaisija

 Tilastokeskus

Lehden artikkelit eivät ole Tilastokeskuksen kannanottoja vaan niistä vastaavat tekijät. Lehden tietoja saa lainata, lähde mainiten.

Parempaa tietoa yrityksistä

Eija Lijja-Vuori

Yritystilastoja uudistetaan parhaillaan sekä kansainvälisesti että kansallisesti. Yritystilastojen keskeisenä tehtävänä on mahdollistaa Euroopan unionin Eurooppa 2020 -strategian täytäntöönpanon seuranta, kilpailukyky- ja muiden indikaattoreiden tuottaminen sekä globalisaation ja globaalien arvoketjujen kuvaaminen. Toki yritystilastoja käytetään laajasti myös kansallisten toimenpiteiden seurannassa ja suunnittelussa, toiminnan ohjaamisessa ja muissa yritystoimintaa kuvaavissa analyyseissa ja tutkimuksissa.

EU:n viisivuotisen tilasto-ohjelman (2013–2017) tavoitteena on tuottaa vertailukelpoista ja luotettavaa tietoa politiikkalohkojen seurantaan sekä modernisoida tilastojen tuotantomenetelmiä. Ohjelmaan sisältyvien yritystilastojen tarkoituksena on tuottaa tietoa yritystoiminnasta – toiminnan rakenteesta, lyhyen aikavälin indikaattoreista, kansainvälisistä transaktioista ja globalisaatiosta, t&k-toiminnasta ja innovaatioista sekä aineettoman pääoman investoinneista.

Tilasto-ohjelman toteuttamiseksi ja yritystilastojen uudistamiseksi Euroopan komissiossa on käynnistynyt yritystilastojen lainsäädännön uudistamishanke (FRIBS, Framework Regulation Integrating Business Statistics). Tavoitteena on parantaa tilastoinnin joustavuutta ja reagointikykyä yhteiskunnan muuttuviin tietotarpeisiin sekä kehittää tilastomenetelmiä EU:n tilastotuotantovision mukaisesti.

Tilasto-ohjelma ja FRIBS haastavat yritystilastojat katsomaan tilastointia uudella tavalla. Haasteena on lisätä tilastojen välistä yhtenäisyyttä (koherenssi), nopeuttaa tilastointia (ajantasaisuus) sekä parantaa tilastojen sisältöä asiakkaiden tietotarpeita vastaaviksi (relevanssi) ja näin lisätä asiakkaan saamaa lisäarvoa. Toisaalta on huomioitava yritysten tiedon-

antomahdollisuudet ja tiedonantotaakka – yritysten hallinnollista tiedonantotaakkaa tulisi vähentää neljänneksellä.

Mikrotason aineistojen linkittämällä pyritään vähentämään tiedonantotaakkaa ja jatkojalostamaan tietoa uusiksi yritystoimintaa koskeviksi tietokokonaisuuksiksi. Tästä hyvänä esimerkkinä on globaalien arvoketjujen tilastoiminen: olemassa olevaa tilastotietoa yhdistetään uudella tavalla, joka mahdollistaa globalisaatiota kuvaavien indikaattoreiden tuottamisen.

Tilastoinnin menetelmiä kehittämällä voidaan myös tehostaa aineistojen käsittelyä – muun muassa keskittämällä tarkistaminen vain merkittäviin yksiköihin ja lisäämällä aineiston automaattista tarkistamista ja editointia. Lisäksi välineitä kehittämällä voidaan vähentää päällekkäistä työtä niin tilastojen tuottamisessa kuin tietojärjestelmien ylläpitämisessä.

Kaikkia edellä mainittuja tavoitteita Tilastokeskus edistää osana Yritystilastojen tietojärjestelmien uudistamista. Tavoitteena on saada uusi tietojärjestelmä käyttöön vuonna 2014.

Käsillä oleva teemanumero tarjoaa lukijalle monipuolisen katsauksen yritystoimintaan analysoimalla mm. yritysten kilpailukykyä ja roolia kansantaloudessa. Tämä tietoa-aineisto ei olisi syntynyt ilman yritysten myötämielistä suhtautumista tiedonkeruuseen ja hallinnollisten aineistojen laajaa käyttöä tilastoinnissa.

Kiitokset upeasta yritysaineistosta kuuluvatkin monelle taholle, jotka omalta osaltaan ovat osallistuneet tietojen keräämiseen ja käsittelyyn Suomessa.

*Leena Storgårds
Tilastojohtaja
Yritysten rakenteet -yksikkö*

Mikrotason aineistojen linkittämällä vähennetään yritysten tiedonantotaakkaa.

	Bkt:n vuosimuutos, %	Teollisuustuot. vuosimuutos, %	Yhdennuk. inflaatio, %	Työttömyysaste, %
	2. nelj. 2012	heinäk. '12	elok. '12	elok. '12
Suomi	-0,1	1,2	3,3	7,9
Alankomaat	-0,4	-2,5	2,5	5,3
Belgia	-0,4	-2,3	2,6	7,4
Espanja	-1,6	-3,2*	2,7	25,1
Irlanti	-1,1	-0,6*	2,6	15,0
Italia	-2,8	-7,3	3,3	10,7
Itävalta	0,1	0,6	2,3	4,5
Kreikka	-6,3	-5,3	1,2	24,4*
Kypros	-2,3	-4,9	4,5	11,7
Luxemburg	-0,1*	-4,4	2,8	5,2
Malta	0,9	2,9	3,2	6,5
Portugali	-3,3	-2,8*	3,2	15,9
Ranska	-0,3	-3,3	2,4	10,6
Saksa	0,5	-1,6*	2,2	5,5
Slovakia	2,8	18,4	3,8	14,2
Slovenia	-3,2	1,9	3,1	8,4
Viro	2,2	-2,8*	4,2	10,1*
Euroalue	-0,9	-2,4	2,6	11,4
Britannia	-0,9	-0,5	2,6*	8,0*
Bulgaria	1,0	2,0*	3,1	12,5
Latvia	5,0	8,1*	1,9	15,9*
Liettua	2,8	11,1*	3,4	12,9
Puola	2,1	1,6*	3,8	10,1
Romania	1,1	0,4*	4,0	7,1
Ruotsi	0,8	1,6	0,9	7,8
Tanska	-0,6	0,7*	2,6	8,0
Tšekki	-1,7	-3,1*	3,4	6,7
Unkari	-1,3	-2,2	6,0	10,7
EU27	-0,7	-1,6	2,7	10,5
Norja	5,0	1,8*	0,0	3,0*
Sveitsi	0,5	-1,4*	-0,5	3,7*
Venäjä	4,1	1,6*	5,9	6,7*
Yhdysvallat	2,1	2,8*	1,8	7,8*
Japani	3,2	-3,9*	-0,5	4,2

Lähteet: Eurostat, OECD, Venäjän tilastovirasto, US Bureau of Labor Statistics

*** POIKKEUKSET:**

Bkt (vuosimuutos): Luxemburg 1.neljännes 2012.

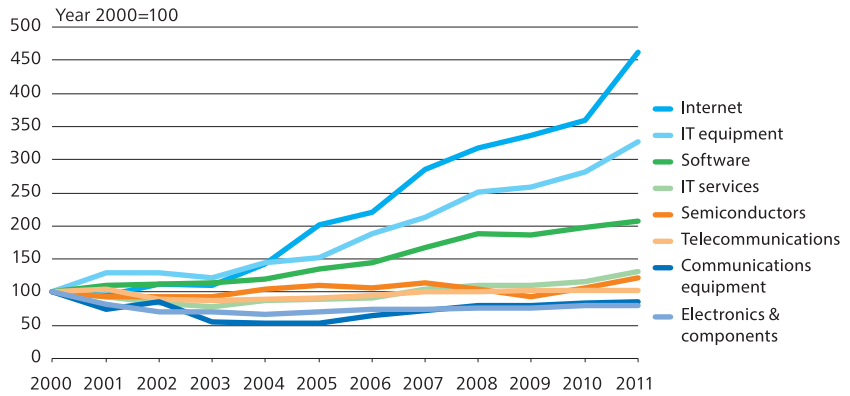
Teollisuustuotanto (vuosimuutos): Espanja, Irlanti, Portugali, Saksa, Viro, Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Tanska, Tšekki, Norja, Venäjä, Yhdysvallat ja Japani elokuu 2012; Romania kesäkuu 2012; Sveitsi 4. neljännes 2011.

Yhdennuk. inflaatio (vuosimuutos): Britannia heinäkuu 2012.

Työttömyysaste: Yhdysvallat syyskuu 2012; Unkari ja Norja heinäkuu 2012; Kreikka, Viro, Britannia ja Latvia kesäkuu 2012; Sveitsi 2. neljännes 2012; Venäjä 2011.

Internet-yritykset pärjäneet hyvin taantumassa

Employment trends in the top 250 ICT firms by sector
Average number of employees

Lähde: OECD Internet Economy Outlook 2012

Internet-alan yritysten työllisten määrä kasvoi 29 prosentilla vuonna 2011. Amazon.com ja Google olivat merkittävimpiä kasvujia, ne palkkasivat 50 prosenttia lisää henkilökuntaa vuosien 2010 ja 2011 välillä. Tiedot käyvät ilmi OECD:n lokakuussa julkaisemasta raportista Internet Economic Outlook 2012.

Raportin mukaan 250 liikevaihdoltaan suurinta ICT-alan yritystä kasvatti työllisten määrää 4 prosentilla vuonna 2010 ja 6 prosentilla vuonna 2011. ■

Lähde: Internet Economic Outlook 2012. OECD

Suomi sijalla 4 innovaatiotutkimuksessa

Suomi sijoittui neljänneksi INSEADin ja WIPOn innovaatiotutkimuksessa. Ykkössijalla on Sveitsi, toisena Ruotsi ja kolmantena Singapore. Rankinglistaus perustuu 84 indikaattoriin. Tutkimuksessa oli mukana kaikkiaan 141 valtiota/taloutta. INSEAD on yksi maailman johtavista kaupparakenteakou-

luista ja taloustutkimuslaitoksista. WIPO on Maaailman henkisen omaisuuden järjestö (YK:n erityisjärjestö). ■

Lähde: The Global Innovation Index 2012.
<http://www.globalinnovationindex.org/giil/main/fullreport/index.html>

Palvelualoilla 70 prosenttia EU-kansalaisista

Eurostatin tuoreen tiedotteen mukaan lähes 70 prosenttia EU-kansalaisista työskentelee palvelualoilla. Rakennemuutos on 2000-luvulla ollut ripeää, sillä vielä vuonna 2000 palvelualojen työllisten osuus EU:ssa oli 62 prosenttia.

Markkinapalvelujen kuten kaupan, liikenteen ja rahoitustoiminnan palveluissa työskenteli 39 prosenttia ja mark-

kinattomien palvelujen kuten julkisen hallinnon, koulutuksen ja terveydenhuollon aloilla töitä teki 30 prosenttia EU-kansalaisista vuonna 2011.

Teollisuuden ja rakentamisen aloilla heitä työskenteli 25 prosenttia ja maatalouden parissa 5 prosenttia. ■

Lähde: Newsrelease 142/2012. Eurostat

Velkakriisi raapaisee syvältä ja pitkään

Vuonna 2007 käynnistynyt finanssikriisi jatkuu, joten sen lopulliset vaikutukset eivät vielä ole laskettavissa. Jotakin niistä voi kuitenkin jo sanoa.

Yhdysvaltain subprime-ongelmien käynnistämä tapahtumaketju on edennyt ainakin finanssimarkkinoiden järjestelmäkriisiksi, reaali talouden kriisiksi ja valtioiden velkakriisiksi. Tuskin kriisien listaaminen tähänkään loppuu. Eri vaiheista huolimatta pohjimmitaan kyse on kaiken aikaa ollut pankkikriisistä ja sen vaikutuksista talouteen ja velkaantumiseen.

Kriisin aiheuttamat tuotanto- ja tulomenetykset nousevat ennen kokemattomiin mittasuhteisiin. Euroalueella bkt jää tänä vuonna 14–15 prosenttia kriisiä edeltäneen trenditason alapuolelle. Pahimmissa kriisimaissa tuotanto ja elintaso alenevat absoluuttisesti kymmeniä prosentteja kriisin seurauksena.

Kriisien sosiaalisia vaikutuksia on vielä ennaikaista arvioida. Vanhoissa teollisuusmaissa työpaikat ovat vähentyneet ja työttömyysaste noussut. Huolestuttavaa on etenkin korkea nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden taso monissa maissa.

Julkisen sektorin velkaantuminen on ollut seurausta sekä talouden taantumasta että hallitusten mittavista kriisitoimista. Vanhojen teollisuusmaiden julkisen sektorin velkasuhde nousee kriisien seurauksena lähes 40 prosenttiyksiköllä vuoden 2007 tasoltaan.

Toistaiseksi kyse on siitä, että rajulla vakautuspolitiikalla julkisen sektorin velkaantumisen vauhti on vasta saatu hidastumaan, mutta korkean velkasuhteen ongelma on ratkaisematta. OECD-alueella julkisen sektorin velkasuhde nousee tänä vuonna jo yli 110 prosenttiin. Väestön ikääntymiseen liittyvät menopaineet lisäävät velkasuhteen vakauttamisen haasteellisuutta niin, että vihatuille säästöille ei näy loppua lähivuosina.

Yksityinen sektori on hallitusten ja keskuspankkien tukitoimien avittamana kyennyt vähentämään velkaansa, mutta yksityisen ja julkisen sektorin

yhteenlaskettu velka on monissa maissa säilynyt ennallaan.

Kriisin ratkaisu edellyttää talouden resurssien kohdentumista uudelleen. Talouden fundamentteihin nähden etenkin finanssiala ja asuntojen rakentaminen kasvoivat ennen kriisiä liian suuriksi syrjäyttäen mm. teollisuuden ja palvelualojen resurssitarpeita.

Kriisin vaikutukset jakaantuvat epätasaisesti väestöryhmittäin. Kotitalouksien tilannetta kriisit heikentävät paitsi työpaikka- ja tulomenetysten myös kiristyvän verotuksen sekä julkisten menoleikkausten kautta. Etenkin menoleikkauksiin keskittyvä vakauttaminen lisää herkästi myös tuloeroja.

Kriisit muuttavat – ainakin joksikin aikaa – talousyksiköiden käyttäytymistä. Tämä näkyy mm. investointiasteen alenemisena. Myös yritysten t&k-panostus on vähentynyt niin, että teknologisen kehityksen vauhti hidastuu, mikä alentaa talouden kasvumahdollisuuksia jatkossa.

Käyttäytymisen muutosta toivotaan etenkin finanssialalta. Sen sääntelyä ja valvontaa kehitetään nyt monella taholla, mutta lopputulos on vielä avoin. Esimerkiksi IMF:n äskettäisen arvion mukaan finanssimarkkinat eivät hyvistä pyrkimyksistä huolimatta ole toistaiseksi tulleet sen turvallisemmiksi kuin ennen kriisiä.

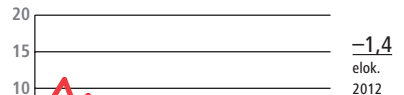
Kriisit muuttavat sekä politiikkaa että politiikan takana olevia dogmeja. Vuoden 2007 jälkeinen talouspolitiikka on ollut varsin pragmaattista. Euroopassa rakennetaan talouden uutta ohjausjärjestelmää, joskin lopputulos on tältäkin osin vielä avoin. Myös keskuspankit ovat joutuneet tarkistamaan perinteisiä dogmejaan ja turvautumaan poikkeuksellisiin kriisitoimiin, joiden seurauksena niiden taseet ovat moninkertaistuneet.

Näkemykset kriisin kestosta ja vaikutuksista ovat kääntyneet pessimistiseen suuntaan. Esimerkiksi IMF on historialliseen aineistoon nojaten julkaissut viime aikoina selvityksiä, joiden mukaan tämääntäpäisen pankki- ja velkakriisin hoitaminen voi pahimmillaan viedä vuosikymmeniä. ■

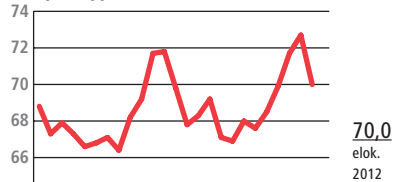
Kokonaistuotanto, vuosimuutos %

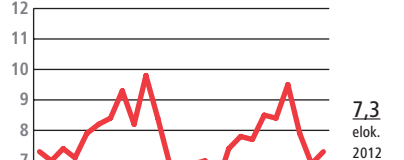
Teollisuustuotanto, vuosimuutos %

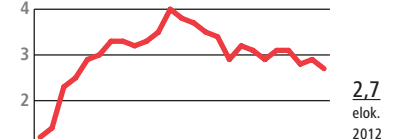
Työllisyysaste, %

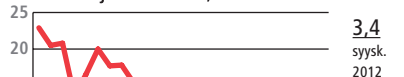
Työttömyysaste, %

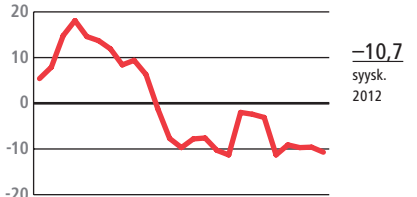
Inflaatio, %

Kuluttajabarometri, luottamusluku

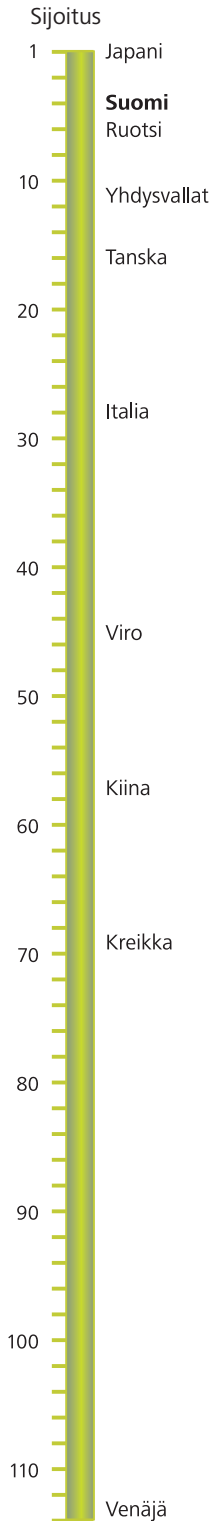
Teollisuusbarometri, luottamusluku

Viimeisen 24 kuukauden muutos Suomessa

Tuotantoprosessien toimivuus eri maissa

Suomalaisyrityksillä tuotantoprosessit hallussa

Yritysten toimintaedellytyksiä eri maissa voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Julkisen sektorin tarjoamat makrotason ympäristö ja infrastruktuuri luovat perustan yritystoiminnalle ja osaltaan mahdollistavat yritysten tiiviin verkostoitumisen tai vahvojen klusterien syntymisen.

Parhaimmillaan kannustava ympäristö heijastuu suoraan myös yritystoimintaan kilpailukyisinä ja laadukkaina tuotteina tai palveluina. Tähän liittyvät keskeisesti myös menestyksellinen johtaminen ja onnistuneet toimintastrategiat. Myös kynnys luoda yritystoimintaa on matala.

Yritystoimintaa kannustavilla tekijöillä eri maissa on yhä suurempi merkitys silloin, kun yrityksissä pohditaan toiminnan sijoittamista globaalisti ja samanaikaisesti mahdollisimman tuotavasti. Myös yritysjohdon oikeat valinnat ratkaisevat pitkälti yrityksen menestyksen.

Tuotantoprosessien toimivuus ja toisaalta markkinoinnin vahvuus ovat keskeisiä tekijöitä tuotantoketjussa. Näitä tekijöitä eri maissa on arvioitu tuoreessa *World Economic Forum*in kilpailukykyraportissa, joka kattaa yli 140 maata.

Perinteisenä insinöörien luvattuna maana Suomi sijoittuu vahvasti tuotantoprosessien toimivuudessa neljännelle sijalle. Edellämme ovat vain Japani, Sveitsi ja Saksa. Muista Pohjoismaista Ruotsin sijoitus oli kuudes, Norja oli sijalla 13 ja Tanska sijalla 16. Eteläisen naapurimaamme Viron sijoitus oli 45. mutta Venäjä oli vasta sijalla 113.

Toisaalta markkinointiin liittyvissä työkaluissa ja tekniikassa on suomalaisilla yrityksillä selvästi enemmän kiinni kurottavaa. Sijoitus oli listalla 20., kun markkinoinnin kärkimaat olivat Britannia, Hollanti ja Yhdysvallat. Ruotsin sijoitus oli viides, myös Tanska ja Norja sijoittuivat hieman Suomea paremmin.

Yritystoiminnan menestyksen edellytys on koko tuotantoprosessin hallinta innovoinnista tuotteeksi, markkinoille ja asiakkaille. Innovoinnissa ja tuotekehityksessä suomalaiset ovat aina olleet vahvoilla, mutta olisiko niiden pohjalta syntyneiden tuotteiden markkinoinnissa vielä parantamisen varaa? ■

Samuli Rikama

World Economic Forum (WEF) julkaisee vuosittain kilpailukykyraportin, joka kattaa myös yritysten toimintaedellytyksiä kuvaavia osia. On huomattava, että oheinen eri maita vertaileva aineisto perustuu yritysjohdolle tehtyyn suppeaan kyselyyn eri maissa.

Lähde: Executive Opinion Survey. World Economic Forum

Tilastokeskus kouluttaa

Loppusyksyn 2012 kurseja

Ajankohtaista asuntomarkkinoilta 13.11.2012

Kurssilla saadaan tietoa asuntomarkkinoiden ajankohtaisesta tilanteesta, rakentamisen volyyymista, asuntojen hinta- ja vuokrakehityksestä sekä asuntokaupan vilkkaudesta. Tule kuulemaan, mitä Tilastokeskuksen tilastot kertovat asuntomarkkinoiden nykytilasta ja keskustelemaan, miltä tulevaisuus näyttää.

Rahavirrat kansantaloudessa 20.11.2012

Kurssilla tarkastellaan rahavirtoja ja rahoitusrakenteita ja niiden vaikutusta koko talouteen. Kurssilla saat tietoa siitä, miten rahatalouden vaikeudet heijastuivat nopeasti reaalitalouteen. Millainen yhteys vallitsee rahatalouden ja kulutuksen sekä rahatalouden ja tuotannon välillä? Mitkä ovat rahatalouden vaikutukset kaupankäyntiin, vientiin ja tuontiin?

Johdatus ruutuaineistojen käyttöön 11.12.2012

Kurssilla perehdytään tilastojen esittämiseen karttaruutujen avulla ja ruutuaineistojen hyödyntämiseen alueita koskevissa analyyseissä. Karttaruuduille summatut tilastotiedot tarjoavat hallinnollisista aluerajoista riippumattomia, maantieteellisesti tarkalla tasolla havainnollisesti esitettyjä tietoja.

*Kurssit järjestetään Tilastokeskuksessa osoitteessa
Työpajankatu 13, 00580 Helsinki.*

*Kurssien ohjelmat ja hintatiedot löytyvät kotisivuiltamme:
tilastokeskus.fi/koulutuspalvelut*

*Lisätietoja:
koulutuspalvelut@tilastokeskus.fi
puh. (09) 1734 2529 tai 1734 3681*

 Tilastokeskus

Yritykset tuottavat valtaosan arvonlisäyksestä

Olli Savela

Yritykset tuottavat yli 60 prosenttia Suomen kansantalouden bruttoarvonlisäyksestä. Taantuma-aikoina yritysten osuus on tilapäisesti pienentynyt. Suurimmillaan osuus oli 68 prosenttia vuosituhaten vaihteessa.

Kansantalouden tilinpidossa Suomen kansantalous jaetaan viiden pääsektorin kesken sen mukaan, mikä tyyppinen yksikkö tekee päätöksiä taloushoidosta. Suurimmat sektorit ovat yritykset, julkisyhteisöt ja kotitaloudet.

Yritykset on jaettu edelleen kahteen pääluokkaan: varsinaisiin yrityksiin sekä rahoitus- ja vakuutuslaitoksiin, koska niiden tehtävä kansantaloudessa on hieman erilainen.

Viides pääsektori sisältää kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, kuten järjestöt, seurakunnat ja säätiöt.

Kuvio 1 kertoo, mitkä ovat eri pääsektoreiden osuudet Suomen kansantaloudessa tuotetusta arvonlisäyksestä eli bruttokansantuotteesta. Yritykset ovat pitkään tuottaneet runsaat 60 prosenttia kansantalouden arvonlisäyksestä, rahoitus- ja vakuutuslaitokset noin 3 prosenttia. Julkisyhteisöjen osuus on nykyään vajaat 20 prosenttia, kotitalouksien noin 14 prosenttia ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen noin 3 prosenttia.

Pitkällä aikavälillä yritysten ja kotitalouksien osuus on hieman pienentynyt ja muiden sektoreiden osuus vastaavasti kasvanut. Mitään radikaaleja muutoksia ei kuitenkaan ole tapahtunut tarkastelujaksolla vuoden 1975 jälkeen. Eritoten lama- ja taantuma-aikoina yritysten osuus on tilapäisesti pienentynyt ja julkisyhteisöjen osuus kasvanut.

Yritysmäistä toimintaa kaikilla sektoreilla

Yritysmäistä toimintaa harjoitetaan kaikilla viidellä pääsektorilla, mutta pääasiassa se keskittyy kolmelle sektorille: yrityksiin, rahoitus- ja vakuutuslaitoksiin sekä kotitalouksiin.

Yrityssektorin käsite on tilinpidossa melko laaja. Se kattaa yksityisten yritysten lisäksi julkisomisteiset yhtiöt ja myös julkiset liikelaitokset silloin, kun ne toimivat markkinoilla. Esimerkkejä näistä ovat Metsähallitus ja Senaatti-kiinteistöt sekä kuntien energia-, vesi-, liikenne- ja satamalaitokset. Myös yrityksiä palvelevat, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt kuten toimialaliitot luetaan yrityksiin.

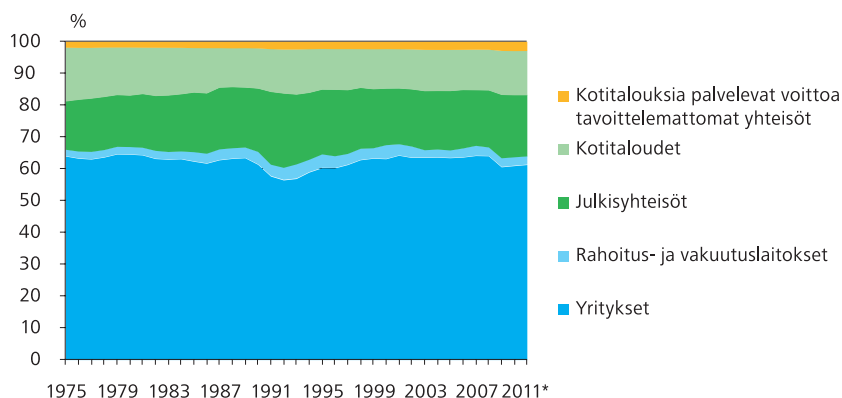
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksiin luetaan myös Suomen Pankki. Toisaalta niihin ei lueta yksityisiä työeläkeyhtiöitä. Ne luetaan Suomessa julkisyhteisöihin, koska työeläkejärjestelmämme on luonteeltaan kollektiivinen ja eläkerahastoihin kerätyt maksut ovat veronluonteisia pakollisia maksuja.

Myös kotitaloudet harjoittavat yritysmäistä toimintaa, mutta suurin osa niiden luomasta arvonlisäyksestä ei synny yritysmäisestä toiminnasta. Noin puolet kotitalouksien arvonlisäyksestä on laskennallista arvonlisäystä omistusasunnossa asumisesta. Myöskään omatoimista rakentamista tai omaan käyttöön tapahtuvaa kalastusta, metsästystä, marjojen ja sienten poimintaa ei voi pitää kovin yritysmäisenä toimintana, mutta nekin luovat arvonlisäystä kansantaloudessa.

Niin sanotut henkilöyhtiöt eli kommandiittiyhtiöt ja avoimet yhtiöt luetaan yrityksiin. Sen sijaan yksittäiset ammatinharjoittajat yrittäjinä kuuluvat kansantalouden tilinpidossa joko yrityssektoriin tai kotitaloussektoriin. Jos ammatinharjoittaja ei työllistä itsensä lisäksi ketään muuta kokoaikaisesti, hänet luetaan kotitaloussektoriin, muussa tapauksessa yrityssektoriin. Poikkeus ovat maanviljelijät, jotka luetaan kotitalouksiin, vaikka he työllistäisivät useampia henkilöitä.

Tarkastelen tässä artikkelissa tarkemmin tilinpidon yrityssektoria ja rahoitus- ja vakuutuslaitoksia. Siten yritysmaises- tä toiminnasta lähinnä yksin työskentelevät ammatinharjoittajat jäävät yritys- sektorin ja tämän tarkastelun ulkopuolelle, samoin työeläkerahastot.

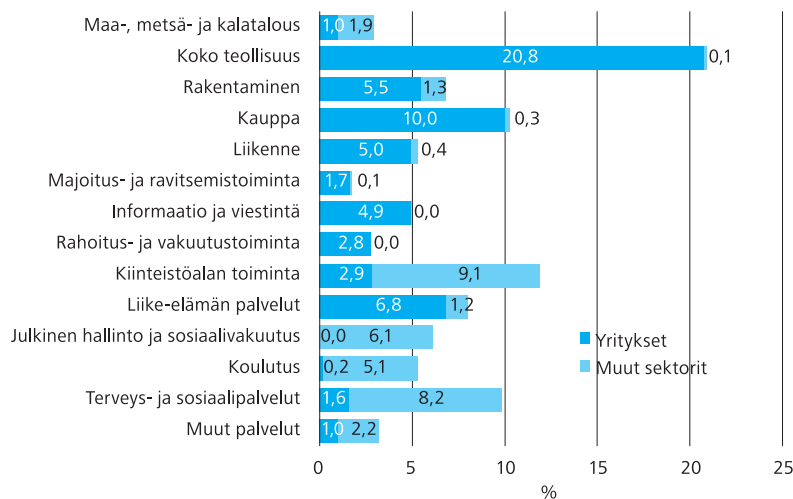
Eri sektoreiden osuudet bruttoarvonlisäyksestä

*ennakkotieto

Kuvio 1

Eri toimialojen osuudet bruttoarvonlisäyksestä vuonna 2011

Kuvioiden lähde: Kansantalouden tilinpito. Tilastokeskus

Kuvio 2

Palvelualan yritykset tuottavat yli kolmanneksen bkt:sta

Kuvio 2 kertoo, miten kansantaloudessa tuotettu arvonlisäys jakautui eri päätoimialojen kesken vuonna 2011 ennakkotietojen mukaan. Toimialoilla tuotettu arvonlisäys on edelleen jaettu yritysten ja muiden sektoreiden tuottamaan osuuteen. Koko kansantaloudessa tuotetusta arvonlisäyksestä yritykset tuottivat 64 prosenttia ja muut sektorit 36 prosenttia vuonna 2011.

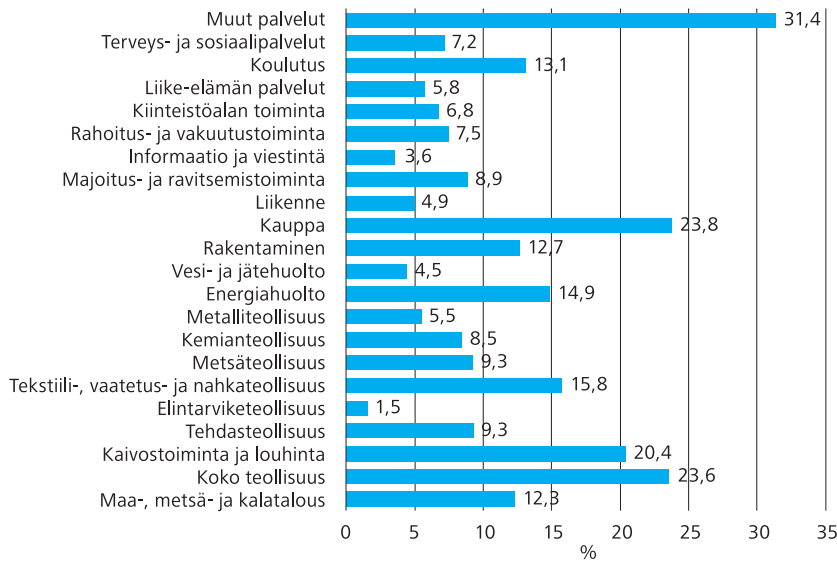
Teollisuus on edelleen yritysten kannalta tärkein yksittäinen toimialakokonaisuus. Se tuottaa yli viidesosan koko

kansantalouden arvonlisäyksestä. Teollisuuden toimialoilla toimii myös monia sellaisia tavaroiden valmistusta harjoittavia yrityksiä, joiden toiminnasta huomattava osa on palvelujen tuottamista, mutta näiden osuutta on vaikea erottaa.

Jos kaikki palvelualat lasketaan yhteen, ne tuottavat teollisuuttakin suuremman osuuden arvonlisäyksestä: 37 prosenttia. Yritysten kannalta palvelualoista merkittävimmät ovat kauppa, liike-elämän palvelut, informaatio ja viestintä sekä liikenne.

Myös rakentamisessa sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa valtaosa arvonlisäyksestä syntyy yrityksissä. Rahoitus-

Toimintaylijäämän osuus tuotoksesta yrityksissä vuonna 2011

Energiahuolto tuottaa reippaasti voittoa, ja kauppa kannattaa. Heikosti viime aikoina ovat menestyneet puu-, paperi- ja metalliteollisuus.

Lähde: Kansantalouden tilinpito. Tilastokeskus

Kuvio 3

ja vakuutustoiminnassa koko arvonlisäys syntyy yrityksissä.

Kiinteistöalan arvonlisäyksestä huomattava osa on omistusasunnossa asumisesta syntyvää laskennallista arvonlisäystä. Jos asuminen jätetään pois kiinteistöalan arvonlisäyksestä, tuotetaan kiinteistöpalvelut valtaosin yrityksissä. Rakentamisessa kotitalouksien harjoittama omatoiminen rakentaminen on merkittävä osa muiden sektoreiden tuottamasta arvonlisäyksestä.

Maa-, metsä- ja kalataloudessa perinteinen perhetiloilla tapahtuva kasvinviljely, kotieläintuotanto ja metsänhoito tuottavat edelleen suurimman osan arvonlisäyksestä.

Liikenteessä erityisesti taksiliikenne on paljolti yksittäisten ammatinharjoittajien työtä.

Sen sijaan koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut tuotetaan edelleen valtaosin kunnissa. Muiden palveluiden toimialalla järjestötoiminnalla on iso osuus.

Energiahuolto tuottoisa ala

Myös yritysten toiminnan voitollisuutta voidaan tarkastella kansantalouden tilinpidon tietojen perusteella. EU:n tilastovirasto Eurostat julkaisee esimerkiksi yritysten voittoastetta, millä se tarkoittaa bruttotoimintaylijäämän osuutta

bruttoarvonlisäyksestä.

Toinen tunnusluku on nettotoimintaylijäämän osuus nettoarvonlisäyksestä. Myös se kertoo funktionaalisen tulonjaosta eli työn ja pääoman välisestä tulonjaosta. Olen tarkastellut sitä lähemmin artikkelissa *Työn ja pääoman välinen suhde on muuttunut* (Hyvinvointikatsaus 4/2011).

Kolmas tunnusluku voisi olla toimintaylijäämän osuus tuotoksesta eli karkeasti: liikevoiton osuus liikevaihdosta. Kaupan ala on poikkeus, siellä osuus kertoo liikevoiton suhteen kaupan katteeseen eli myyntien ja ostojen erotukseen. Myöskään rahoitus- ja vakuutus-toiminnassa suhdeluku ei ole täysin vertailukelpoinen muihin aloihin.

Kuviossa 3 on esitetty toimintaylijäämän osuus tuotoksesta vuonna 2011. Kyseessä on tietysti yhden vuoden poikkeikkaustieto ja osuudet vaihtelevat vuosittain. Toimialojen keskinäiset erot tulevat kuitenkin melko hyvin esille.

Liikevoiton suhde liikevaihtoon oli korkein maa-, metsä- ja kalataloudessa. Tähän vaikutti se, että näiden alojen yrityksissä on paljon yrittäjiä, jotka saavat tulonsa liikevoitosta. Samanlaisia yrittäjävetoisia yrityksiä on paljon myös esimerkiksi terveys- ja sosiaalipalveluissa sekä koulutuksessa.

Toiseksi korkein liikevoiton suhde

liikevaihtoon oli energiahuollossa, lähes neljännes liikevaihdosta realisoitui liikevoitoksi. Se ei ole kovin yllättävää.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnassa toimintaylijäämän osuus tuotoksesta oli myös huomattavan suuri. Tämän toimialan tapauksessa ei toimintaylijäämä kuitenkaan ole kovin hyvä käsite kuvaamaan alan yritysten voittoja muun muassa sen takia, että hallussapitovoitot ja -tappiot eivät sisälly siihen. Tuotos ei myöskään kuvaa liikevaihtoa, mitä käsitettä alalla ei juuri käytetä.

Myös kaupan ala oli hyvin kannattava. Liikevoiton suhde kaupan välityspalkkioon eli kauppatavaroiden myyntien ja ostojen erotukseen oli korkea.

Eräillä teollisuuden aloilla voittojen suhde liikevaihtoon jäi vuonna 2011 varsin vaatimattomaksi. Erityisen heikosti menestyivät puu- ja paperiteollisuus ja metalliteollisuus. Myös rakentamisessa ja liikenteessä liikevoitto jäi pieneksi vuonna 2011.

Palvelualoista liikevoiton suhde liikevaihtoon oli poikkeuksellisen pieni kiinteistöalalla. Tähän vaikutti merkittävästi rakennuksiin sijoitetun kiinteän pääoman kuluminen eli laskennalliset poistot. Ne olivat varsin suuret. ■

Kirjoittaja on kansantalouden tilinpidon asiantuntija.

Olli Savela

Yritysten rahoitusasemassa tapahtui huomattava muutos 1990-luvun puolivälissä, kun niiden voitot kasvoivat tuntuvasti. Sitä ennen yritykset joutuivat rahoittamaan investointinsa velalla, mutta sen jälkeen investoinnit ovat jääneet pienemmiksi kuin mitä tulo-rahoitus olisi mahdollistanut.

Lehtikuva Oy

Voitot kasvaneet enemmän kuin investoinnit

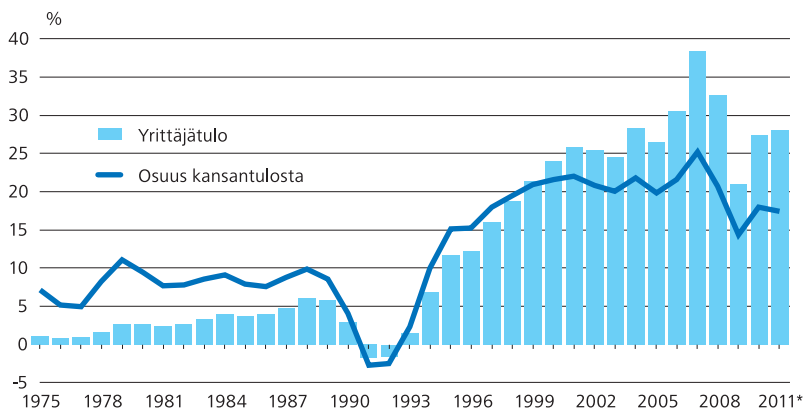
Yritysten voittoja voidaan kansantalouden tilinpidossa kuvata useilla eri käsitteillä. Toimintaylijäämän lisäksi yrittäjätulo (yritystulo) on hyödyllinen käsite. Tällöin tarkastelua ei voi tehdä toimialoittain vaan ainoastaan sektoritasolla, koska kaikkia yrittäjätuloon vaikuttavia eriä ei pystytä erittelemään toimialoittain. Tässä tarkastelu rajoittuu varsinaisiin yrityksiin.

Yrittäjätulo lasketaan siten, että toimintaylijäämään (liikevoittoon) lisä-

tään saadut omaisuustulot (korot, osingot, suorien ulkomaisten sijoitusten kotiuttamattomat voitot yms.) ja vähennetään omaisuusmenoista korkomenot ja maanvuokrat. Tällöin omaisuustuloihin luetaan myös yritysten toisilleen maksamat osingot, esimerkiksi konsernien sisäiset osingot. Tämä hieman kasvattaa yrittäjätuloa keinotekoisesti, koska kyse ei ole aidosta yrityssektorin ulkopuolelta saadusta tuloerästä. Jos osingot ovat tuloa ulkomaiselta yritykseltä

suomalaiselle yritykselle, ne on perusteltua laskea mukaan Suomen yritysten voittoihin. Mutta jos kyseessä on suomalaisten yritysten välinen osinko, voitto tulee kirjatuksi kahteen kertaan: ensin osingon maksaneen yrityksen voittona, koska sitä ei yrittäjätulokäsitteessä vähennetä, ja sitten osingon saaneen yrityksen voittona. Erän suuruutta on vaikea arvioida. Ilmeistä on, että se on kasvanut 2000-luvulla, mutta on jäänyt enimmilläänkin noin 4–5 miljardiin eu- ▶

Yritysten yrittäjätulo miljardia euroa ja sen osuus kansantulosta

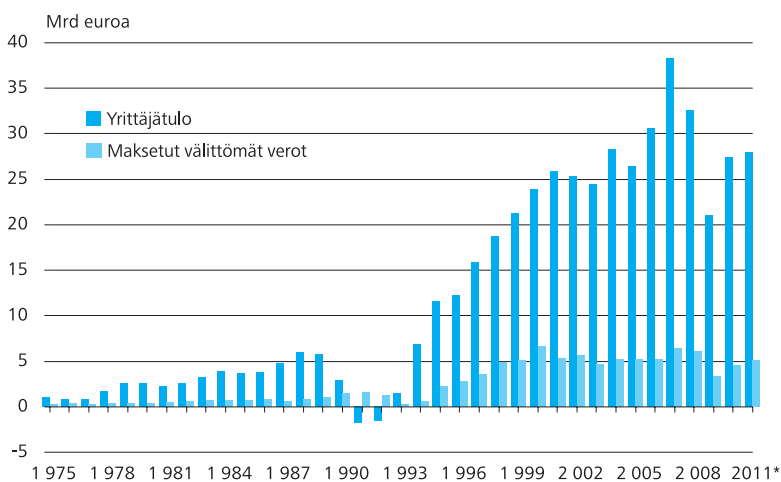

*ennakkotieto

Kuvio 4

Verojen osuus yritysten voitoista on laskenut alle viidesosaan.

Yritysten yrittäjätulo ja maksetut välittömät verot

*ennakkotieto

Kuvio 5

roon vuodesta 2007 alkaen ja sitä ennen yleensä alle 2 miljardiin euroon.

Omaisuuksuuksiin luetaan paitsi saadut osingot, myös suorien ulkomaisten sijoitusten kotiuttamattomat voitot. Ne ovat olleet enimmillään noin 2 miljardia euroa, mutta joskus myös negatiiviset, jos ulkomaisista tytäryhtiöistä on nostettu enemmän osinkoja kuin ne ovat tuottaneet voittoa. Ulkomaisten suorien sijoitusten tuotoista Suomen kansantuloon luettava osuus kuvaa siten näiden sijoitusten tuottamia voittoja eikä ota huomioon sitä, onko ne kotiutettu Suomeen vai ei. Kummassakin tapauksessa ne luetaan Suomen

kansantuloksi ja mahdolliset tappiot taas vähennetään Suomen kansantulosta.

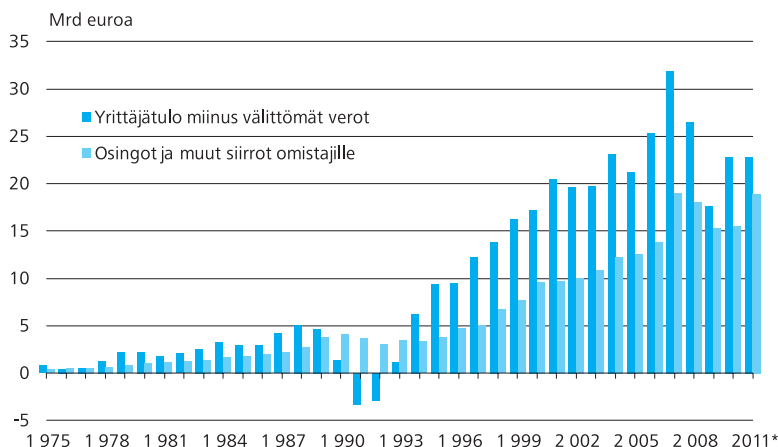
Kuvio 4 kuvaa yrityssektorin yrittäjätuloa ja sen osuutta nettokansantulosta eli bruttovoittoja ennen verojen ja osinkojen maksua. Kuvio antaa hieman liioitellun kuvan viime vuosien voitoista em. syistä. Joka tapauksessa kuvio kertoo havainnollisesti, että 1990-luvun alussa yritykset tuottivat tappiota, mutta sen jälkeen niiden voittojen osuus kansantulosta on kohonnut uudelle tasolle verrattuna 1980-lukuun. Vuoden 2009 taantuma pienensi jälleen yritysten voittoja, mutta sen jälkeen ne ovat taas kasvaneet.

Miten yritykset ovat voittonsa käyttäneet? Ensiksi on tietysti maksettava välittömät verot. Niitä ovat nykyään yhteisövero ja kiinteistövero.

Yritysten maksamien verojen osuus voitosta on pitkällä aikavälillä hieman pienentynyt ja on nykyään alle viidesosa (Kuvio 5). Vuonna 2011 osuus oli 17 prosenttia. 1990-luvun alun lamassa monet yritykset maksoivat myös veroja, vaikka kokonaisuutena yritykset tuottivat tappiota.

Suhteessa kansantuloon yritysten maksamat verot ovat kasvaneet, mutta niin ovat myös yritysten voitot.

Yritysten nettovoitto ja yritysten jakamat tulot

Kuvioiden lähde: Kansantalouden tilinpito. Tilastokeskus

Kuvio 6

Investointeihin olisi ollut käytettävissä enemmän tuloja.

Kun yrittäjätulosta vähennetään maksetut välittömät verot, saadaan yritysten nettovoitto ennen osinkojen maksua. Kuviossa 6 yritysten nettovoiton kehityskuva on sama kuin yrittäjätulojen.

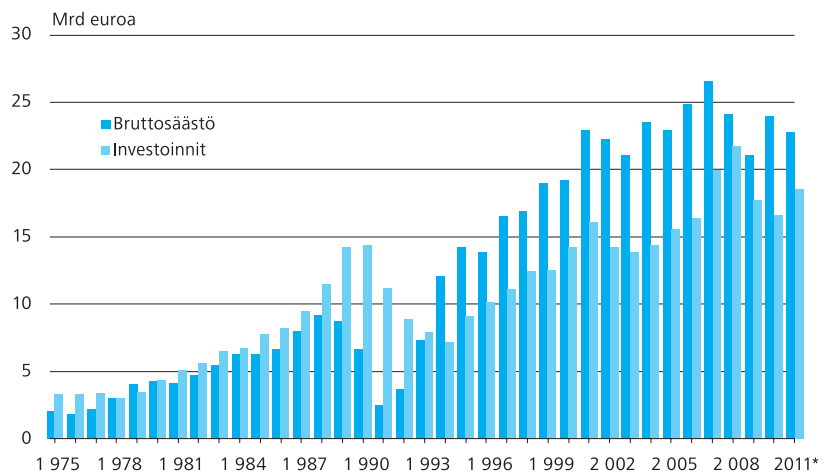
Isompi osuus voitosta omistajille

Yritykset maksavat voitostaan osinkoja omistajilleen, ja lisäksi ne tulouttavat voittoja muussa muodossa. Esimerkiksi kunnalliset liikelaitokset, kuten Helsingin Energia, maksavat kunnille korvausta peruspääomasta tai tulouttavat muuten voittojaan.

Myös yrityssektoriin luetut kotitaloudet ammatinharjoittajina ottavat ainakin osan yritystoiminnan voitosta kotitalouden omaan käyttöön. Näitä eriä kutsutaan kansantalouden tilinpidossa yrittäjätulon otoiksi.

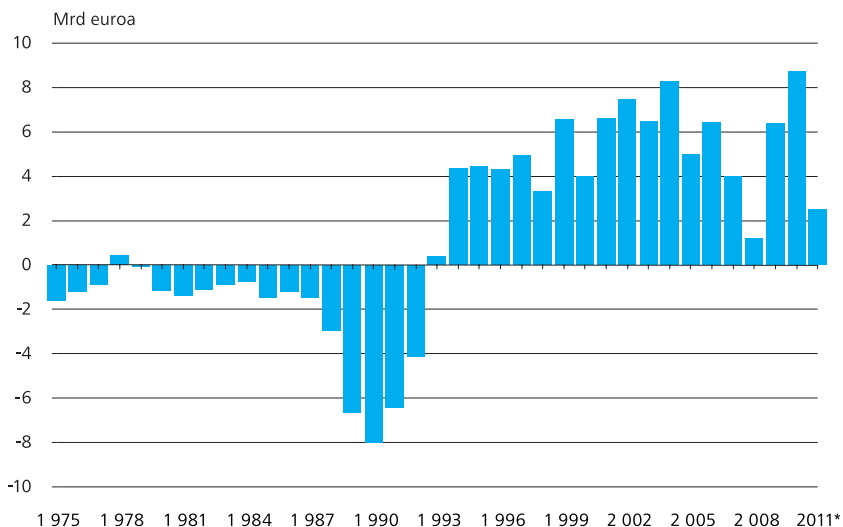
Kuviossa 6 on esitetty yritysten nettovoitto ja omistajille maksettu osuus siitä. Osuus on vaihdellut suuresti suhdanteiden mukaan. 1990-luvun alussa yritykset kokonaisuutena tuottivat tappiota, mutta samaan aikaan monet yritykset jakoivat myös osinkoja. Kuviossa osingot kohdentuvat sille vuodelle, jolloin ne on maksettu, yleensä edellisen tilikau-

Yritysten bruttosäästö ja investoinnit

Kuvio 7

Yritysten rahoitusasema eli nettoluotonanto

Kuvio 8

Kuvioiden lähde: Kansantalouden tilinpito. Tilastokeskus

den tuloksen perusteella. Niinpä vuonna 2009 yritykset maksoivat vielä runsaat osingot edellisen vuoden suuren voiton perusteella, mutta ko. vuonna voitot pienenevät jo merkittävästi ja siten osinkoja maksettiin melkein voittojen verran.

Pitkällä aikavälillä osinkojen ja yrittäjätulon ottojen osuus nettovoitosta on kasvanut. Vuonna 2011 yritysten jakamien tulojen osuus oli 83 prosenttia nettovoitosta.

Rahoitusasemassa selkeä parannus 1990-luvulla

Yritysten rahoitustilannetta kuvaa myös bruttosäästö. Nettosäästö puolestaan kuvaa yritysten käytettävissä olevia tuloja osinkojen ja muiden omistajille jaettujen erien jälkeen. Bruttosäästöä siihen lisätään kiinteän pääoman kuluminen eli poistot, mikä on vähennetty nettosäästöä laskettaessa mutta ei ole oikeasti kulutettua rahaa. Bruttosäästö kuvaa sitä tulovirtaa, mikä yrityksillä on käytettävissään investointeihin.

Yritysten bruttosäästö on kasvanut melko tasaisesti (Kuvio 7). Lama- ja taantumakausina bruttosäästö on tietysti pienentynyt. Kuviossa on esitetty myös yritysten kiinteät investoinnit kotimaahan.

Kuviosta voi havaita selkeän muutoksen yritysten rahoitustilanteessa. Aina vuoteen 1993 asti investoinnit ylittivät bruttosäästön yhtä vuotta lukuun ottamatta. Sen jälkeen vuodesta 1994 alkaen investoinnit ovat jääneet joka vuosi pienemmiksi kuin bruttosäästö. Investointeihin olisi ollut käytettävissä enemmän tuloja.

Tämä näkyy suoraan yritysten rahoitusasemassa eli nettoluotonannossa (Kuvio 8). Kun se on ollut negatiivinen, yritykset ovat velkaantuneet tai vähentäneet rahoitusvarojaan. Investoinnit tehtiin 1990-luvun alkuun asti huomattavalta osin velaksi. Kun rahoitusasema sitten muuttui positiiviseksi, yritykset ovat vähentäneet velkojaan ja kasvattaneet rahoitusvarojaan. Niitä on lainattu talouden muille sektoreille ja sijoitettu ulkomaille. ■

Kirjoittaja työskentelee kansantalouden tilinpidossa Tilastokeskuksessa.

Yritykset oikeudellisen muodon mukaan 2009

	Yrityksiä	Henkilöstö
Yksityinen elinkeinonharjoittaja	154 870	136 277
Avoin yhtiö	7 564	14 929
Kommandiittiyhtiö	21 151	43 903
Osakeyhtiö	125 971	1 178 431
Osuuskunta	1 646	36 171
Muu oikeudellinen muoto	9 480	37 690
Yhteensä	320 682	1 447 403

Lähde: Yritysrekisteri. Tilastokeskus

Taulukko 1

Jaakko Salmela

Naisten ja miesten alat yrittäjilläkin

Palkansaajien tapaan yrittäjillä on naisten ja miesten aloja. Erikoisliikkeet ovat useimmin naisyrittäjien käsissä, rakentaminen ja kuljetus miesten. Tämä ilmenee tarkasteltaessa työllistävien elinkeinonharjoittajien jakautumista eri toimialoille.

Lähes puolet Suomessa toimivista yrityksistä on Yritysrekisterin vuositilaston mukaan oikeudelliselta muodoltaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Se on yrittäjyyden yleisin muoto (Taulukko 1). Tässä muodossa toimivat yritykset on mahdollista luokitella yrittäjän sukupuolen mukaan. Näin voi suuntaa-antavasti tarkastella yrittäjyyttä kokonaisuudessaan sukupuolen perusteella, vaikka vastaavaa jaottelua ei voi tehdä toiselle suurelle yritysjoukolle, osakeyhtiöille. Osakeyhtiöt toki sopivat paremmin esimerkiksi pääomaintensiivisempään liiketoimintaan, johon valikoituu erilaisia yrittäjiä kuin elinkeinonharjoit-

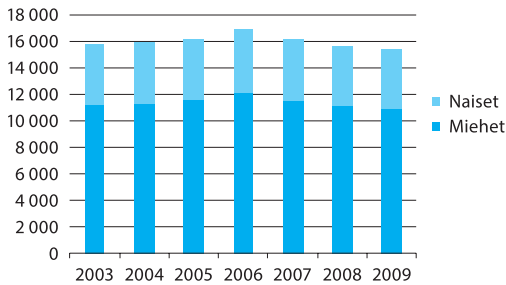
tajiksi. Lisäksi osakeyhtiöiden tapauksessa pelkkä omistaminen olisi tilastoaineistossa erotettava aidosta yrittäjyydestä.

Sukupuolinäkökulma yrittäjyyteen on tärkeä, sillä naisyrittäjät ovat vielä suhteellisen hyödyntämätön voimavara liiketoiminnalle. Naisyrittäjyyden edistäminen ei myöskään ole ainoastaan tasa-arvokysymys. Yrittäjänä toimivat naiset luovat työpaikkoja itselleen ja ulkopuolisille, mutta tuovat myös uusia näkökulmia johtamiseen, organisointiin sekä liiketoimintaan.

OECD:n Entrepreneurship at a Glance -julkaisussa yrittäjäksi katsotaan toimija, joka taloudellisen toiminnan luo- ▶

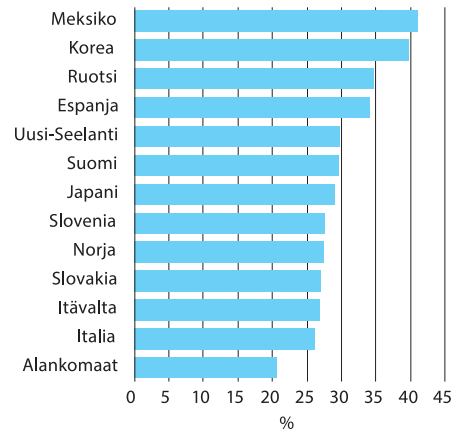
Työllistävät elinkeinonharjoittajat sukupuolen mukaan 2003–2009

Lähde: Yrityskisteri. Tilastokeskus

Kuvio 1

Naisten osuus elinkeinonharjoittajista

Lähde: Entrepreneurship at a Glance 2012. OECD

Kuvio 2

Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka harjoittaa yritystoimintaa omalla nimellään tai rekisteröidyllä toiminnalla. Elinkeinonharjoittajia tutkimalla on mahdollista tehdä päätelmiä, jotka välillisesti kuvaavat yrittäjyyttä laajemminkin.

Tässä artikkelissa tarkastellaan elinkeinonharjoittajien ja heidän palkkaamansa työvoiman jakautumista eri toimialoille päävastuullisen yrittäjän sukupuolen mukaan. Tarkastelun aineisto tuotettiin Suomessa ensimmäistä kertaa osaksi OECD:n yrittäjyyttä käsittelevää *Entrepreneurship at a Glance* -julkaisua vuonna 2012 (http://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/entrepreneurship-at-a-glance_22266941). Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yritysrekisteristä johdettuun yritys-demografia-aineistoon. Lisätietoja elinkeinonharjoittamisesta eri toimialoilla löytyy yritysrekisterin vuositilastosta: <http://www.stat.fi/til/syr/index.html>

misella tai laajentamisella pyrkii lisäarvon tuottamiseen uusien tuotteiden tai prosessien avulla. Jotta tutkittava aineisto vastaisi mahdollisimman täsmällisesti tätä yrittäjän määritelmää, mukaan poimittiin vain yritykset, jotka olivat palkanneet vähintään yhden ulkopuolisen työntekijän. Näin aineistosta poistetaan pikemminkin palkansaajan tavoin toimivat henkilöt sekä pyritään kohdentamaan tutkimus jatkuvaa yritystoimintaa harjoittaviin ammattimaisiin yrittäjiin.

Rajaus ulkopuolisen työvoiman suhteen pienensi kohdejoukon Suomen osalta noin kymmeneen prosenttiin al-

kuperäisestä. Siksi voidaan perustellusti sanoa suomalaisten elinkeinonharjoittajien pyörittävän pieniä, usein sivutoimisia yrityksiä. Rajaus työllistäviin yrityksiin pienentää yritysjoukkoa huomattavasti myös muissa maissa. Aineistosta rajattiin pois myös rahoitus- ja vakuutus-toimiala sekä maa-, metsä- ja kalatalous.

Miehiä tuplasti enemmän yrittäjissä

Työnantajana toimineiden elinkeinonharjoittajien määrä ja sukupuolijakauma ovat säilyneet jokseenkin vakiona: hieman

yli 70 prosenttia on miehiä (Kuvio 1). Tarkastelujoukko oli suurimmillaan vuonna 2006, jolloin elinkeinonharjoittajien määrä kasvoi erityisesti miesvaltaisella rakentamisen toimialalla. Huippuvuodesta 2006 työllistävien elinkeinonharjoittajien määrä laski vuoteen 2009 mennessä noin yhdeksän prosenttia. Tarkastelujakson päätösvuonna naisten osuus oli suurimmillaan, lähes 30 prosentissa.

Suomi ei sukupuolijakaumaltaan erityisesti erotu muista OECD:n tutkimukseen osallistuneesta kolmestatoista maasta (Kuvio 2). Naisyrittäjien osuus on Japanin ja Uuden-Seelannin tapaan lähellä tutkimusjoukon mediaania. Ruotsissa naisten osuus oli lähes 35 prosenttia, suurempi osuus oli vain Etelä-Koreassa ja Meksikossa. Viisi maata raportoi naisryttäjäien osuudeksi noin neljänneksen. Alankomaissa osuus oli noin viidennes, koko joukon pienin.

Työllistäviä elinkeinonharjoittajia on eniten rakentamisen, kuljetuksen ja varastoinnin sekä tukku- ja vähittäiskaupan sekä moottoriajoneuvojen korjaamisen toimialoilla. Näiden päätoimialojen elinkeinonharjoittajista suurin osa on miehiä lukuunottamatta tukku- ja vähittäiskauppaa, jossa yritykset jakautuvat jokseenkin tasan (Kuvio 3).

Kaupan alan elinkeinonharjoittajat työllistävät eniten, ja vaikka tämä työl-

listen joukko jakaantuu varsin tasaisesti mies- ja naisvetoisiin yrityksiin, on kaupan alatoimialoilla isoja eroja. Vastavasti pienemmät päätoimialat jakautuvat jokseenkin tasan mies- ja naisryrittäjien kesken.

Vähittäiskaupassa erikoistumattomat liikkeet, eli supermarketit ja valintamyymälät, ovat vain vähän useammin mieskuin naisryittäjien pitämiä, mutta miesten yritykset työllistivät tällä alalla vuonna 2009 noin kaksi kertaa enemmän kuin naisten. Auto- ja rautakaupan elinkeinonharjoittajista enemmistö on miehiä.

Naisyrittäjäyys keskittyy vahvasti muuhun vähittäiskauppaan erikoisliikkeissä, joka on elinkeinonharjoittajien suurin toimiala työvoimalla mitaten. Tähän toimialaan sisältyvät esimerkiksi vaate- ja kukkakaupat, apteekit, kultasepäneliikkeet sekä monet muut erikoisliikkeet. Pitkälti näiden erikoisliikkeiden vuoksi naisryittäjien lukumäärä on yli puolet kaikista vähittäiskaupan elinkeinonharjoittajista.

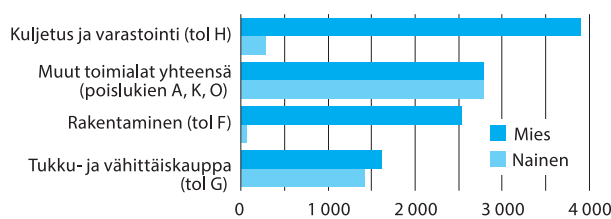
Rakentamisen toimialalla itsensä lisäksi muita työllistävien naisryittäjien osuus elinkeinonharjoittajista on ollut vain jonkin verran yli kaksi prosenttia (Kuvio 4). Myös liikenteessä ja kuljetuksessa vain 5–6 prosenttia elinkeinonharjoittajista on ollut naisia. Molempien alojen elinkeinonharjoittajat palkkaavat melko vähän ulkopuolista työvoimaa. Siksi on luultavaa, että tarkastelun rajoittaminen ulkopuolista työvoimaa palkanneisiin elinkeinonharjoittajiin jättää aineiston ulkopuolelle erityisesti kuljetus- ja rakennusalan yrittäjiä.

Edellä esitetyt kolme suurta päätoimialaa ovat pitkälti miesvaltaisia. Tarkasteltavaksi jää joukko pienempiä toimialoja. Yhteen laskettuna näillä aloilla toimii yhtä paljon miehiä ja naisia työllistävinä elinkeinonharjoittajina. Naisyrittäjien yritykset työllistävät jonkin verran enemmän ulkopuolista työvoimaa kuin miesten.

Naispuoliset elinkeinonharjoittajat ovat enemmistönä majoitus- ja ravitsemusosalalla, terveys- ja sosiaalipalvelujen sekä muun palvelutoiminnan aloilla (Kuvio 5). Näistä toimialoista elinkeinonharjoittajien näkökulmasta suurin on hotelli- ja ravintola-ala, käytännössä lähes täysin ravintolatoimialan vuoksi.

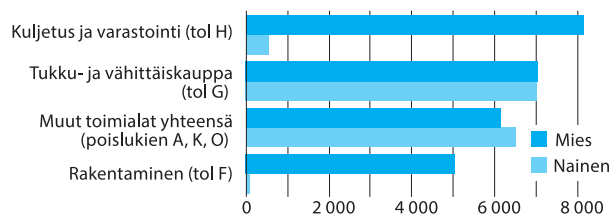
Sosiaalipalvelut ovat olleet lähes yhdeksänkymmentäprosenttisesti naispuo-

Elinkeinonharjoittajat sukupuolen mukaan päätoimialoilla

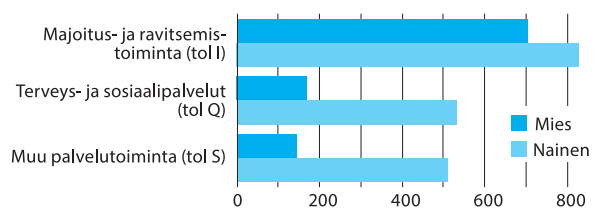
Kuvio 3

Elinkeinonharjoittajien palkkaama ulkopuolinen työvoima yrittäjän sukupuolen mukaan 2009

Kuvio 4

Naisyrittäjien hallitsemat toimialat 2009

Kuvioiden lähde: Yritysrekisteri. Tilastokeskus

Kuvio 5

listen elinkeinonharjoittajien hallussa. Myös terveyspalveluissa toimii selvästi enemmän naisia kuin miehiä. Muun palvelutoiminnan naisvaltaisuus muodostuu suureksi osaksi parturi-kampaamosekä kauneushoidon toimialojen naisvaltaisuudesta. ■

Kirjoittaja työskentelee Tilastokeskuksen Yritysrekisterissä yritysdemografian palkkojen ja työllisyyden asiantuntijana.

Tilastokeskuksen yritysrekisterissä ulkomaalaistaustaiset yritykset on päätelty ammatinharjoittajien henkilötunnusten ja yhtiömuotoisten yritysten osalta yrittäjäläkeaineistosta saatujen henkilötunnusten avulla.

Ulkomaalaistaustaan päättely perustuu yrittäjän kieleen: jos äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, on yrittäjä ulkomaalaistaustainen. Jos yrityksessä on useampi kuin yksi yrittäjä, on se ulkomaalaistaustainen jos vähintään puolet yrittäjistä on ulkomaalaistaustaisia.

Vuoden 2010 tilastoaineistossa on tällä menettelyllä tunnistettu 5 825 ulkomaalaistaustaista yritystä.

Ulkomaalaistaustaiset yritykset 2010 toimialoittain (20 suurinta)

Toimiala nimike	Lkm	Henkilöstö	Liikevaihto 1000 euroa
Kahvila-ravintolat	808	1 482	122 547
Ravintolat	661	1 555	133 018
Kiinteistöjen siivous	364	603	29 349
Parturit ja kampaamot	325	326	16 330
Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen	248	194	29 482
Kauneudenhoitopalvelut	181	124	6 398
Kääntäminen ja tulkkaus	168	128	8 905
Muu liikkeenjohdon konsultointi	125	98	16 856
Ruokakioskit	120	160	12 174
Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. renkaat)	115	167	13 026
Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut	110	85	14 477
Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut	109	38	2 587
Tieliikenteen tavarankuljetus	79	83	13 655
Muu terveystalvot	71	48	3 187
Elintarvike-, makeis- ym. kioskit (enintään 100 m ²)	65	71	8 937
Muu muualla luokittelematon erikoistunut rakennustoiminta	55	53	5 635
Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	52	39	5 037
Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.	51	40	7 931
Kielikoulut ja -opistot	50	71	3 490
Hammaslääkäripalvelut	46	87	10 850
20 suurinta yhteensä	3 803	5 452	463 871
Muut toimialat	2 022	2 346	426 155
Kaikki yhteensä	5 825	7 798	890 026

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri. Tilastokeskus

Jouko Rajaniemi

Ulkomaalaistaustaiset yritykset valtaavat ravintola-alaa

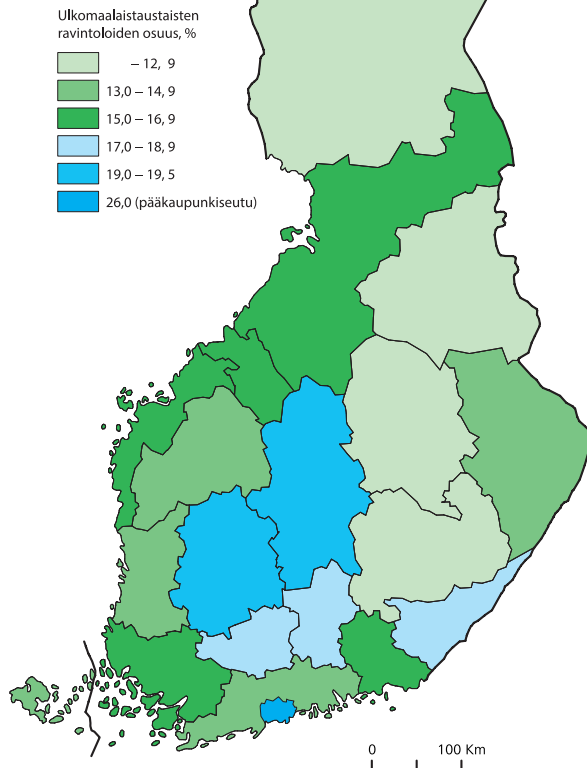
Ulkomaalaistaustaisten yritysten osuus Suomen kaikista ravintola-alan yrityksistä oli vuonna 2010 jo 21,2 prosenttia. Ylivoimaisesti vahvin jalansija alalla on turkkilaistaustaisilla yrityksillä.

Suomessa toimi vuonna 2010 kaikkiaan 5 825 ulkomaalaistaustaista yritystä, joista reilu neljännes (1 589 yritystä) ravintola-alalla. Kampaa- ja kauneudenhoitopalveluja tuotti 506 yritystä (9 %) ja siivouspalveluja 364 yritystä (6 %). Yli sata yritystä toimi myös rakentamisen, kääntämisen ja tulkauksen sekä liikkeenjohdon konsultoinnin aloilla.

Ulkomaalaistaustaiset yritykset ovat tyypillisesti pieniä yrittäjävetoisia palveluyrityksiä. Henkilöstöä niissä oli yhteensä 7 800 ja niiden liikevaihto oli 890 miljoonaa euroa eli keskimäärin 153 000 euroa/yritys.

Vuodesta 2008 ulkomaalaistaustaisten yritysten määrä on kasvanut 13 prosenttia ja niiden henkilöstö 15 prosenttia. Koko yrityskehityksessä on yritysten määrä vastaavana aikana laskenut puoli prosenttia ja henkilöstön määrä neljä prosenttia.

Ulkomaalaistaustaiset ravintolat maakunnittain ja pääkaupunkiseudulla 2012

Lähde: Tilastokeskus. Aluejako 1.1.2012 mukainen

Alueellisesti ulkomaalaistaustaiset yritykset painottuvat etelään: niistä 45 prosenttia toimii pääkaupunkiseudulla. Muulla Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa yrityksistä on kahdeksan prosenttia, Pirkanmaalla seitsemän. Ulkomaalaistaustaisia yrityksiä löytyy kaikista maakunnista, pieneltä Keski-Pohjanmaaltakin 26.

Entinen Neuvostoliitto, Turkki ja Viro kärkimaat

Vuoden 2010 yritystilaston ulkomaalaistaustaisilla yrityksillä esiintyy yhteensä 123 eri taustamaata. Monet maista ovat jo kadonneita kuten Neuvostoliitto, Jugoslavia ja Tšekkoslovakia. Yleisimmät taustamaat olivat entinen Neuvostoliitto (1 193 yritystä), Turkki (697) ja Viro (578). Näiden kolmen osuus on yhteensä 42,5 prosenttia ulkomaalaistaustaisista yrityksistä. Seuraavina olivat entinen

Jugoslavia (218), Kiina (204), Britannia (204) ja Iran (202). Kymmenen yleisintä taustamaata käsitti kaksi kolmasosaa kaikista ulkomaalaistaustaisista yrityksistä.

Kymmenestä kärkimaasta oli yritysten määrä kasvanut vuodesta 2008 suhteellisesti eniten seuraavilla taustamailla: Viro (26 %), Kiina (19 %), entinen Neuvostoliitto ja Thaimaa (17 %) sekä Turkki (15 %).

Maanosittain 20 suurinta jakautuivat seuraavasti: kymmenen Euroopasta, seitsemän Aasiasta, kaksi Afrikasta ja yksi Pohjois-Amerikasta.

Ulkomaalaistaustaisilla vahva sija ravintolabisneksessä

Ravintola-ala on selvästi yleisin toimiala ulkomaalaistaustaisilla yrityksillä. Vuonna 2010 yrityksiä oli 1 589 ja ne edustivat 57 taustamaata. Yritysten liikevaihto

oli yhteensä 266 miljoonaa euroa ja niissä oli henkilöstöä 3 200. Ylivoimaisesti suurin taustamaa oli Turkki: peräti 617 yritystä eli lähes 40 prosenttia kaikista. Yli sataan ylsivät Kiina, Irak, Iran ja Vietnam. Näiden viiden osuus on jo kaksi kolmasosaa kaikista toimialan ulkomaalaistaustaisista yrityksistä. Vähintään 10 alan yritystä on 20 taustamaan yrittäjillä.

Ulkomaalaistaustaisten osuus kaikista Suomen ravintola-alan yrityksistä oli vuonna 2010 jo 21,2 prosenttia. Osuus alan henkilöstöstä oli 10,8 prosenttia ja liikevaihdosta 9,3 prosenttia. Vuonna 2008 vastaavat osuudet olivat 20,2, 9,4 ja 7,7 prosenttia.

Vuodesta 2008 vuoteen 2010 koko ravintola-alan yritysten määrä kasvoi Suomessa noin 300:lla. Tästä kasvusta kaksi kolmasosaa oli ulkomaalaistaustaisten yritysten määrän kasvua.

Vantaalla joka kolmas ravintola on ulkomaalainen

Ulkomaalaistaustaiset ravintolat ovat levittäytyneet joka puolelle Suomea. Vuonna 2010 niitä oli 208 eri kunnassa. Vantaalla ulkomaalaistaustaisten ravintoloiden osuus oli jo 32,3 prosenttia kaikista, Espoossa 27,4 ja Helsingissä 24,6. Yli 20 prosentin osuus ulkomaalaistaustaisilla ravintoloilla oli myös Jyväskylässä, Oulussa, Lappeenrannassa ja Vaasassa. Löytyypä Suomesta jo useita kuntia, joissa ainoa ravintola on ulkomaalaistaustainen.

Pääkaupunkiseudun ravintoloista ulkomaalaistaustaisia oli 546 eli 26 prosenttia kaikista ja muulla Uudellamaalla 19 prosenttia. Muualla Suomessa osuus vaihteli maakunnittain 10 ja 20 prosentin välillä. Pirkanmaalla, Keski-Suomessa ja Päijät-Hämeessä osuus oli noin 19 prosenttia. Alimmillaan osuus oli 10–13 prosenttia Lapissa, Kainuussa sekä Etelä- ja Pohjois-Savossa.

Ulkomaalaistaustaiset ravintolat lisäävät osuuttaan tasaisesti. Uusista ravintola-alan yrityksistä jo selvä enemmistö on ulkomaalaistaustaisten yrittäjien perustamia. ■

Kirjoittaja työskentelee Tilastokeskuksen yritysten suhdanteet -yksikössä.

Pekka Lith

Vientimme on harvojen harteilla

Suomen ulkomaankauppaa kuvaava vaihtotase on muuttunut alijäämäiseksi lähes kahdenkymmenen hyvän vuoden jälkeen. Siitä ei voi syyttää vain vuoden 2009 taantumaa ja Euroopan velkakriisiä. Taustalla on myös yritystemme kustannuskilpailukyvyyn heikentymistä ja viennin tuoterakenteeseen liittyviä tekijöitä.

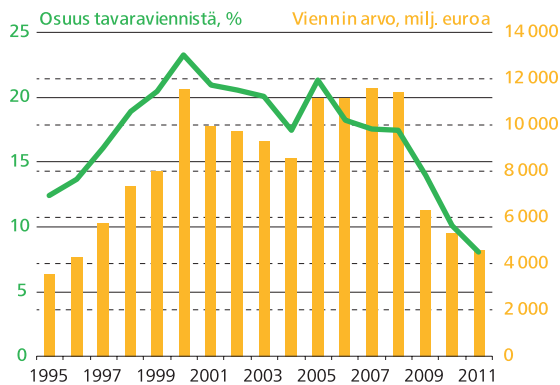
Vaihtotaseemme laski Suomen Pankin mukaan 1,3 miljardia euroa alijäämäiseksi vuonna 2011. Alijäämä johtui tavarakauppaa kuvaavan kauppataseen painumisesta miinukselle, sillä tavaratuonti kasvoi huomattavasti vientiä enemmän viime vuonna. Edellisen kerran vaihtotase oli alijäämäinen lamavuonna 1993. Alijäämä oli vajaan prosentin bkt:sta.

Tullihallituksen mukaan kauppataseen alijäämä oli kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla jo 1,2 miljardia euroa, vaikka kauppataase nousi kesäkuussa aavistuksen verran ylijäämäiseksi lähes vuoden kestäneen vajejakson jälkeen. Valonpilkahdusta selittää tavaratuonnin supistuminen, sillä viennin arvo oli pienempi kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana.

Vienti vähentynyt useasta syystä

Vaihtotaseen heikkoa kehitystä selittävät asiantuntijoiden mukaan tavaraviennin tuote- ja maarakenne sekä heikentynyt kilpailukyky perinteisiin ja uusiin kilpailijamaihin nähden. Tärkeä syy on myös ulkomaankaupan tuoterakenteeseen liittyvä epäedullinen tuonti- ja vientihintojen, eli vaihtosuhteen, kehitys. Vientihinnat ovat polkeneet paikal-

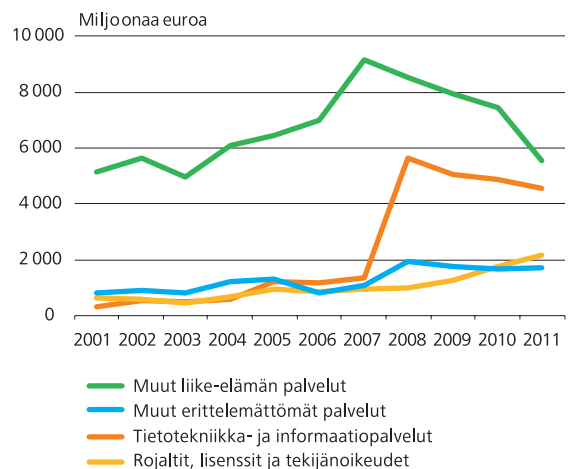
Korkean teknologian tuotteiden viennin arvo ja osuus tavaraviennistä 1995–2011

Lähde: Tullihallitus

Kuvio 1

Palvelutaseen muiden palvelujen vienti pääryhmittäin 2001–11

Lähde: Suomen Pankki

Kuvio 2

laan monissa Suomen kannalta keskeisissä tuoteryhmissä 2000-luvulla.

Viennin tuoterakenne on muuttunut ensinnäkin siten, että korkean teknologian tuotteiden vienti on romahtanut 2000-luvulla määrällisesti ja suhteellisesti vuoteen 2011 tultaessa ja alamäki on jatkunut myös sen jälkeen (Kuvio 1). Samalla korkean teknologian tuotteiden tuonti on kasvanut siten, että tuoteryhmän kauppataase painui yli 1,4 miljardia euroa alijäämäiseksi vuonna 2011.

Myös tavanomaista tekniikkaa hyödyntävien, osin suhdanneherkkien ja hintajoustavien tuotteiden, kuten metsäteollisuustuotteiden kysyntä on kehittynyt hitaasti 2000-luvulla.

Kotimaisen tuotannon tuottavuus ja hintakilpailukyky eivät ole myöskään olleet riittävän korkealla tasolla. Se on jouduttanut tuotannon siirtymistä lähemmäksi uusia raaka-ainelähteitä ja lopputuotemarkkinoita.

Tavaravienti nojaa metalli- ja kemian teollisuuteen

Suomen tavaravienti on nyt keskitason tekniikkaa soveltavien vientituotteiden varassa. Keskitason tekniikkaa sovelta-

via tuotteita ovat investointihyödykeisiin luettavat laitteet, koneet ja kuluvälineet. Niiden kysyntä on maailman markkinoilla tunnetusti varsin suhdanneherkkää. Muita keskitason tekniikkaa soveltavia tuotteita ovat metallituotteet ja monet kemian teollisuuden tuotteet.

Konepajateollisuuden vienti toipui yllättävän nopeasti vuoden 2009 taantumasta ja myös kulkuneuvojen vienti on lisääntynyt. Tosin kehitys on ollut näissä tuoteryhmissä epätasaista ja kasvu hitaampaa kuin ennen taantumaa. Parhaiten vienti on vetänyt metallituotteissa, kemian teollisuudessa ja etenkin kaivannaistuotteissa, joskin kaivannaisteollisuuden osuus viennistä on vielä pientä.

Palvelukaupasta ei ollut viennin veturiksi

Palvelukauppa ei ole myöskään kyennyt pitämään vaihtotasetta ylijäämäisenä. Palveluviennin pääryhmiä ovat matkustus, kuljetus ja muut palvelut. Pääosa palvelujen viennistä koostuu niin sanotuista muista palveluista, kuten tietotekniikkapalveluista ja osaamisintensiivisistä liike-elämän palveluista, jotka

ovat dynaaminen osa maamme palvelujen ulkomaankauppaa.

Korkean teknologian ja osaamisen palvelukaupan on toivottu täyttävän sitä aukkoa, joka on syntynyt matkapuhelimien ja muun viestintätekniikan viennin supistumisesta. Palveluviennin kehitys on kääntynyt kuitenkin laskuun vuoden 2008 jälkeen, mikä on johtunut korkean arvonlisäyksen palveluviennin, kuten ennen kaikkea liike-elämän palveluviennin pienenemisestä (Kuvio 2).

Tietotekniikkapalvelujen sekä muiden liike-elämän palvelujen viennin supistuminen johtuu osittain siitä, että tavara- ja palvelukaupalla on läheinen yhteys. Palveluja viedään maihin, jotka ostavat Suomesta paljon tavaroita, sillä palvelujen kysyntä on tavarakaupasta johdettua kysyntää. Esimerkiksi asennus-, huolto- tai ohjelmopalvelujen myynti seuraavat laitteiden toimittamista.

Tavaravienti varsin keskittynyttä

Tavaravientiä harjoitti Suomessa noin 16 300 yritystä vuonna 2011. Pääosa viennistä on kuitenkin suhteellisen harvalukuisten yritysten käsissä. Kahdeksantoista suurimman vientiyrityksen

Vientiyritykset ja niiden osuus tavaraviennin arvosta (56,7 mrd. euroa) viennin suuruusluokittain 2011

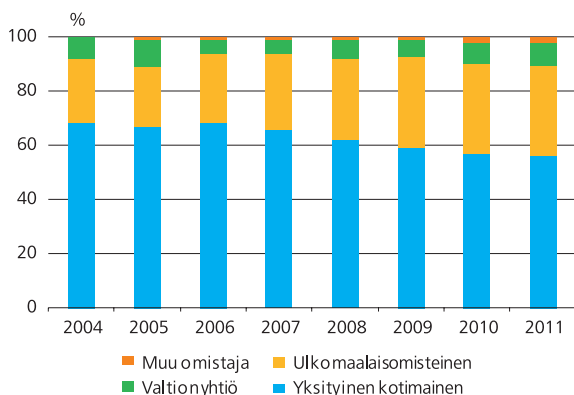
Viennin arvo, 1 000 euroa	Vientiyritykset, lkm	Osuus vientiyrityksistä, %	Osuus viennin arvosta, %
500000-	18	0,1	42,0
100 000–499 999	65	0,4	24,0
50 000–99 999	76	0,5	10,0
10 000–49 000	332	2,0	13,0
1 000–9 999	1 287	7,9	8,0
100–999	1821	11,2	1,0
Alle 100	12 713	77,9	2,0
Yhteensä	16 312	100,0	100,0

18 suurinta vientiyritystä hoitaa 40 prosenttia tavaraviennistämme.

Lähde: Tullihallitus

Taulukko 1

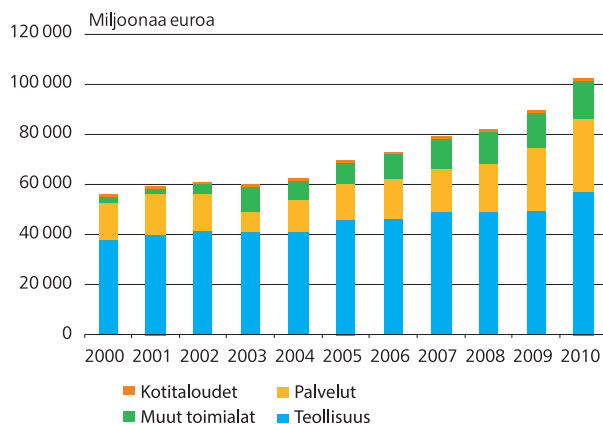
Tavaravienti yrityksen omistajatyypin mukaan 2004–11, prosenttia viennin arvosta

Lähde: Tullihallitus

Kuvio 3

Suomalaisten yritysten ja kotitalouksien suorien sijoitusten kanta ulkomailla 2000–11, miljoonaa euroa

Lähde: Suomen Pankki

Kuvio 4

harteilla on 40 prosenttia Suomen tavaraviennistä. Kaksi kolmasosa viennin arvosta kasautui 83 yritykseen, jotka muodostivat vain 0,5 prosenttia vientiyritysten määrästä (Taulukko 1).

Useilla metsäteollisuuden, kemian ja elektroniikka- ja metalliteollisuuden toimialoilla vienti kertyy viiteen suurimpaan yritykseen. Kulkuneuvoteollisuudessa viiden suurimman vientiyrityksen osuus toimialansa viennin arvosta kohosi kolmeen neljäsosaan vuonna 2011. Konepajateollisuudessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa viennin keskittyminen on vähäisempää.

Suhteellisen moni vientiyritys on itsekkin ulkomaalaistaustainen. Ulkomaalaistaustaiset yritykset muodostivat ta-

varaviennistämme vuonna 2011 kolmasosan, vaikka Suomen yrityskannasta näitä yrityksiä on vain prosentti ja yritysten liikevaihdosta viidennes. Ulkomaalaisten vientiyritysten merkitys on suuri kemian teollisuudessa, konepaja- ja kulkuneuvoteollisuudessa (Kuvio 3).

Vähän kansainvälistyneitä pk-yrityksiä

Viennin keskittyminen muutamiin suuriin yrityksiin on merkinnyt sitä, että Suomessa on vähemmän kansainvälisesti toimivia pk-yrityksiä kuin EU-maissa keskimäärin. Vuonna 2011 pk-yritysten vientiosuus oli 12–13 prosenttia. Tästä keski suurten yritysten vientiosuus oli 8, pien-

ten 10–49 henkilön yritysten 3 ja alle kymmenen henkilön mikroyritysten vain 1–2 prosenttiyksikköä.

Pk-yritysten vientiosuus on pysynyt koko 2000-luvun ajan samoissa luvuissa. Tuoteryhmittäin tarkasteltuna niiden osuus tavaraviennistä on keskiarvoa korkeampi konepajateollisuudessa ja kulkuneuvojen valmistuksessa. Mikroyritysten merkitys on kuitenkin kaikilla teollisuuden päätoimialoilla vain 1–2 prosenttia viennistä, vaikka mikroyrityksiä on 93 prosenttia maamme yrityskannasta.

Pk-yritysten kansainvälistymistä hankaloittaa Suomessa se, että kotimarkkinat ovat kapeat ja osin suhdanteille herkkät. Ne eivät tarjoa kasvuhakuisille ja in-

novatiivisille yrityksille haasteellista harjoituskenttää, joka valmistaisi niitä kohtaamaan vaikeampia kansainvälisiä markkinoita. Poikkeuksen muodostavat harvat syntyessään kansainväliset tai yritysjärjestelyin kansainvälistyneet yritykset.

Syntyessään kansainväliset pk-yritykset ovat yrityksiä, joiden on kansainvälistyttävä menestyäkseen. Born-global -yritysten taustahenkilöt ovat usein hankkineet kokemusta kansainvälisiltä markkinoilta jo ennen yrityksen perustamista. Heille nopean tien valinta on tietoinen ratkaisu. Born-global -yritykset ovat monesti myös erikoisaloille keskittyneitä niche-yrityksiä.

Yritykset investoivat ulkomailla

Suora rajojen yli tapahtuva tavaravienti on pienentynyt osin siksi, että kasvava osuus yritystemme kansainvälisestä toiminnasta on kanavoitunut ulkomaille sijaitsevien tuotantolaitosten kautta paikallisille tai kolmansien maiden markkinoille. Kun kotimaiset investoinnit jäävät taka-alalle ja toimintaa siirretään ulkomaille, tuotannon ja viennin määrä ei enää kasva Suomessa.

Uutta kasvua haetaan ulkomailta joko yritysostojen kautta tai uusia tehtaita perustetaan ulkomaille. Suomen Pankin tilastot kertovat, että suorat sijoitukset ulkomaille ovat lisääntyneet taantumasta huolimatta. Ulkomaisissa yksiköissä tapahtuvaa tuotannon nopeaa kasvua osoittaa, että suomalaisten yhtiöiden sijoituskanta ulkomailla oli jo 107 miljardia euroa vuonna 2011 (Kuvio 4).

Teollisuuden osuus suomalaisten yhtiöiden ulkomaisesta sijoituskannasta oli runsaat 50 prosenttia. Osa teollisuuden investoinneista suuntautuu palvelualoille eikä varsinaiseen teollisuuteen. Viime vuosina kuitenkin varsinaisten palvelualojen yritysten investoinnit ulkomaille ovat lisääntyneet reippaasti. Suorien sijoitusten suuria välittömiä kohdemaita ovat Belgia, Ruotsi, Hollanti, Saksa ja Yhdysvallat.

Vaikka varsinainen tuotanto onkin karannut kotimaasta, on myös suorilla ulkomaisilla sijoituksilla merkitystä emoyritystensä kotimaissa. Vuonna 2011 suorista sijoituksista saatujen ulkomaisen tuottojen vaihtotasevaikutus oli Suomen Pankin tilastojen mukaan netto-

määräisesti 3,7 miljardia euroa. Suorien sijoitusten tuotot kirjataan maksutaseessa tuotannon tekijäkorvauksiin.

Vaarana ydinosaamisen pako ulkomaille

Konsulttiyritys Deloitteen vuonna 2011 tekemän selvityksen mukaan pääasiallisina syinä tuotantotoiminnan siirtoihin ulkomaille olivat 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä tuotantokustannukset. Suurin osa yritysten niin sanotuista vastuista ja ydinosaamisesta, kuten tuote- ja tuotantoteknologioiden kehityksestä on säilynyt kuitenkin Suomessa.

Kustannuspohjaiset syyt ovat yhä tärkeitä vetotekijöitä ulkomaille siirtymisessä, mutta niiden rinnalle ovat nousseet uusille potentiaalisille markkina-alueille pääsy ja avainasiakkaiden läheisyys. Myös kilpailukykyinen energian hinta, raaka-aineiden läheisyys, osaavan työvoiman saatavuus, verotukselliset ja taloudelliset syyt ovat nostaneet merkitystään 2010-luvulle tultaessa.

Uutta Deloitteen tutkimuksessa oli se, että yritykset uskoivat työpaikkojen määrän lisääntyvän ulkomailla paitsi tuotannossa niin myös korkeaa osaamista vaativissa tehtävissä. Tämän seurauksena yritysten niin sanottujen vastuiden määrä ei keskittyisi enää Suomessa sijaitseviin tuotantolaitoksiin. Tämä tarkoittaisi korkeasti koulutettujen työpaikkojen ja verotulojen menetyksiä.

Paluuta ylijäämiin ei ole

Asiantuntijoiden mukaan takavuosien kaltaisiin ulkomaankaupan ylijäämiin ei ole paluuta näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa. Rakenteellisten tekijöiden vuoksi vienti ei ole toipunut vuotta 2009 edeltäneelle tasolle, vaikka maailmankauppa on elpynyt. Vaarana on kokonaisten osaamisalojen häviäminen lopullisesti maastamme tai niiden merkityksen ratkaiseva pienentyminen.

Asiasta ei voi syyttää vain vuonna 2008 alkanut finanssikriisiä, sitä seurannutta taantumaa ja alati jatkuvaa Euroopan velkakriisiä, vaikka ne ovatkin kohdelleet tylästi maamme vientiteollisuutta. Tosiasiassa Suomi on menettänyt maailmanmarkkinoilla asemiaan ja kilpailukykyään koko 2000-luvun ajan. Finanssi-

kriisi on vain nopeuttanut tätä kehitystä.

Lähivuosille laaditut ennusteet korkeintaan 0–2 prosentin vuotuisesta talouskasvusta eivät lupaa hyvää. Vaihtotaseen mahdollisesti pitkään jatkuva alijäämäisyys merkitsee kansantalouden velkaantumista, talouskehityksen epätasapainon lisääntymistä ja suuria riskejä. Tästä huolimatta esimerkiksi kotitaloudet ovat investoineet asuntoihinsa enemmän kuin reaali talouden kehitys edellyttäisi.

Jos vaihtotasetta ei saada lähivuosina kuntoon, uhkana voivat olla nopea ulkomainen velkaantuminen, luottoluokitusten lasku ja velanhoitomenojen nousu, hyvinvoinnista tinkiminen ja varallisuusarvojen alentuminen, kuten eräissä taloudellisissa vaikeuksissa olevissa Euroopan maissa on tapahtunut. Tämä kehitysuran tuloksena avunantajasta voi tulla helposti avuntarvitsija.

Osa haasteista johtuu ulkoisista tekijöistä, mutta Suomi ei voi pienenä maana ratkaista Euroopan velkakriisiä. Sen sijaan voimme vaikuttaa sisäisiin kilpailutekijöihin. Fiksulla talouspolitiikalla lisätään Suomen houkuttelevuutta investointikohteena, kannustetaan yrityksiä tuottavuutta parantaviin investointeihin, lisätään joustavuutta kansantaloudessa ja edesautetaan uusien kasvualojen syntyä. ■

Kirjoittaja työskentelee tutkijana omistamassaan yrityksessä (Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

Lähteet:

Deloitte: Suomalaisen teollisuuden tulevaisuus, Mihin suuntaan valmistavan teollisuuden rattaat pyörivät? Helsinki 2011;

Suomen Pankki: Talouden näkymät, Euro&Talous 3/2012, Helsinki 2012;

Tullihallitus: Tavaroiden ulkomaankauppa yritysten koko luokittain, Helsinki 21/06/2012;

Tullihallitus: Tavaroiden ulkomaankaupan kuukausikatsaus, joulukuu 2012, Helsinki 29/02/2012;

Tullihallitus: Korkean teknologian ulkomaankauppa 2011, Helsinki 21/03/2012; Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, kevät 2012, 18a/2012, Helsinki 2012.

Samuli Rikama

Suomella on kykyä kilpailla

Suomessa on esitetty huolestuneita näkemyksiä kilpailukyvyistämme maailmanmarkkinoilla. Tuoreen World Economic Forumin kilpailukykyraportin mukaan Suomi sijoittuu kuitenkin aivan kärkimaihin ja on kohentanut asemiaanakin. Raportti kartoittaa rakenteellisen kilpailukyvyyn osatekijöitä varsin laajasti, kustannuskilpailukykyä ei niinkään.

Vuosittain julkaistavat kilpailukykyraportit tarjoavat yritysjohtajille ja poliitikoille aineistoja, joiden avulla maiden ja alueiden kilpailukykyä voidaan vertailla sekä tunnistaa kilpailukyvyyn esteitä. Tunnetuimpien instituuttien raportit ovat seurattuja ja saavat huomattavaa julkisuutta.

Suomen sijoitus tuoreessa World Economic Forumin kilpailukykyindeksissä on kolmas kaikkiaan 144 maasta. Sijoitus oli paras EU-maista, edellä olivat vain Sveitsi ja Singapore. Suomi on kohentanut asemaansa vertailussa viime vuosina. Vuotta aiemmin sijoituimme neljänneksi.

Suomi ja muut Pohjoismaat ovat yleensä pärjänneet erilaisissa kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa mukavasti. Viiden-toista kilpailukykyisimmän maan joukosta löytyvät kaikki Pohjoismaat Islantia lu-

kuun ottamatta. Suomi ja Ruotsi ovat aika lailla tasavahvat, Tanska ja Norja sijoittuivat hieman heikommin.

EU:n kilpailukyky koetuksella

Tulevat vuosikymmenet ovat EU-maille varsin haasteellisia. Aasian kasvavien talouksien ja Yhdysvaltojen dynaamisten markkinoiden puristuksessa menestyäkseen on EU-maiden kilpailukyky avainasemassa.

Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja kohentaminen lisää parhaimmillaan kilpailukykyä, mutta se tuskin yksin riittää. Haasteita EU-mailla on monia väestön ikääntymisestä julkisen talouden tasapainottamiseen, akuutista velkakriisistä puhumattakaan.

Kymmenen kilpailukykyisimmän

World Economic Forum (WEF) julkaisee vuosittain ns. *Global Competitiveness Indexiä*, joka kattaa laajasti talouden perustekijät. Kilpailukykyyn vaikuttavat keskeisesti ne tekijät ja poliittikat, jotka määrittävät tuottavuuden tason maassa. Kilpailukykyiset maat pysyvät myös paremmin luomaan kestäväää kasvua.

Indeksi jakaa kilpailukyvyyn kolmeen eri pääluokkaan, jotka koostuvat yhteensä 12 eri osiosta. Näihin kuuluvat muun muassa institutionaalinen ja makrotaloudellinen ympäristö, tarjolla oleva infrastruktuuri, koulutus ja terveydenhuolto, hyödyke- ja työmarkkinoiden tehokkuus, rahoitusmarkkinoiden kehitys, teknologiset valmiudet ja innovaatiot.

maan kärkeen mahtuu viisi EU-maata: Suomi, Ruotsi, Hollanti, Saksa ja Britannia. Myös pahimmat kilpailijamme kehittyneistä maista – kuten Yhdysvallat ja Japani – mahtuvat joukkoon.

Etelä-Euroopan ongelmat näkyvät mittareissa

Erot EU-maiden kilpailukyvyssä ovat nykyisin ja lienevät myös tulevaisuudessa merkittäviä. Pohjoiset EU-maat menestyvät useilla mittareilla. Sen sijaan Etelä-Euroopan kriisimaat ovat heikoilla kilpailukykynsä suhteen.

Eurokriisin keskeisimpiä syitä on juuri kilpailukyvyyn puute. Kreikan sijoitus on heikoin (96:s) ja laskenut selvästi edellisvuodesta. Portugalin sijoitus on 49, Italia 42 ja Espanjan 36.

futureimagebank.com

Kiinan sijoitus heikkeni, Brasilian koheni

Suuret kehittyvät taloudet – Brasilia, Venäjä, Intia ja Kiina – ovat alhaisen kustannustasonsa ja ripeän kasvunsa ansiosta vastaanottaneet jo vuosia tuotantoa ja taloudellista aktiiviteettia länsimaista. Kilpailukyky koostuu kuitenkin pitkällä aikavälillä monista muistakin tekijöistä kuin kustannustasosta.

Paras kilpailukyky BRIC-maista on WEFin mukaan Kiinalla, vaikka sen sijoitus hieman heikkeni edellisvuodesta.

Brasilia on nousevista talouksista toiseksi kilpailukykyisin sijaluvulla 48, maa on kohentanut jonkin verran asemiaan edellisvuodesta. Hieman Brasilian perässä tulevat Intia ja Venäjä.

BRIC-maiden sijoitus Global Competitiveness Indeksillä 2012–2013

	Sijoitus 2012–2013	Edellinen sijoitus 2011–2012
Kiina	29	26
Brasilia	48	53
Intia	59	56
Venäjä	67	66

Lähde: *The Global Competitiveness Report 2012–2013*.

World Economic Forum

Taulukko 2

Global Competitiveness Index

	Sijoitus 2012–2013	Edellinen sijoitus 2011–2012
Sveitsi	1	1
Singapore	2	2
Suomi	3	4
Ruotsi	4	3
Hollanti	5	7
Saksa	6	6
Yhdysvallat	7	5
Britannia	8	10
Hong Kong	9	11
Japani	10	9
Qatar	11	14
Tanska	12	8
Taiwan	13	13
Kanada	14	12
Norja	15	16

Lähde: *The Global Competitiveness Report 2012–2013*.
World Economic Forum

Taulukko 1

Uusista EU-maista Viron dynaaminen talous sijoittuu parhaiten sijalle 34. Viron vahvuuksina ovat muun muassa hyvä koulutusjärjestelmä, tehokkaasti toimivat hyödyke- ja rahoitusmarkkinat sekä joustavat työmarkkinat. Lisäksi teknologiset valmiudet sekä julkinen talous ovat Virossa hyvällä tolalla.

Suomen vahvuutena koulutus ja innovaatiot

Suomen kilpailukykyyn selkeisiin vahvuuksiin kuuluvat sekä peruskoulutus että yliopistotason koulutus samoin kuin terveydenhuolto. Näillä indikaattoreil-

la Suomi oli vertailumaista paras. Suomen pitkäjänteiset panostukset väestön korkeaan koulutustasoon mahdollistavat nopean sopeutumisen uusiin tehtäviin työmarkkinoilla.

Koulutus on myös luonut perustaa teknologioiden nopeaan omaksumiseen ja innovaatioihin. Uusien teknologioiden omaksumisessa Suomella olisi varaa parantaa, mutta innovaatioissa olemme Euroopan kärkeä heti Sveitsin jälkeen.

Pienen talouden murheena on usein markkinoiden toiminta. Työmarkkinoiden ja hyödykemarkkinoiden toimivuudessa Suomi on sijoilla 15 ja 18 eli ei ilman kärkijoukossa.

Kilpailukykyä ja sen osatekijöitä laajasti tarkastellen Suomen tilanne näyttää hyvältä. Pelkkä kustannustasojen globaali vertailu toki antaisi varmasti kilpailukykyvertailun ykkösmasta Sveitsistä sekä Suomesta toisenlaisen kuvan; molemmat ovat selkeästi korkean palkkatason ja arvonnisan maita.

Ihan niin suureen huoleen kilpailukykyvystä ei kuitenkaan WEFin mukaan näyttäisi olevan aihetta sen enempää Sveitsissä kuin Suomessakaan, kuin mitä keskustelusta joskus voisi päätellä. Mahtaisiko ollakin niin, että kilpailukykyisimpiä maita yhdistää vahva huoli kilpailukykyyn säilymisestä? ■

Petri Rouvinen

Kustannuskilpailukyvyistäkin tulisi huolehtia

MD:n ja WEF:n kilpailukyvertailut muistuttavat savijaloilla seisovia jättiläisiä. WEF sai raporttijulkistusta ympäröivinä kymmenenä päivänä (2–11.9.2012) laskelmiensa mukaan 9 219 mediamainintaa ja 79,4 miljoonan henkilön yleisön, joka paljolti kostuu eri kansakuntien kermasta. IMD:n saldo kevään julkaisun yhteydessä oli ehkä vieläkin komeampi. Vertailujen vaikutus yksityiseen ja julkiseen päätöksentekoon on kiistanon: WEF:n mittarit ovat muun muassa päätyneet osaksi TEM:n 2013–2016 toiminnanohjauksesta (TEM-konserni, Julkaisu 4/2012, sivu 17). Silti molemmat vertailut (ja erityisesti IMD) ovat läh-tökohdiltaan ja toteutuksiltaan kyseenalaisia.

Ehkä viiltävin kritiikki IMD:tä ja WEF:ää kohtaan liittyy niiden toteuttamiin nettikyselyihin. Maittäin vaihteleva ja epäyhtenäisellä tavalla määrittyvä vastaajajoukko on vähimmillään muutamia kymmeniä henkilöitä maata kohden. Maan luku-arvo on suoraan sitä koskevien vastausten keskiarvo. WEF:n indeksin taustalta löytyvistä muuttujista 70 prosenttia on tätä ”pehmeää” sorttia; IMD:llä kyselyaineiston paino on pienempi.

Varsinkin WEF:n kysely on niin pitkä, etten usko kenenkään olevan vakavissaan sen loppupuolella. Nopeallakin liipaisinsormella vastausten klikkailuun vierähtää tunti. Suomalaisille kyselyn raskautta lisäävät osin aiheettomat kysymykset, kuten malarian vaikutukset työelämässä. Tässä vaiheessa suurkiitokset kaikille niille 36 päättävässä asemassa olevalle suomalaiselle, jotka alkuvuodesta kahlasivat urakan läpi! WEF:n partneri-instituutin edustajana olen jokaiselle hyvän viinipullon velkaa. Ansiostanne Suomi on mukana vertailussa, joka puutteistaan huolimatta tarjoaa laajasti mielenkiintoista tietoa kilpailukyvyyn eri ulottuvuuksista.

Kilpailukykyvertailut puolustavat paikkaansa erityisesti silloin, kun ne johtavat pohtimaan varsinaisen sijoituksen taustalta löytyviä seikkoja. Mitkä ovat heikkouksia ja mitkä vahvuksiamme? Missä taannuimme ja missä edistysimme? Mitä voimme tehdä nyt, että tulevien vuosien ja

vuosikymmenien tila olisi mahdollisimman lähellä villeimpiä unelmiamme?

Kiinnostuksen pitäisi olla siis kilpailukyvyyn osatekijöissä. Itse vertailusijoituksen arvo on lähinnä viihteellinen. Sijoitus on kuitenkin näppärä tulokulma oikeasti tärkeiden asioiden pohtimiseen.

Sijoituksesta retosteltaessa on syytä pitää mielessä, että se kertoo lähinnä saavutetusta tasosta – se ei mitenkään ennakoit tulevaa. Itse asiassa korrelaatio sijoituksen ja tulevan kehityksen välillä on helposti negatiivinen. Lisäksi tällaisten vertailujen luottamusväli on jo vaikean aiheenkin johdosta 5–10 sijaa molempiin suuntiin.

WEF:n raportissa kilpailukyky tulkitaan niiksi ”instituutioiksi, menettelytavoiksi ja tuotannon-tekijöiksi, jotka määräävät maan ylläpidettävissä olevan tuottavuuden tason.” WEF siis mittaa pikemminkin rakenteellista (tai reaalista) kuin kustannuskilpailukykyä.

Kansakunnalle pitkä juoksu on se oikeampi laji. Lyhyessä juoksussa on silti säilyttävä hengissä. Niinpä kustannuskilpailukyvyistäkin on pidettävä huolta.

Vuosien 2008–2009 kriisissä Suomen kustannuskilpailukyky heikkeni lähinnä heikon tuottavuuskehityksen mutta myös verrokkimaita nopeamman palkkakehityksen johdosta. Kriisin jälkeen useat maat ovat tuotantopotentiaalinsa alapuolella, mikä korostaa kustannuskilpailukyvyyn ja siihen vaikuttamisen merkitystä.

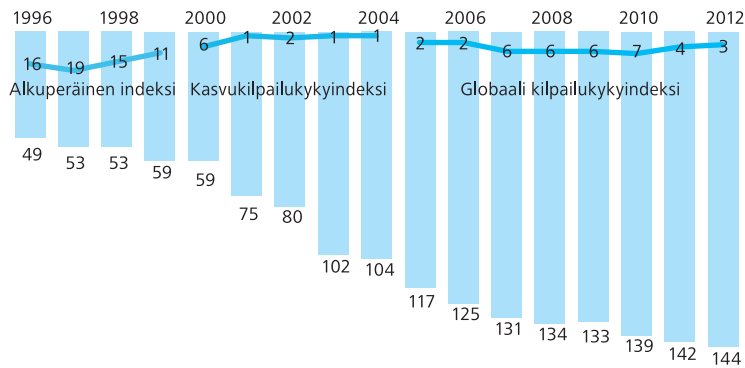
Tavallaan WEF:n mittari määrittää sen rajan, johon kullakin maalla olisi parhaimmillaan edellytyksiä. Kokonaan eri asia on, miten maan kansalaiset ja yritykset ulottuvillaan oleviin mahdollisuuksiin tarttuvat.

”Tarttumisessa” on kyse itse kunkin työpanoksen suuntautumisesta siten, että mahdollisimman monelle tunnille saadaan hyvää ja kasvava tuotto. Tässä piilee mielenkiinto kansainväliseen vaihdantaan.

Vaihdanta mahdollistaa erikoistumisen ja siten korkeamman hyvinvoinnin tason. Hyvin pit-

WEF:n mittari määrittää rajan, johon maalla olisi parhaimmillaan edellytyksiä, kirjoittaa Etlatieto Oy:n toimitusjohtaja Petri Rouvinen. Kokonaan eri asia on, miten maan kansalaiset ja yritykset ulottuvillaan oleviin mahdollisuuksiin tarttuvat.

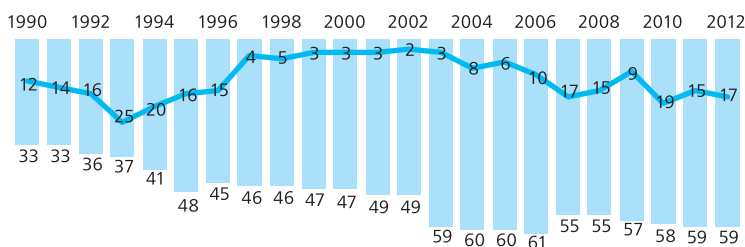
Suomen sijoitus WEF:n kilpailukykyvertailuissa ja mukana olevien maiden määrä

Lähde: WEF Global Competitiveness Report 1996–2012 (Rouvinen/ETLA) Kuvio 1

WEF julkaisi ensimmäisen oman kilpailukykyvertailunsa vuonna 1996. Sittemmin vertailuraporteissa on hyödynnetty neljää eri kilpailukykyindeksiä, jotka ovat esiintyneet kuudella eri nimellä. Muutenkin vertailtavuus vuodesta toiseen on puutteellinen, koska myös saman muuttujanimen alla menetelmät ja muuttujat vaihtelevat vuodesta toiseen. Kuviossa on WEF:n kunkin vuoden ”lippulaivaindeksin” mukainen Suomen sijoitus sekä vertailussa mukana olleiden maiden määrä. Joissain asiayhteyksissä WEF laskee historiaa uudelleen (esim. korjatakseen maajoukon muuttumisesta tulevaa harhaa); kuviossa Suomen sijoitus ja maiden määrä siten, kun ne olivat kyseisen vuoden painetussa raportissa.

Suomen sijoitus IMD:n kilpailukykyvertailuissa ja mukana olevien maiden määrä

Lähde: IMD Competitiveness Yearbook 1990–2012 (Rouvinen/ETLA) Kuvio 2

IMD on julkaisut kilpailukykyraportteja vuodesta 1980 (yhdessä WEF:n kanssa vuoteen 1995 asti). Viimeinen suuri myllytys mittaustavassa tehtiin vuonna 2001, jonka jälkeen perusrakenne on pysynyt samana. IMD:n indeksissä on WEF:ää enemmän kustannuskilpailukykyyn viittaavia elementtejä. Vuosina 2003–2006 oli mukana myös alueita maiden sisällä, mikä selittää hyppäyksen ja tiputuksen vertailtavien yksiköiden määrässä. Kuviossa Suomen sijoitus ja maiden/alueiden määrä siten, kun ne olivat kyseisen vuoden painetussa raportissa.

kässä juoksussa kansakunnan ulkoisen vaihdannan täytyy olla osapuulleen tasapainossa.

Viime vuosien keskustelussa on kiinnitetty huomioita Suomen vaihtotaseen pitkään jatkuneeseen heikentymiseen ja kääntymiseen alijäämäiseksi. Menot näyttävät siis ylittävän tulot.

Historiallisesti vaihdanta on liittynyt vain fyysisiin tavaroihin. Laajemmin, ja nykyisin oikeammin, kyse on ”koko potin” netosta. Mikä on loppusaldo, kun huomioidaan tavarat ja palvelut sekä erilaiset tuotantontekijäkorvaukset molempiin suuntiin? Loppusaldon määrittelyä vaikeuttaa se, että tavara-vienti on brutto- mutta palveluvienti osin nettoarvoista – laskemme yhteen omenoita ja appelsiineja. Lisäksi ainakaan yritysten omien osakkaiden ostoa ei tilastoidu pääomaliikkeeksi lainkaan, vaikka pelkästään Nokian ja Suomen tapauksessa oli huippuvuosina kyse parista prosentista per bkt.

Vaihdannan pitkän aikavälin tasapainosta on syytä kantaa huolta, mutta vaihtotaseen lähisis-

torian ylijäämät eivät määritä oikeaa tavoitetasoa. Näin siksi, että 2000-luvun alkuvuosien ylijäämät liittyivät alun perinkin erikoistilanteisiin päätoimialoillamme. Pitkässä juoksussa kiinnostus ei ole suurissa ylijäämissä, vaan lähinnä oikeassa ja normaalissa tilanteessa eli tasapainossa.

Yhteiskunnan päättäjien päähuomio tulee olla rakenteellisen kilpailukykyyn kehittämisessä eli siinä, miten hyvinvoinnin tulevien vuosikymmenien taso ja kasvu turvataan. Tällöin puhutaan yksilöille ja yrityksille sopivasti keppiä ja porkkanaa sekä kilpailua ja turvaa tarjoavasta elin- ja toimintaympäristöstä. Parhaatkin aikomukset ja instituutiot kuitenkin murenevät, jos ne eivät ole ylläpidettävissä myös lyhyemmällä aikavälillä. Kohtuuden rajoissa on siis oltava myös kustannuskilpailukykyinen. ■

Tämä kirjoitus on laadittu osana Etlatieto Oy:n SUGAR-hanketta.

Dan Steinbock

Amerikkalaisyrityksissä eletään epävarmuuden aikaa

Amerikkalaiset yritysjohtajat pitävät makrotalouden vakauden puutetta USA:n suurimpana haasteena. Maan kilpailukyky on heikentynyt ja velkaongelma hämärtää yritysten lähitulevaisuuden näkymiä.

Monien yllätykseksi amerikkalaiset teollisuusjätit laajensivat operaatioitaan syyskuussa samalla, kun niiden kilpailijat Aasiassa ja Euroopassa kärsivät hidastuvan maailmantalouden seurauksista.

Osin menestys selittyi analytikkojen mukaan siten, että amerikkalaiset yritykset eivät ole yhtä haavoittuvia eurokriisille ja Kiinan talouskasvun hidastumiselle kuin niiden kansainväliset kilpailijat. Mutta tämä selitys ei ole aivan vakuuttava.

Globaalit arvoketjut ovat varsin integroituneita transatlanttisella USA:n ja läntisen Euroopan akselilla, mistä kielii sekin, että amerikkalaisyritysten menestystä edelsi vuosineljänneksen pituinen heikompi jakso. Toisaalta amerikkalaisyritykset eivät ainakaan toistaiseksi ole sijoittaneet yhtä paljon Kiinaan kuin niiden eurooppalaiset ja eritoten aasialaiset kilpailijat.

Kenties merkittävin selitys amerikkalaisyritysten suhteelliseen menestykseen on kuitenkin siinä, että vaikka USA:n velkataakka nyt ylittää 16,2 biljoonaa dollaria, ongelman ratkaisua eli velkasaneerauksia on lykätty presidentinvaalien jälkeiseen aikaan.

1990-luvun työpaikat, 2000-luvun saneeraukset

1990-luvulla USA:n tuottavuuden kasvun takana oli työpaikkojen kasvun ja arvonlisäyksen positiivinen yhteispeleli. Tuottavuuden ja tehokkuuden kasvu pelasivat yhteen.

Eritoten kaksi sektoria – työpaikkoja luova massavähittäiskauppa ja korkean tuottavuuden elektroniikkateollisuus – aikaansivat 35 prosenttia tuon aikajakson tuottavuuskasvusta. McKinseyn arvion mukaan yksityisen sektorin tuottavuuden kasvu oli 1 prosentti vuosina 1985–1995, mutta 2,4 prosenttia vuosina 1995–1999, jolloin nämä kaksi sektoria loivat yli 2 miljoonaa uutta työpaikkaa.

Vuodesta 2000 lähtien tuottavuuskasvu on pikemminkin perustunut tehokkuusetuihin ja työpaikkaleikkauksiin. Suurimmat tuottavuuden lisäykset tapahtuivat aloilla, joilla koettiin myös merkittävimmät työvoimaleikkaukset. Informaatiosektori, elektroniikkateollisuus ja muu teollisuustuotanto vastasivat puolesta koko tuottavuuden kasvusta vuosina 2000–2008, ja samanaikaisesti karsivat liki 4,5 miljoonaa työpaikkaa. Yli 85 prosenttia näistä työpaikoista menetettiin jo ennen globaalin kriisin alkua.

USA:n uusi kasvu riippuu ratkaisevasti kyvystä palata 1990-luvun toisintoon. Bkt:n kasvu ei nouse vuotuisen 2,3 prosenttiin ellei tuottavuus parane yli 30 prosenttia nykyisestä. Elinkeinoelämä on avainroolissa, mutta tukea tarvitaan myös julkiselta sektorilta, eritoten osamisen ja infrastruktuurin kehittämisessä.

Monikansallisten ominaispaino

Amerikkalaiset monikansalliset yritykset edustavat vain prosenttia USA:n yrityksistä, mutta niiden ominaispaino

kansantaloudessa on merkittävä. Ne käyttivät liki neljänneksen USA:n yksityisen sektorin bkt:sta jo ennen globaalia kriisiä. McKinsey arvioi, että 1990-luvun taitteesta lähtien ne ovat vastanneet yli 30 prosentista reaalisesta bkt:n kasvusta ja yli 40 prosentista USA:n työvoiman tuottavuuden kasvusta.

USA:n monikansalliset ajavat lisäksi USA:n tuottavuuden kasvua ja yksityisen sektorin tutkimus- ja kehitysinvestointeja. Ne maksavat korkeampia palkkoja kuin muut amerikkalaisyritykset. Puolet USA:n viennistä ja yli kolmannes tuonnista syntyy monikansallisissa yrityksissä.

Amerikkalaiset monikansalliset jätit ovat merkittävässä asemassa globaalisti kilpailluilla aloilla, kuten tuotantoteollisuudessa. Samalla USA kilpailee yhä enemmän nousevien talouksien ja eräiden kehittyneiden talouksien kanssa, jotka kaikki investoivat houkuttelevuuteensa. Tässä kilvassa USA on altavastaaja.

Amerikkalaisten monikansallisten yritysten ongelmat kytkeytyvät kansainvälisesti korkeaan yritysverotukseen, osaavien työntekijöiden maahanmuuttorajoituksiin ja byrokraatiaan, joka vaikeuttaa amerikkalaisyritysten kilpailua ulkomailla ja hillitsee investointeja toisinaan myös kotimarkkinoilla.

Amerikkalaisyritykset kansainvälisessä katsannossa

Samalla kun euroalue on taantuman kourissa, USA:n kilpailuympäristöä rasittaa stagnaatio, hidas elpyminen ja epävarma tulevaisuus. Tuoreimmassa World Econo-

Top 20 yritykset maailmassa liikevaihdon mukaan 1980, 1990, 2000 ja 2012

1980	1990	2000	2012	Liikevaihto mrd dollaria
1 Exxon Mobil	GM	GM	1 Exxon Mobil	452,9
2 GM	Ford	Wal-Mart Stores	2 Wal-Mart Stores	446,9
3 Mobil	Exxon Mobil	Exxon Mobil	3 Chevron	245,6
4 Ford	IBM	Ford	4 ConocoPhillips	237,3
5 Texaco	GE	GE	5 GM	150,3
6 ChevronTexaco	Mobil	IBM	6 GE	147,6
7 Gulf Oil	Altria Group	Citigroup	7 Berkshire Hathaway	143,7
8 IBM	Chrysler	AT&T	8 Fannie Mae	137,5
9 GE	DuPont	Altria Group	9 Ford	136,3
10 Amoco	Texaco	Boeing	10 Hewlett-Packard	127,2
11 ITT	ChevronTexaco	Bank of America	11 AT&T	126,7
12 Atlantic Richfield	Amoco	SBC Communications	12 Valero Energy	125,0
13 Shell Oil	Shell Oil	Hewlett-Packard	13 Bank of America	115,0
14 U.S. Steel	Procter & Gamble	Kroger	14 McKesson	112,1
15 Conoco	Boeing	State Farm Insurance	15 Verizon Communications	110,9
16 DuPont	Occidental Petroleum	Sears Roebuck	16 J.P. Morgan Chase	110,8
17 Chrysler	United Technologies	American Intl. Group	17 Apple	108,3
18 Tenneco Automotive	Eastman Kodak	Enron	18 CVS Caremark	107,6
19 AT&T	Marathon Oil	TIAA-CREF	19 IBM	106,9
20 Sunoco	Dow Chemical	Compaq Computer	20 Citigroup	102,9

Lähde: Fortune Global 500

mic Forumin (WEF) kilpailukykyymmittä-
uksessa USA putosi seitsemännelle sijalle.

Amerikkalainen kilpailuympäristö on kuitenkin edelleen rakenteiltaan vahva. Yritykset ovat varsin kehittyneitä ja innovatiivisia ja niiden tukena on erinomainen huippuyliopistojen verkosto. Kun mukaan lasketaan joustavat työmarkkinat ja mitta-kaavoiltaan suuri kotimarkkina, USA on yhä verrattain kilpailukykyinen. Kilpailukykyymmittäuksissa haavoittuvuuksien merkitys kuitenkin näkyy yhä selvemmin.

WEF:n mukaan USA:n elinkeinoelämä suhtautuu entistä kriittisemmin yksityisiin ja julkisiin instituutioihin. Kun kansakunta menetti huipputasen velkaluokituksensa elokuussa 2011, julkista velkaa oli 14,2 biljoonaa dollaria. Nykyisin sitä on jo 2 biljoonaa enemmän, ja edessä odottaa pahaenteinen "talouspoliittinen kuilu" presidentinvaalien jälkeen, elleivät valtuutetut pysty kompromisseihin automaattisten leikkauksien sijaan.

Yritysjohdajien mielestä julkinen sektori pyrkii yhä enemmän vaikuttamaan markkinavoimiin, mutta ei käytä re-

sursseja tehokkaasti. Makrotaloudellisen vakauden puutetta pidetään yleisesti USA:n merkittävimpänä heikkoutena. Toisaalta finanssisektorin elpyminen kielii olosuhteiden kohentumisesta globaalin kriisin jälkeen.

Markkina-arvoltaan maailmanlistan kärjessä

Viime kesänä Financial Timesin 500 johtavan globaalin yrityksen vuosikartoituksessa Apple syrjäytti ExxonMobilin mailman arvokkaimpana yrityksenä. Samalla 500 eliittiyrityksen kokonaismarkkina-arvo laski 3,6 prosenttia 25,3 biljoonaan dollariin.

Yli puolet maailman 20 johtavasta (500 listaus) yrityksestä on amerikkalaisia. Applen ja ExxonMobilin lisäksi listalla ovat IT-jätit kuten Microsoft ja IBM, samoin kuin General Electric, Chevron ja Wal-Mart. Mukana ovat myös Berkshire Hathaway, AT&T ja Procter & Gamble, sekä Johnson & Johnson ja Wells Fargo.

Suhteellisesti arvioiden amerikkalai-

set monikansalliset yritysjätit ovat yhä maailman kärjessä. Financial Timesin mukaan yli kolmannes maailman 500 johtavasta suuryrityksestä on amerikkalaisia. Markkina-arvon pohjalta määrittäen niiden osuus on vieläkin merkittävämpi, yli 40 prosenttia.

Myös oheiset Fortune 500 yrityslistaukset osoittavat, osa amerikkalaisista huippuyrityksistä pysyy kärjessä vuodesta toiseen, mukaanlukien GM, Wal-Mart, Hewlett-Packard ja IT- sekä öljy- ja finanssijätit. Mutta kun globaali kilpailuympäristö on nopeassa murrostilassa, ne amerikkalaiset konsernit, jotka osaavat parhaiten mukautua globaaliin kilpailuun, nauttivat kestävämmistä kilpailueduista myös tulevaisuudessa. ■

Dan Steinbock on Intia, Kiina ja Amerikka- instituutin (USA) kansainvälisen liiketoiminnan tutkimusjohtaja ja vaikuttaa lisäksi EU-keskuksessa (Singapore) ja Shanghain kansainvälisten suhteiden tutkimuslaitoksessa (Kiina).

Samuli Rikama

Konserniyritykset hallitsevat teollisuutta

Suomessa toimivat teollisuusyritykset ovat konsernirakenteeltaan vahvasti kansainvälistyneet muihin toimialoihin verrattuna. Erityisen suuri painoarvo on kotimaisessa määräysvallassa olevien monikansallisten konsernien yrityksillä. Rakennusala taas on valtaosin konserneihin kuulumattomien yritysten hallussa.

Suomessa toimivat yritykset työllistivät vajaat 1,5 miljoonaa henkilöä vuonna 2010. Liikevaihtoa yritykset keräsivät 360 miljardia euroa. Yritysten kirjo on varsin monimuotoinen.

Yritykset voidaan tyyppitellä eri kriteerien mukaan. Useimmiten käytetään toimialaa tai suuruusluokkaa. Määräysvallan mukaan tarkasteltuna yrityskenttä avautuu uudesta näkökulmasta. Itsenäisten yritysten ja konserniin kuuluvien yritysten merkitys eri toimialoilla vaihtelee huomattavasti. Myös sillä on väliä, kuuluuko yritys täysin kotimaiseen konserniin, kotimaisessa kontrollissa olevaan monikansalliseen konserniin vai ulko-

maisessa kontrollissa olevaan konserniin.

Itsenäisten, konserniin kuulumattomien yritysten osuus eri toimialoilla on huomattava (Kuvio 1). Selvästi yli 90 prosenttia kaikista toimivista yrityksistä vuonna 2010 oli itsenäisiä. Ne eivät siis kuuluneet konserniin. Rakentamisen alalla lähes 99 prosenttia yrityksistä oli itsenäisiä.

Itsenäisten yritysten taloudellinen ja toiminnallinen merkitys on kuitenkin selvästi pienempi ja vaihtelee toimialoittain. Noin kaksi kolmesta rakennusalan ja noin puolet palvelujen henkilöstöstä työskenteli itsenäisesti toimivassa yrityksessä.

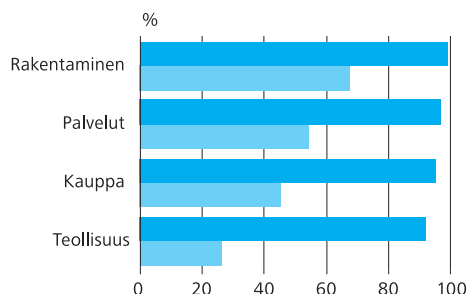
Teollisuusyritykset taas tyyppillisesti toimivat konsernin osana. Teollisuudessa vain noin neljännes henkilöstöstä työskenteli itsenäisessä yrityksessä.

Teollisuusyritykset vahvasti kansainvälisiä

Suomessa toimivat teollisuusyritykset ovat vahvasti kansainvälistyneet muihin toimialoihin verrattuna. Erityisen suuri painoarvo teollisuudessa on kotimaisessa määräysvallassa olevilla monikansallisen konsernin yrityksillä: ne työllistivät lähes puolet teollisuuden toimialan henkilöstöstä, kun muilla toimialoilla vastaava osuus oli alle viidennes (Kuvio 2).

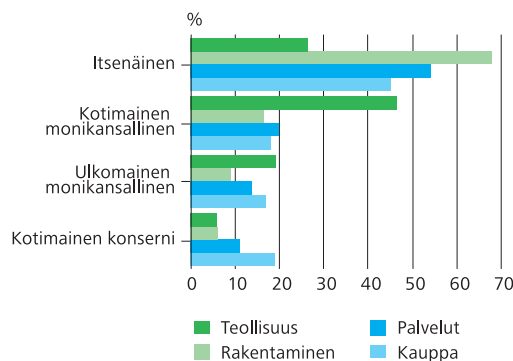
Toimialan luonne ja toimintaympä-

Itsenäiset yritykset ja niiden henkilöstö toimialan kaikista yrityksistä 2010

Kuvio1

Eri yritystyyppien osuus toimialan henkilöstöstä 2010

Kuvio 2

Liikevaihto henkeä kohden yritystyypeittäin 2010, 1000 e

	Itsenäinen	Kotimainen konserni	Kotimainen monikansallinen	Ulkomainen monikansallinen	Keskimäärin
Teollisuus	152	188	532	348	373
Rakentaminen	136	215	248	205	165
Kauppa	289	350	692	645	460
Palvelut	108	183	168	180	140

Taulukko 1

Konserneilla on usein markkinoilla laajempi verkosto kuin pienemmillä toimijoilla.

ristö vaikuttavat ulkomaisten yritysten toimintaedellytyksiin Suomessa. Ulkomaisessa määräysvallassa olevat yritykset työllistivät Suomessa vuonna 2010 pääsääntöisesti vähemmän henkilöstöä kuin kotimaisessa määräysvallassa olevan monikansallisen konsernin yritykset. Ulkomaiset yritykset työllistivät toimialoista eniten sekä teollisuudessa että kaupassa. Rakentamisessa näiden merkitys henkilöstöllä mitattuna oli vähäisin.

Monikansallisten konsernien yritykset tehokkaita

Konsernirakenne tai yrityksen itsenäisyys selittävät paljolti yrityksen kykyä ja mahdollisuuksia takoa liikevaihtoa ja tehdä tulosta. Kyse lienee pitkälti suuruuden ekonomiasta, eli konserniyritykset ovat yleensä taloudellisesti merkittävämpiä kuin konserniin kuulumattomat yritykset. Varsinkin monikansallisilla konserneilla on usein markkinoilla jo tukevampi jalansija ja laajempi verkosto kuin pienemmillä toimijoilla.

Myös muut konserniyritykset saattavat toimia suoraan asiakkaina ja luoda konsernin sisäistä kysyntää. Tämä heijastuu usein positiivisesti yrityksen tunnus- ja tehokkuuslukuihin kuten liikevaihtoon henkilöä kohden (Taulukko 1).

Sekä kotimaisten että ulkomaisten monikansallisten konsernien yritykset peittoavat pääsääntöisesti konserniin

kuulumattomat yritykset ja puhtaasti kotimaisten konsernien yritykset tehokkuudellaan. Etenkin näin on teollisuudessa ja kaupassa, joissa monikansallisiin konserneihin kuuluvien yritysten liikevaihto henkeä kohden saattaa helposti olla kaksinkertainen kotimaisen konsernin yrityksiin tai konserniin kuulumattomiin yrityksiin verrattuna.

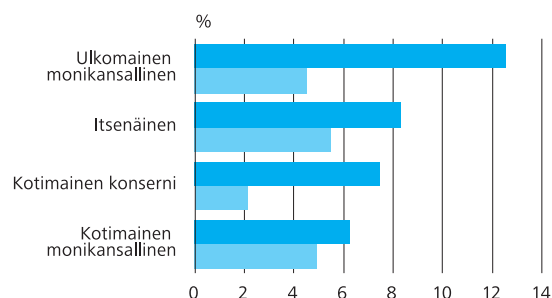
Tosin kaupan alalla tämä selittynee paljolti sillä, että ulkomaiset yritykset keskittyvät tukkukauppaan ja kotimaiset vähittäiskauppaan. Lisäksi tehokkuutta kasvattavat teollisuuden ja kaupan alojen monikansalliset ja vakiintuneet brändit ja toimintamallit. Näillä monikansalliset yritykset voivat myydä tuotteitaan tehokkaasti kuluttajille ympäri maailmaa.

Palveluissa tai rakentamisessa samankaltaista eroa tehokkuudessa eri konsernityyppien välillä ei ole havaittavissa.

Teollisuuden kannattavuus vaihtelee

Toiminnan tehokkuuden lisäksi yrityksen konsernirakenne – tai itsenäisyys – vaikuttaa myös kannattavuuteen. Te-

Teollisuuden käyttökate ja tulos yritystyyppin mukaan 2010

Kuvioiden ja taulukoiden lähde: Rekisteriaineistot. Tilastokeskus

Kuvio 3

ollisuusyrityksistä etenkin ulkomaisessa määräysvallassa olevat monikansalliset yritykset ylsivät vuonna 2010 yli 12 prosentin käyttökatteeseen, kun kotimaisten konsernien ja kotimaisten monikansallisten konsernien yritykset toimivat huomattavasti heikommalla, noin 7 prosentin käyttökatteella (Kuvio 3).

Ulkomaisten yritysten vahva käyttökate ei kuitenkaan heijastunut tilikauden tulokseen. Tilikauden tulos oli kotimaisilla ja ulkomaisilla monikansallisilla yrityksillä samaa luokkaa, vajaat 5 prosenttia liikevaihdosta. Kotimaisten teollisuuskonsernien tulos oli heikoin, noin kaksi prosenttia. Eroavuudet tarkemman toimialatason rakenteessa eri ryhmissä saattavat osaltaan selittää tunnuslukujen vaihtelua.

Omalla pääomalla kriisejä vastaan

Yritysten tasearvot sekä oman ja vieraan pääoman suhde kertovat yritykseen sidotusta varallisuudesta. Riittävä oma pääoma puskurina on erittäin tärkeää yrityksen toiminnan turvaamiseksi ▶

Laskelmat perustuvat Tilastokeskuksen Rekisteriaineistoihin. Yritysten tilinpäätösaineisto sisältää Suomessa toimivien yritysten tulos- ja tase-laskelmat sekä investointitiedot. Tilastoyksikkönä on yritys juridisena yhtiönä (ei konserni).

Konsernirekisteri sisältää tietoa Suomessa toimivista konserneista sekä emoja tytäryhtiösuhteista. Konsernirekisterissä konserneiksi lasketaan sellaiset yritysryhmittä, joilla on Suomessa konsernirakenne ja jotka suomalaisen konsernirakenteen velvoittamina täyttävät konsernitiilipäätöksen. Lisäksi konserneihin lasketaan mukaan ulkomaisessa määräysvallassa oleviin konserneihin kuuluvat Suomessa toimivat yksittäiset yritykset, vaikka niillä ei olekaan konsernirakennetta Suomessa.

Tarkastelu on tehty vain karkeimmalla mahdollisella toimialaluokituksella (teollisuus, kauppa jne.). On huomattava, että tällöin toimialojen tarkempi rakenne voi painottua eri tavoin esimerkiksi ulkomaisissa ja kotimaisissa konserneissa.

Tilinpäätösaineiston yritykset on luokiteltu yritystyyppiin mukaan seuraavasti:

- täysin kotimaisen konsernin yritys
- kotimaisessa määräysvallassa olevan monikansallisen konsernin yritys
- ulkomaisessa määräysvallassa olevan monikansallisen konsernin yritys
- itsenäinen yritys, ei konsernisuhdetta

Laskelmat on laatinut Tilastokeskuksessa yliaktuaari Merja Kiljunen.

Oman pääoman osuus taseesta 2010 yritystyyppiin mukaan

	Itsenäinen	Kotimainen konserni	Kotimainen monikansallinen	Ulkomainen monikansallinen	Keskimäärin
Teollisuus	44	40	39	46	41
Rakentaminen	36	27	34	15	31
Kauppa	43	49	37	34	40
Palvelut	33	43	40	42	38

Lähde: Rekisteriaineistot. Tilastokeskus

Taulukko 2

etenkin epävakaina aikoina. Oman pääoman osuus vaihtelee myös jonkin verran toimialoittain.

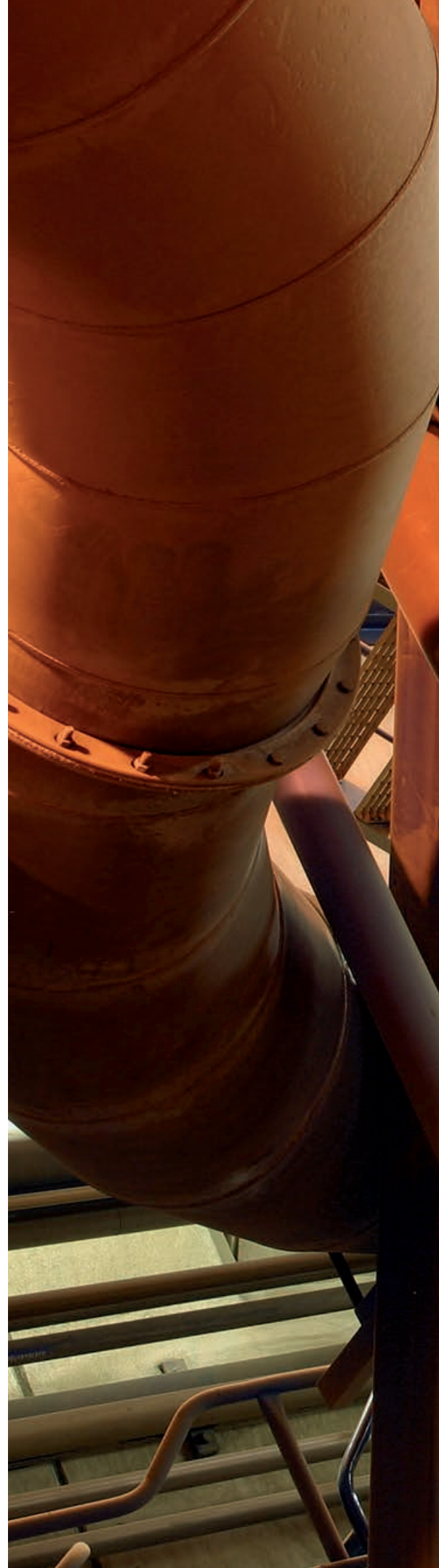
Rakentamisessa oman pääoman osuus oli vuonna 2010 selvästi pienempi kuin muilla toimialoilla ja vaihteli yritystyyppiin mukaan. Erityisesti ulkomaisissa alan yrityksissä oma pääoma oli niukkaa, vain noin 15 prosenttia taseesta. Samanaikaisesti kotimaiset yritykset olivat taseeltaan huomattavasti vahvemmassa kunnossa (Taulukko 2).

Ulkomaisten yritysten taseen oma pääoma oli vahvin teollisuudessa, 46 prosenttia. Kokonaan kotimaisiin ja kotimaisessa määräysvallassa oleviin monikansallisiin teollisuuskonserneihin kuu-

luvissa yrityksissä oma pääoma oli 40 prosentin tuntumassa. Kaupan alalla kotimaisiin konserneihin kuuluvat yritykset ylsivät parempaan omavaraisuuteen kuin ulkomaiset yritykset.

Yhtä yleistä linjaa eri yritystyyppiin toiminnassa on vaikea löytää. Tosin eroavuudet yritystyypeittäin sekä toimialoittain olivat yleensä varsin ilmeisiä.

Toimialoista teollisuutta hallitsevat konserniyritykset, muilla toimialoilla itsenäisillä yrityksillä on suurempi merkitys. Tehokkuudeltaan – liikevaihdolla henkeä kohden mitattuna – monikansallisten konsernien yritykset ovat vahvoilla etenkin teollisuudessa ja kaupassa. ■

Samuli Rikama

Rakennemuutos heijastuu yritystukiin

Julkinen sektori tukee yritystoimintaa monin tavoin. Tukien kohdentuminen heijastaa laajempaa yritystoiminnan rakennemuutosta. Aiemman teollisuusvetoisen tukipolitiikan rinnalle merkittäviksi tuen saajiksi ovat kirineet palveluyritykset. Merkittävin tukien saajaryhmä on pienet ja keskisuuret yritykset.

Länsimaiden kansantaloudet ovat viime vuosikymmeninä kehittyneet vahvasti palveluvetoisiksi teollisuuden menettäessä merkitystään. Useissa maissa jo reilut 70 prosenttia työvoimasta työskentelee palvelualoilla. Suomessa myönnetyt suorat yritystuet kohdentuvat myös yhä useammin palvelualoille.

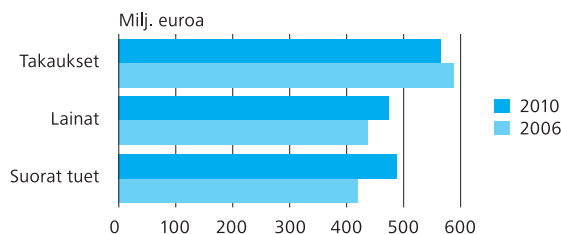
Yritystoimintaa tuetaan muun muassa verohelpotuksin ja myöntämällä rahallista tukea sekä lainoja. Monimuotoisen tukipolitiikan tavoitteena on helpottaa ja edesauttaa yritystoimintaa etenkin sen alkutaipaleella tai kriittisessä kasvuvaiheessa. Myös vientiin liittyvän yritystoiminnan edistäminen on talouden kannalta toivottavaa.

Yritystukea saaneiden yritysten määrä oli Suomessa vuonna 2010 reilut 31 000 eli varsin merkittävä. Finnvera myönsi yrityksille lainoja ja takauksia noin 940 miljoonaa euroa. Tekes myönsi lainoja sekä tukia noin 300 miljoonaa ja TEM tukia noin 250 miljoonaa euroa.

Eri tukityyppejä vertailtaessa on hyvä huomioida lainojen, takausten sekä suorien tukien erot. Toisin kuin suorien tukien osalta, yritykset ovat takaismaksuvelvollisia lainoistaan.

Yritystukien yhteismäärä on kasvanut ja rakenne hieman muuttunut vuodesta 2006 (Kuvio 1). Takauksien määrä on jonkin verran vähentynyt, lainojen ja etenkin suorien yritystukien mää-

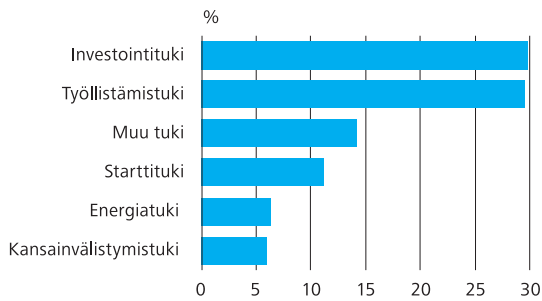
Suorat yritystuet, lainat ja takaukset 2006 ja 2010

Lähde: Yritystukitietokanta. Tilastokeskus

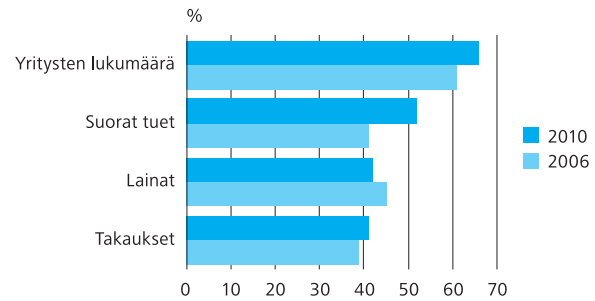
Kuvio 1

Työ- ja elinkeinoministeriön myöntämät yritystuet tukityypeittäin 2010

Kuvio 2

Palveluyritysten osuus yritystuista 2006 ja 2010

Kuvio 3

Pk-yritysten ja suuryritysten osuudet yritystuista 2006 ja 2010

	2006		2010	
	Pk-yritykset	Suuret yritykset	Pk-yritykset	Suuret yritykset
Suorat tuet	75,1	24,9	79,7	20,3
Lainat	97,7	2,3	91,8	8,2
Takaukset	91,9	8,1	89,3	10,7

Kuvioiden ja taulukon lähde: Yritystukitietokanta. Tilastokeskus

Taulukko 1

Tilastokeskuksen Yritystukitietokanta kattaa neljän tärkeimmän julkista rahoitusta ja tukea myöntävän tahon tiedot. Nämä ovat maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekes sekä valtion omistama erityisrahoittaja Finnvera. Näistä kaksi ensimmäistä myöntävät suoria tukia, Finnvera ainoastaan lainoja sekä takauksia ja Tekes molempia.

Yritystukitietokannan sisältö on varsin moninainen. Tietokanta sisältää tietoja esimerkiksi myöntämisperusteista, mutta sen ydin ovat yrityksille myönnetty erilaiset tukierät ja rahoitus. Tukitietokanta ei kuiten-

kaan sisällä maataloustukia, kuntien myöntämiä tukia tai veroluontoisia tukia.

Tässä artikkelissa on kuvattu vuosien 2006 ja 2010 kokonaistukivolyymiä. Yritystukiaineistoon päivitettiin yrityksille toimiala ja kokoluokkatiedot. Tiedot saattavat poiketa hieman Tilastokeskuksen aiemmin julkaisemista tiedoista.

Pieniin ja keski-suuriin eli pk-yrityksiin kuuluvat alle 250 henkilöä työllistävät yritykset. Lisäksi taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa.

Laskelmat on laatinut yliaktuaari Merja Kiljunen.

– usein palvelualoilla toimiville – yrityksille suunnatut starttituet ovat tyypillisesti euromääräisesti pieniä tukierä, joita myönnetään laajalle yritysjoukolle.

Yritysten tuotekehitys on yleensä huomattavan pitkäjänteistä ja kallista toimintaa. Tämän toiminnan avuksi myönnetty tuotekehitystuet ovat tavallisesti määrältään huomattavia erä, ja niitä myönnetään usein toiminnassaan jo vakiintuneemmille yrityksille.

Tukityyppien sisälläkin esiintyy toki vaihtelua, mutta valtaosa tukijärjestelmässä olevista yrityksistä saa pienempiä tukierä ja pieni joukko yrityksistä saa merkittävästi suurempia tukierä.

Tukea vai ei?

Yksi keskeinen tukipolitiikan tavoite on yritysten kannustaminen innovaatioihin – sekä teollisuudessa että palvelualoilla. Yhteiskunnan kannalta aktiivisesti innovoivat yritykset motivoivat ja ylläpitävät vaativaa osaamista taloudessa ja tuottavat parhaimmillaan kilpailukykyisiä tuotteita maailmanmarkkinoille. Täl-

rä puolestaan kasvanut vuodesta 2006. Talouden pitkittynyt taantuma ja epävarmuus ovat osaltaan lisänneet yritystukien tarvetta. On huomattava, että myönnettyjen tukien määrässä saattaa olla huomattavia vaihteluja vuosittain.

Tukien laaja kirjo

Yritystukijärjestelmään liittyy monentyyppisiä tukierä. Osa tuista on tarkoitettu tietyn politiikan näkökulmasta toivottavan ja tarpeellisen toiminnon tukemiseksi yrityksissä. Esimerkiksi pienille

*Suorista
yritystuista menee
jo 80 prosenttia
pk-yrityksille
ja yli puolet
palveluyrityksille.*

futureimagebank.com

lä on myös kerrannaisvaikutuksia koko maan hyvinvointiin.

Yritystuista ja niiden roolista varsinkin taantuvan talouden aikana on keskusteltu viime aikoina. Mittavien yritystukien karsimista on pidetty keinona kohentaa julkisen talouden alijäämää. Toisaalta nimenomaan huonoina ja monille yrityksille kriittisinä aikoina on perusteltua kannustaa ja tukea yritystoimintaa.

Energiatuki suurille, startti- ja investointituet pienille

Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi vuonna 2010 yhteensä yritystukia noin 250 miljoonaa euroa, joista yli 90 prosenttia kohdentui pk-yrityksiin. TEKESin myöntämässä suorissa yritystuissa pk-yritysten osuus oli selvästi tätä pienempi.

TEM myöntää yritystoimintaan monenlaisia tukia. Merkittävimmät näistä ovat investointituki sekä työllistämistuki (Kuvio 2). Molemmat edustavat lähes 30 prosenttia TEM:in myöntämistä tuista. Työllistämistuki vastasi yhtä suur-

ta osaa kokonaistuista sekä suurissa että pk-yrityksissä. Investointituet sen sijaan olivat tärkeitä erityisesti pk-yrityksille.

Yritystukia kohdistetaan runsaasti myös pienille yrityksille. Jo määritelmän mukaan starttituen saajat ovat pieniä yrityksiä.

Sen sijaan energiatuet ovat tärkeimpiä suurille yrityksille. Noin kolmannes suurille yrityksille myönnettyistä tuista oli energiatukia, kun pk-yritysten kokonaistuista vastaava osuus oli alle 5 prosenttia.

Palvelualojen merkitys nousussa

Talouden rakennemuutos heijastuu myös yritystukipolitiikkaan. Yritystuet liitetään usein pääsääntöisesti teollisuustoimintaan. Teollisuus onkin edelleenkin merkittävä yritystukien saaja, mutta palvelualat ovat haastamassa teollisuuden asemaa.

Vuonna 2010 yritystukia saaneista yrityksistä yli kaksi kolmannesta oli palveluyrityksiä (Kuvio 3). Kaikista suorista yritystuista palveluyritykset nostivat 52 prosenttia. Vielä vuonna 2006 vas-

taava osuus oli alle 41 prosenttia.

Tukilainoista palveluiden osuus laski vuodesta 2006 ja oli vuonna 2010 noin 42 prosenttia kaikista tukilainoista. Takauksien merkitys on palveluyrityksille vähäisempi kuin teollisuusyrityksille.

Pk-yrityksille jo 80 prosenttia suorista tuista

Tukijärjestelmän käyttäjäyritykset ovat hyvin tyypillisesti pk-yrityksiä, vaikka julkisuudessa jotkin suuryritykset ovat saaneet yritystukien vastaanottajina kiistanalaista huomiota.

Pk-yrityksille kohdentui vuonna 2010 noin 80 prosenttia yrityssektorin suorista tuista (Taulukko 1). Pk-yritysten merkitys suorien tukien saajana on kasvanut vuodesta 2006, jolloin osuus oli 75 prosenttia.

Sen sijaan lainoissa ja takauksissa pk-yritysten merkitys on vähentynyt, vaikka niiden osuus on edelleen erittäin merkittävä. Vuonna 2010 pk-yritysten osuus oli noin 90 prosenttia lainoista ja takauksista. ■

Anssi Vuorio

Maakunnilla on oma tuotanto-profiilinsa

Suomi on jakautunut tuotantorakenteeltaan hyvin erityyppisiin alueisiin. Maakunnat ovat leimallisesti teollisuuteen, rakentamiseen tai palvelutoimialoihin keskittyneitä.

Suomi jakautuu väestötiheydeltään ja tuotannon rakenteiltaan hyvin erityyppisiin alueisiin. Alueiden välisiä eroja voidaan tarkastella mm. brutto- ja jalostusarvon näkökulmasta. Bruttoarvolla mitataan toimipaikan tosiasiallista tuotantoa. Jalostusarvo puolestaan kuvaa toimipaikan varsinaisessa tuotantotoiminnassa eri tuotannon-tekijöiden tuottamaa arvonlisäystä. Jalostusarvo lasketaan tuotantotoiminnasta saatujen tuottojen ja toiminnasta aiheutuneiden kustannusten erotuksena.

Suhdannevaihtelut samansuuntaisia koko maassa

Maakuntien väliset jakaumat brutto- ja jalostusarvossa muuttuvat hitaasti. Vaikka vuosittaiset muutokset ovat talouden suhdannevaihteluissa usein suuria, muutokset ovat yleensä samansuuntaisia eri alueilla.

Esimerkiksi vuonna 2009 talouden taantuma pudotti koko teollisuuden bruttoarvoa kaikissa maakunnissa keskimäärin yli 20 prosenttia. Suurimpia pudotukset olivat siellä, missä on eniten raskasta,

suhdanneherkkää teollisuutta. Sen sijaan vuonna 2010 koko teollisuuden bruttoarvo kasvoi lähes kaikissa maakunnissa, parhaimmillaan jopa 50 prosenttia.

Rakentamisen bruttoarvoa taantuma leikkasi vuonna 2009 keskimäärin 12 prosenttia koko maassa. Jalostusarvo las-ki samaan aikaan vain 4 prosenttia. Samalla rakentamisen henkilöstön määrä pieneni koko maassa Satakuntaa lukuun ottamatta. Rakentamisessa jalostusarvo supistui myös vuonna 2010 Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaata lukuun ottamatta. Bruttoarvo sen sijaan kääntyi koko maassa 2 prosentin kasvuun, joskin kehitys oli alueittain hyvin epäyhtenäistä.

Palvelutoimialat kehittyivät taantumassa epätasaisemmin. Bruttoarvol- la mitattuna pahiten vuonna 2009 kärsi kuljetus ja varastointi, 13 prosentin pu- dotuksella, kun taas majoitus- ja ravitse- mistoiminta kasvoi 2 prosenttia edellis- vuodesta. Kaikkien palvelutoimialojen jalostusarvo pieneni vuonna 2009, lu- kuun ottamatta informaatiopalveluja.

Vuonna 2010 brutto- ja jalostusar- von kehitys oli positiivista lähes kaikilla palvelutoimialoilla. Vain kaupan toimi-

ala jäi bruttoarvolla mitattuna vuoden 2009 tasolle. Voimakkaimmin jalostus- arvo kasvoi majoitus- ja ravitsemuspal- veluissa, 9 prosenttia edellisvuodesta.

Palvelut hallitsevat Uudellamaalla, teollisuus Pohjanmaalla

Alueita voidaan vertailla sen suhteen, miten tuotanto jakaantuu teollisuuden, rakentamisen ja palveluiden välille maa- kunnan sisällä. Teollisuusvaltaisimpia alueita ovat Itä-Uusimaa, Pohjanmaa ja Satakunta. Kaikissa näissä teollisuus muodostaa yli kaksi kolmasosaa yritys- sektorin tuotannon bruttoarvosta.

Rakentamisen osuus vaihtelee Pohjan- maan 6 prosentista Kainuun 16 prosent- tiin. Varsinkin pienemmissä maakunnis- sa suuret rakennusprojektit näkyvät ko- ko maakunnan rakentamisen luvuissa. Tällaisia voivat olla esim. ydinvoimala tai kaivos. Myös teollisuuden puolella esim. yksittäinen iso risteilijätalous alihankinta- ketjuineen näkyy maakunnan taloudellis- ta aktiiviteettia kuvaavissa luvuissa.

Palveluvaltaisimpia maakuntia ovat Uusimaa ja Ahvenanmaa. Uusimaa on

Tuotannon bruttoarvon jakautuminen sektoreittain maakunnissa

	Osuus maakunnan bruttoarvosta, %		
	Teollisuus	Rakentaminen	Palvelut
Uusimaa	28	10	62
Itä-Uusimaa	87	4	9
Varsinais-Suomi	55	10	35
Satakunta	68	9	22
Kanta-Häme	59	11	31
Pirkanmaa	56	10	34
Päijät-Häme	52	12	36
Kymenlaakso	55	11	34
Etelä-Karjala	64	7	29
Etelä-Savo	46	15	39
Pohjois-Savo	52	12	36
Pohjois-Karjala	56	14	30
Keski-Suomi	57	12	32
Etelä-Pohjanmaa	60	10	30
Pohjanmaa	71	6	22
Keski-Pohjanmaa	58	9	33
Pohjois-Pohjanmaa	58	12	30
Kainuu	47	16	37
Lappi	66	8	26
Ahvenanmaa - Åland	14	9	78

tyypillisesti kaupan, Ahvenanmaa kuljetuksen ja varastoinnin aluetta.

Vaikka Uudenmaan tuotantorakenteessa on paljon palveluita ja vähän teollisuutta, se tuottaa kuitenkin yli viidenneksen Suomen teollisuuden bruttoarvosta.

Teollisuus keskittyy Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen...

Teollisuus on alueellisesti melko keskittynyttä. Kolmessa väestömäärältään suurimmassa maakunnassa – Uudellemaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa – syntyy noin 40 prosenttia koko maan tuotannon brutto- ja jalostusarvosta.

Maakuntien tuotantorakenteessa esiintyy maakunnille tyypillisiä toimialoja. Vastaavasti jotkut toimialat ovat alueellisesti keskittyneitä. Esimerkiksi Kymenlaakso ja Etelä-Karjala ovat leimallisesti metsäteollisuuden vahvoja alueita. Kymenlaaksossa teollisuuden bruttoarvosta 55 prosenttia ja Etelä-Karjalan bruttoarvosta 65 prosenttia muodostuu metsäteollisuudessa.

Metallien jalostus on pääomavaltaisena toimialana keskittynyt suuriin yksiköihin ja alueellisesti muutamaaan maakuntaan. Kolmessa metallien jalostukselle merkittävimmässä maakunnassa, eli Lapissa, Satakunnassa ja Pohjois-Pohjanmaalla, muodostuu 73 prosenttia toimialan bruttoarvosta. Metallien jalostus nousee merkittäväksi toimialaksi Satakunnassa ja Lapissa.

Myös kaivostoiminta on keskittynyt voimakkaasti. Toimialan kahdessa suurimmassa maakunnassa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa, muodostuu 36 prosenttia kaivostoiminnan bruttoarvosta Suomessa. Alueellisesti merkittävinä kaivostoiminta on Kainuussa, jossa yli kolmannes teollisuuden bruttoarvosta syntyy kaivosteollisuudessa.

Kemianteollisuus on keskittynyt kolmeen maakuntaan, Uudellemaalle, Itä-Uudellemaalle ja Varsinais-Suomeen. Kilpilahden teollisuusalue Itä-Uudellemaalla on Pohjoismaiden suurin öljynjalostuksen ja kemianteollisuuden keskus. Itä-Uudenmaan liittäminen Uuteenmaan nostaa maakunnan osuuden yli 50 prosenttiin koko maan kemianteollisuuden tuotannosta.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus on

keskittynyt neljään maakuntaan: Uudellemaalle, Pohjois-Pohjanmaalle, Varsinais-Suomeen ja Pirkanmaalle. Yhteensä näissä muodostuu 88 prosenttia toimialan bruttoarvosta. Sähkö- ja elektroniikkateollisuus on myös alueellisesti merkittävä tuotannonala näillä alueilla osuuden vaihdella 20 ja 36 prosentin välillä teollisuustuotannon bruttoarvosta.

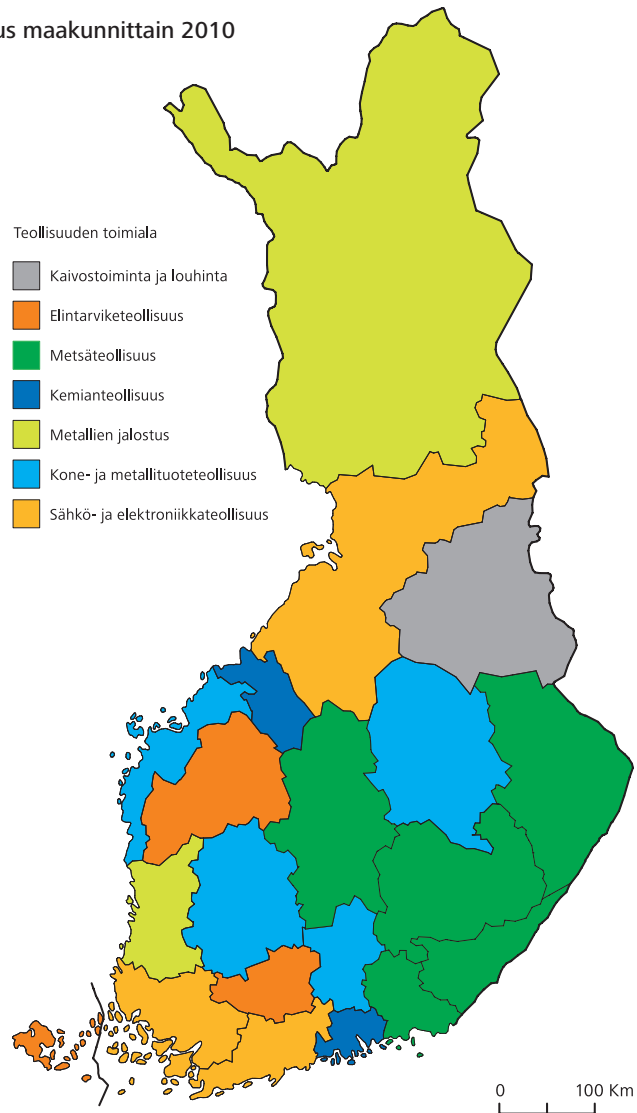
...palvelutoimialat ja rakentaminen Uudellemaalle, Varsinais-Suomeen ja Pirkanmaalle

Palvelutoimialat ovat erittäin keskittyneet Uudellemaalle. Kaupan bruttoarvosta Uudenmaan osuus on 54 prosenttia. Kuljetuksessa ja varastoinnissa osuus on 49 prosenttia, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa 40 prosenttia, informaatiopalveluissa 66 prosenttia ja liike-elämän palveluissa 51 prosenttia. Kaikilla em. palvelutoimialoilla toisen ja kolmannen sijan jakavat Varsinais-Suomi ja Pirkanmaa. Samat maakunnat ovat myös rakentamisessa kolme merkittävinä aluetta, mutta rakentaminen on kuitenkin tasaisemmin jakautunut. Rakentamisessa Uusimaa jää 36 prosenttiin koko maan bruttoarvosta.

Joillain alueilla on selkeitä ominaispiirteitä palveluiden jakaumassa. Kuljetus ja varastointi ovat korostuneessa roolissa Kymenlaaksossa ja etenkin Ahvenanmaalla. Majoitus- ja ravitsemistoiminta on puolestaan Lapissa merkittävä toimiala. ■

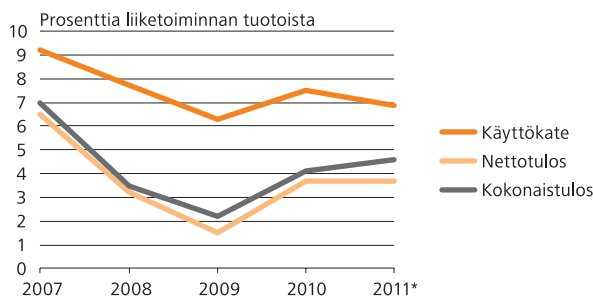
Kirjoittaja on yliaktuaari Tilastokeskuksen yritysten rakenteet -yksikössä.

Teollisuus maakunnittain 2010

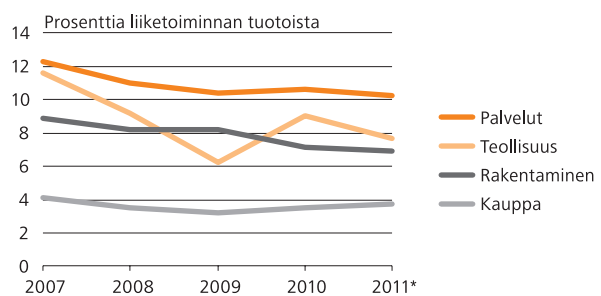
Taulukon ja kartan lähde: Tilastokeskus. Aluejako 1.1.2010 mukainen

Yrityssektorin kannattavuus 2007–2011*

Kuvio 1

Yrityssektorin käyttökate päätoimialoittain 2007–2011*

Kuvio 2

Pirkko Nurmela

Taantuma koettelee teollisuuden kannattavuutta

Yritysten kannattavuus kääntyi edellisen taantuman jäljiltä nousuun vuonna 2010 mutta taitui pian uudelleen vuonna 2011. Suurimmat kolaukset koettiin teollisuudessa, etenkin suurissa vientiyrityksissä. Suhdanteiden vaihteluista huolimatta yritysten omavaraisuusaste on pysynyt hyvänä.

Yrityssektorin yhteenlaskettu liikevaihto oli 378 miljardia euroa vuonna 2011. Pk-yritysten osuus liikevaihdosta oli kolmannes. Liikevaihdosta 39 prosenttia tuli teollisuuden sektorilta (toimialat B, C, D, E), 33 prosenttia kaupasta (toimiala G), 20 prosenttia palvelusektorilta ja 7 prosenttia rakentamisesta (toimiala F).

Kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut on laskettu liikevoiminnan tuotoista, joista on vähennetty käyttöomaisuuden myyntivoitot ja fuusiovoitot. Suuren yritysten paino on merkittävä, koska ne keräävät 67 prosenttia koko yrityssektorin tuotoista.

Kannattavuudessa tapahtui selvä muutos vuoden 2007 jälkeen, jolloin kannattavuus lähti laskuun sekä käyttökateella että netto- ja kokonaistuloksella mitaten. Vaikka 2008 ei vielä ollut taantumavuosi, yritysten kannattavuus heikkeni kustannusten kohotessa tuottoja enemmän. Koko yrityssektorin kannattavuus nousi taantumien jälkeen vuonna 2010, mutta heikkeni jälleen vuonna 2011 käyttökateella mitaten.

Taloustaantuma näkyi etenkin tehdasteollisuuden toimialalla olevien suurten vientiyritysten tilinpäätöksissä, ja niiden painoarvo on suuri myös koko yrityssektorilla. Viimeisen kymmenen vuo-

den aikana teollisuusyrityksiä on saneerattu voimakkaasti. Siitä huolimatta kannattavuus on heikentynyt pienin vuosimuutoksilla. Taantuma vei kannattavuuden historiallisen alas. Tehdasteollisuudessa käyttökate jäi vain vajaat 5 prosenttia liikevoiminnan tuotoista ja nettotulos painui miinukselle vuonna 2009.

Teollisuuden käyttökate heikkeni

Teollisuuden käyttökate eli kannattavuus ennen poistoja ja rahoituseriä heikkeni vuonna 2011. Myöskään rakentamisen ja palvelujen sektoreilla kannattavuus ei aivan yltänyt edellis-

Koko yrityssektoria kuvaava yritysjoukko koostui 215 000 yrityksestä vuonna 2011. Kohdejoukosta on rajattu pois rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistöalan toiminta sekä yhdenkertaista kirjapitoa pitävät ammatinharjoittajat. Yrityssektorin tiedot on poimittu Tilastokeskuksen tilinpäätösaineistosta. Yrityssektorista EU:n suositusluokituksen mukaisia (2003/361/EY) pk-yrityksiä oli 98 prosenttia.

vuoden tasolle. Sen sijaan kaupan sektorilla käyttökateprosentti nousi hieman edellisvuodesta.

Koko yrityssektorilla käyttökate kertyi yhteensä 26,7 miljardia euroa, mikä oli lähes saman verran kuin vuotta aiemmin. Käyttökate laski puoli prosenttiyksikköä edellisvuodesta ja oli 6,9 prosenttia liikevoiminnan tuotoista. Päätoimialojen toiminnan erilaisuudesta johtuen käyttökateprosenttien vaihtelu on suurta, vuonna 2011 se vaihteli 3,7 prosentista 10,2 prosenttiin. Suurin kateprosentti oli palvelusektorilla ja pienin kaupassa. Sekä rakentamisen että kaupan toimialoilla käyttökateprosentti on muuttunut vain vähän vuosien varrella.

Suhdanteet vaikuttavat eniten teollisuudessa ja palvelualoilla. Etenkin teollisuudessa yritystoiminnan kustannuksia ei aina pystytä nopeasti sopeuttamaan tuottojen muutoksiin.

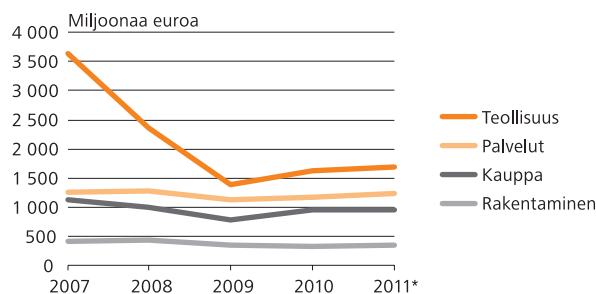
Koko yrityssektorin yritysten yhteenlaskettu nettotulos oli 14,2 miljardia euroa vuonna 2011. Yrityksille jäi nettotulosta runsaat miljardi euroa enemmän kuin edellisvuonna. Nettotulosprosentti pysyi samana kuin edellisvuonna ja oli 3,7 prosenttia liikevoiminnan tuotoista.

Rahoitustuottoja saatiin 1,6 miljardia euroa enemmän kuin edellisvuonna ja rahoituskulut pysyivät lähes edellis-

Rodeo

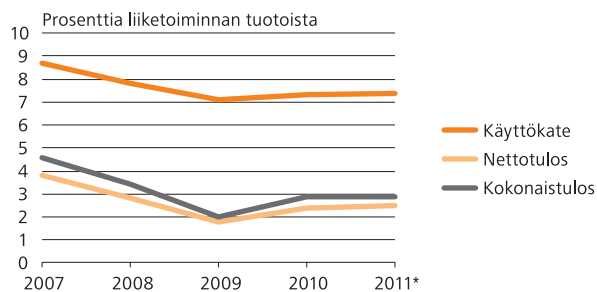
Yrityssektorin maksamat verot päätoimialoittain 2007–2011*

* Vuoden 2011 luvut ovat ennakkotietoja
Kuvioiden lähde: Yritysten rakenteet / Tilinpäätöstilastot.
Tilastokeskus

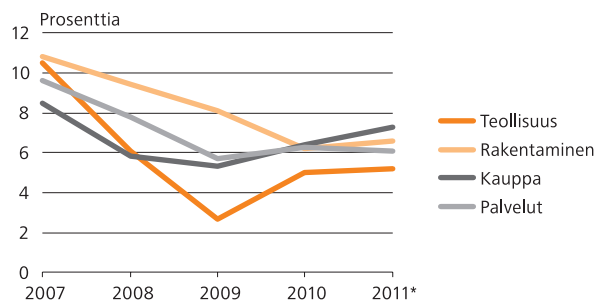
Kuvio 3

Pienten ja keskiuurten yritysten kannattavuus 2007–2011*

Kuvio 4

Yrityssektorin kokonaispääoman tuotto päätoimialoittain 2007–2011*

Kuvio 5

Yrityssektorin tuloksen muodostuminen päätoimialoittain 2011*

	Koko teollisuus milj. euroa	Kauppa milj. euroa	Palvelut milj. euroa	Rakentaminen milj. euroa
Liikevaihto	149 027	124 337	75 125	26 542
Liiketoiminnan tuotot yht.	152 174	126 081	76 874	26 787
Aine- ja tarvikkeikäyttö	-88 698	-97 208	-13 667	-7 674
Henkilöstökulut	-18 526	-10 055	-22 856	-6 218
Muut toimintakulut	-33 209	-14 120	-32 524	-11 043
Käyttökate	11 741	4 698	7 824	1 852
Liiketulos	6 467	3 363	4 301	1 169
Nettotulos	7 853	2 655	2 694	768
Kokonaistulos	10 215	2 829	3 441	912
Tilikauden tulos	10 577	3 212	4 853	1 244

* Vuoden 2011 luvut ovat ennakkotietoja

Lähde: Yritysten rakenteet / Tilinpäätöstilastot. Tilastokeskus

vuoden tasolla. Suurin osa rahoituseristä tuli teollisuuden sektorilta, rahoitus-tuotoista 76 prosenttia ja rahoitusku-luista 68 prosenttia.

Yritysten maksamat tuloverot nousi- vat vain 0,2 miljardia edellisvuodesta ja olivat 4,3 miljardia euroa vuonna 2011. Vielä vuonna 2007 yritys sektorin mak- samat tuloverot olivat yhteensä 6,5 mil- jardia euroa.

Koko yritys sektorilla kokonaistulos oli nettotulosta parempi. Tilinpäätöstilasto- sa käyttöomaisuuden myyntivoitot esite- tään satunnaisten erien ryhmässä. Vuon- na 2011 myyntivoittoja kertyi 3,4 miljar- dia euroa, mikä kohensi kokonaistulosta. Koko yritys sektorin kokonaistulos nousi 4,6 prosenttiin liike toiminnan tuotoista.

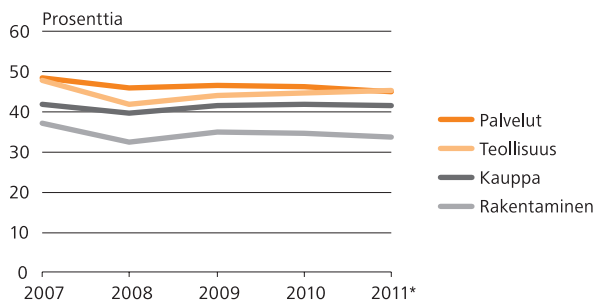
Pk-sektorin kannattavuudessa ei muutoksia

Pienten ja keskiuurten yritysten kan- nattavuus pysyi lähes edellisvuoden ta- salla sekä käyttökateella että netto- ja kokonaistuloksella mitaten. Käyttökate- teella mitaten pk-yritysten toiminta oli kannattavampaa kuin suurten yritysten. Pk-yrityksille jäi käyttökateetta yhteensä 9,5 miljardia euroa eli 7,4 prosenttia lii- ketoiminnan tuotoista vuonna 2011.

Pk-yritysten käyttökate muuttui vain 0,1 prosenttiyksikköä edellisvuod-

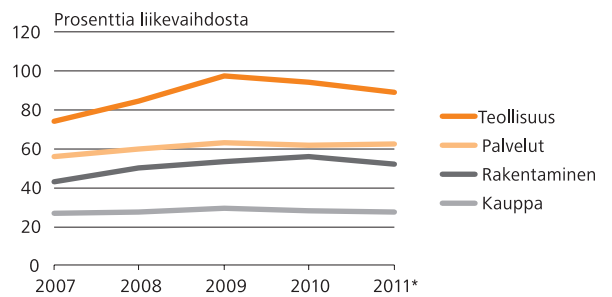
Taantuma painoi tehdasteollisuuden kannattavuuden historiallisen alas.

Yrityssektorin omavaraisuusaste päätoimialoittain 2007–2011*

Kuvio 6

Yrityssektorin kokonaisvelat päätoimialoittain 2007–2011*

* Vuoden 2011 luvut ovat ennakkotietoja
Kuvioiden lähde: Yritysten rakenteet / Tilinpäätöstilastot.
Tilastokeskus

Kuvio 7

desta. Nettotulos oli 2,5 ja kokonaistulos 2,9 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Pk-yritysten netto- ja kokonaistulokset olivat selvästi heikompia kuin suurilla yrityksillä.

Kokonaispääoman tuotto kasvoi

Koko yrityssectoria kuvaava kokonaispääoman tuotto on heikentynyt viiden vuoden ajanjaksolla 10 prosentista 5,8 prosenttiin. Teollisuus on voimakkaimmin painanut koko yrityssectorin kokonaispääoman tuottoa alas. Vuonna 2011 tuottoprosenttiin tuli 0,3 prosenttiyksikön kohennus. Tuottoprosentti vaihteli päätoimialoilla 5,2 prosentista 7,3 prosenttiin vuonna 2011.

Yrityssectorin kokonaispääoman tuotto lasketaan vertaamalla tilikauden tulosta (nettotulos+rahoituskulut+verot) taseeseen eli kaikkeen toimintaan sitoutuneeseen pääomaan.

Omavaraisuusaste pysyi hyvänä

Riittävä vakavaraisuus on yrityksille erittäin tärkeä. Sitä mitataan omavaraisuusasteella eli oman pääoman ja tilinpäätössiirtojen kertymän osuutena taseen loppusummasta, josta on vähennetty ennakkomaksut. Koko yrityssectorin omavaraisuusaste pysyi edel-

leen hyvällä tasolla ollen 44 prosenttia vuonna 2011.

Rakentamisen toimialan omavaraisuusaste poikkeaa selvästi muista päätoimialoista. Sen omavaraisuusaste oli 34 prosenttia vuonna 2011. Rakentamisessa toimintaan sitoutuneesta pääomasta yksi kolmasosa oli omaa pääomaa ja kaksi kolmasosaa vierasta pääomaa.

Muilla toimialoilla oman pääoman osuus oli noin 40 prosenttia. Teollisuudessa ja palvelusektorilla rahastot muodostavat merkittävän osan omasta pääomasta. Näillä toimialoilla rahastojen osuus oli yli 40 prosenttia omasta pääomasta, kun vastaavasti rakentamisessa osuus oli alle 20 prosenttia.

Kokonaisveloissa suuri vaihtelu

Koko yrityssectorin velat olivat 61 prosenttia liikevaihdosta vuonna 2011. Jos verrataan velkojen osuutta eri päätoimialoilla, erot ovat huomattavia. Teollisuus on velkaisin toimiala. Toimialalla näkyy vuoden 2009 liikevaihdon laskusta johtuva suhteellisen velkaantumisen kasvu, vaikka velkojen tasearvot pienenevät.

Kokonaisvelkoihin lasketaan taseen velat ja pakolliset varaukset yhteensä vähennettynä velkojen ennakkomaksuilla. ■

Kirjoittaja työskentelee asiantuntijana Tilastokeskuksen yritysten rakenteet -yksikössä.

Vakuuttaako tilasto?

Luottamuksesta ja sen puutteesta puhutaan kaikkialla. Taluskriisin oloissa on tietenkin siitä puhe, mistä puute. Tuntuu ettei kukaan tai mikään ole nykyään luotettavaa.

Tilastoväki puhuu myös mielellään luottamuksesta. Tilastoihin tulisi voida luottaa, mutta viime aikoina niidenkin luottamus on asetettu kyseenalaiseksi. Taluskriisin yhteydessä havaitut tilastojen ongelmat ovat osaltaan käynnistäneet mittavia hankkeita laadun varmistuksen parantamiseksi. Euroopassa merkittävin tilastojen laadunparannushanke on Euroopan tilastojen käytäntöjen* ja niihin pohjautuvan laadunvarmistuskehikon käyttöönotto.

Virheettömyys

Tilastoissa luotettavuus yhdistetään oikopäätä virheettömyyteen. Englannin kielessä on sana "reliability", joka kuvaa tätä.

Reliability kuvaa havainnon ja havaintoaineiston laatua. Tätä luotettavuuden ulottuvuutta tilastoalalla arvostetaan ja se nähdään yleensä muiden luotettavuuden ulottuvuuksien mahdollistajana. Ajatuskulku tulee esille mm. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tuoreessa raportissa, jossa käydään kriittisesti läpi sitä, miten Euroopan tilastojärjestelmässä oli onnistuttu ottamaan käyttöön edellä mainituissa käytäntönsäätöissä määrättyjä menettelyjä.

Eurooppalaisissa tilastoissa virheettömyyteen pyritään sekä laadun varmistuksella että lisäämällä ja parantamalla tilastojen laatu- ja menetelmäraportointia. Tavoitteena on tehdä tilastoissa käytetyt menettelytavat mahdollisimman läpinäkyviksi, jotta tiedon käyttäjä voisi arvioida ratkaisujen tarkoituksenmukaisuutta ja jäljittää mahdollisia virhelähteitä.

Pätevyys

Suoranaisten virheiden ohella tilaston luotettavuuteen vaikuttaa myös käytettyjen käsitteiden ja menetelmien pätevyys. Tähän voi liittää englanninkielestä johdetun termin validiteetti. Se

kuvaa tarkastelutavan pätevyyttä oikean kuvan tuottamisessa – kyse on ikään kuin siitä, että katsoimme oikeaan suuntaan ja oikeilla välineillä havaitaksemme jotakin.

Pätevyyskin on tilaston luotettavuuden kannalta tärkeää, mutta ehkä hieman etäämpänä tilastotyön ytimestä kuin virheettömyys. Tilastojen käsitteistö ja käsitteelliset viitekehykset koetaan enemmän tai vähemmän neuvottelukysymykseksi, jonka luomiseen osallistuvat muutkin kuin varsinaiset tilastontekijät: tutkijat, tiedon käyttäjät, poliittinen koneisto.

Maine

Pätevin menetelmin tuotettu virheetön tilasto ei kuitenkaan takaa luottamusta, jota kuvaa englannin kielen termi "trust". Se kuvaa eräänlaista institutionaalista luotettavuutta. Koska tällainen luottamus on osa organisaatioiden ja toimijoiden imagoa, käytän tämän tyyppisestä luottamuksesta jatkossa nimitystä maineluottamus.

Maineluottamus on tavallaan kyselemätöntä luottamusta toisen toimintaan, esimerkiksi luottamusta esivaltaan. Se on valmiutta luopua toiminnan tarkasta kontrolloimisesta: "In God we trust".

Maineluottamusta on tutkittu kyselemällä, miten paljon ihmiset luottavat esimerkiksi erilaisiin viranomaisiin. Myös virallisen tilaston luotettavuutta on tutkittu maineluottamuksen näkökulmasta. Oheinen Eurobarometrin kuvio vuodelta 2010 kertoo, millaista virallisten tilastojen maineluottamus on Euroopan maissa.

Kuvio osoittaa ainakin sen, että tilastolaitosten usko siihen, että virheettömyys ja pätevyys loisivat edellytykset maineluottamukselle, ei oikein pidä kutiaan. Luottamus on suurinta Pohjoismaissa ja vähäisintä Euroopan suurissa maissa.

Tilastojen laadussa ei samansuuruisia eroja ole. Euroopan tilastojen käytäntönsäätöjä toteutetaan hyvin juuri Pohjoismaissa. Huonon kansalaisluottamuksen britit ja ranskalaiset eivät kuitenkaan jää käytäntönsäätöjen toteuttamisessa mainittavasti jälkeen Pohjoismaista. Tilastoja tehdään näissä maissa jokseenkin yhtä tunnollisesti kuin täällä

* Käytäntönsäätöt löytyvät suomennettuna osoitteesta: http://tilastokeskus.fi/org/periaatteet/cop_esite_2011.pdf.

Vakuuttuneisuus syntyä aktiivisesta vuorovaikutuksesta tilastontekijän ja tiedon käyttäjän välillä.

Eurobarometrin vastaaja pyydettiin vastaamaan kysymykseen: Henkilökohtaisesti, kuinka paljon luotatte virallisiin tilastoihin maassanne, kuten työtömyystilastoihin, inflaatiota tai taloudellista kasvua kuvaaviin tilastoihin? Sanoisitteko, että luotatte näihin tilastoihin vai ette luota? Eurobarometrin haastattelututkimus on kohdistettu kunkin maan yli 15-vuotiaalle väestölle.

meilläkin. Kuitenkin kansalaisten luottamus tilastoihin on aivan eri tasoa.

On kyllä todennäköistä, että toistuvasti virheellisillä tiedoilla tilaston tuottaja pystyy tuhoamaan maineluottamuksensa. Virheiden merkitys on erityisen suuri silloin, kun tilaston tuottaminen tapahtuu julkisuudelta piilossa eikä tilastotiedon laatua ja laaturiskejä ole kuvattu. Maineluottamukseen kuuluu kuitenkin vakaus. Jos voidaan osoittaa, että julkisuuteen tullut virhe ei ole syntynyt moraalisesti arveluttavien toimien (epärehellisyys, laiskuus tms.) vuoksi, maineluottamus saattaa säilyä. Erehtyminenhan on inhimillistä.

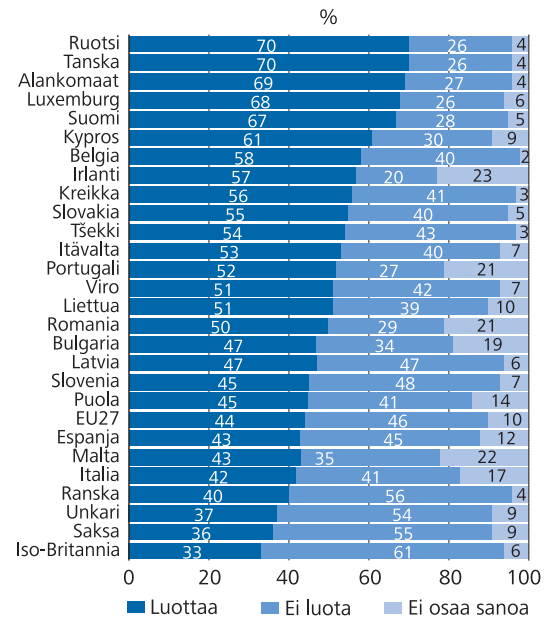
Maineluottamus syntyy siis huomattavalta osalta jostain muualta kuin tilastoviraston uurastuksesta. Yksi vahva luottamuksen edellytys on myönteinen julkisuus. Luottamus rapautuu, jos joukkoviestimet suhtautuvat hyvin kriittisesti tilastoviranomaisiin. Yksi syy tilastojen nauttimaan luottamukseen Pohjoismaissa voikin olla se, että täällä joukkoviestimet kohtelevat tilastontekijöitä helävaraisesti.

Vakuuttavuus

Toisaalta korkeat arviot maineluottamusta mitattaessa voivat yksinkertaisesti kertoa siitä, että tilastojen ongelmia ei tunneta. Jos tilastoinformaatio on elämälle vierasta eikä sitä osata käyttää, ei sen laatua osata epäillä. Yksi tunnusmerkki tilastoihin kriittisesti suhtautuvissa kansakunnissa onkin tilastojen runsas käyttö yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Tilastot ovat osa yhteiskunnallista kiistelyä ja keskustelua.

Suomessa tilastojen informaatiovirta näyttää kulkevan kansalaisten silmien ja korvien ohi ilman, että he vaivaavat sillä päätään. Tilastot ovat täällä korostuneesti hallinnon apuvälineitä. Vasta internetin ja avoimen datan idean kehittyminen on nostanut esiin oireita siitä, että muutkin kuin ammatillaiset jaksavat kiinnostua tilastoista. Tilastoaktiivisesta tietoyhteiskunnasta ollaan silti kaukana.

Lähde: Special
Eurobarometer 323.
European Commission

Tilastot eivät vakuuta, vaan ne koetaan joskin omaksi todellisuudekseen, josta ei käytännön elämässä ole kauheasti hyötyä. Englannin kielen termi "confidence" kuvaa henkilökohtaista luottamusta, vakuuttuneisuutta. Vakuuttavuuden puutetta kuvaa hyvin myös kulunut vitsi valheesta, emävalheesta ja tilastosta. Tilastoihin vetoava saa usein vastaansa ylittämättömän argumentin: niin tilastoissa se on noin, mutta todellisuudessa näin.

Tilaston vakuuttavuus edellyttää tietenkin, että tilastossa ei ole virheitä, että se perustuu järkeville käsitteille ja tiedonhankinta-asetelmille ja että tilaston tuottajaan voi luottaa. Nuo kolme luottamuksen osatekijää eivät kuitenkaan vielä takaa tilaston vakuuttavuutta.

Vakuuttuneisuus syntyy vuorovaikutuksesta, jossa kaikki osapuolet ovat aktiivisesti mukana: tilastontekijä tiedosta innostuneena, mutta valmiina korjaamaan menettelyjään, tiedon käyttäjä terveesti epäilevänä, mutta valmiina oppimaan uutta.

Tällainen vuorovaikutus ei synny harjoittelematta. Yhtä mahdollisuutta harjoitteluun on kehittämässä kansainvälinen open data -liike, jonka järjestämä monipuolinen ja innostava Open Knowledge -festivaali* järjestettiin Helsingissä syyskuussa. ■

Jussi Melkas

* OK-festivaalin tuloksiin voitutustua osoitteessa <http://fi.okfn.org/category/ok-festival>.

Teollisuustuotanto väheni elokuussa

Koko teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli elokuussa 1,4 prosenttia pienempi kuin vuoden 2011 elokuussa. Tammi-elokuussa työpäiväkorjattu teollisuustuotanto väheni myös 1,4 prosenttia vuoden takaisesta.

Päätoimialoista tuotanto väheni elokuussa eniten kaivostoiminnassa ja louhinnassa, lähes 30 prosenttia. Metalliteollisuudessa tuotanto väheni 4,2 prosenttia. Kemianteollisuudessa tuotanto oli 4,9 prosenttia suurempi kuin vuoden 2011 elokuussa. Metsäteollisuuden tuotanto kasvoi 1,2 prosenttia vuoden takaisesta.

Elokuussa teollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli 80,8 prosenttia eli 2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Metsäteollisuuden kapasiteetista oli elokuussa käytössä 88,9 prosenttia eli 3,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuoden 2011 elokuussa. Metalliteollisuuden kapasiteetista oli elokuussa

käytössä 79,3 prosenttia, joka oli 3,9 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Ei valoa tilauksissakaan

Teollisuuden uusien tilausten arvo oli elokuussa 4,6 prosenttia pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Tammi-elokuussa tilaukset vähenivät 9,1 prosenttia vuoden takaisesta.

Tarkastelluista päätoimialoista tilaukset kasvoivat paperin sekä paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksen toimialalla 6,3 prosenttia ja kemianteollisuudessa 4,6 prosenttia. Tekstiiliteollisuudessa tilaukset vähenivät 15,4 prosenttia ja metalliteollisuudessa laskua oli 10,8 prosenttia vuoden takaiseen elokuuhun verrattuna.

Lähteet: Teollisuustuotannon volyymi-indeksi 2012, elokuu. Tilastokeskus & Teollisuuden uudet tilaukset 2012, elokuu. Tilastokeskus

Talous kasvoi alkukesällä

Suomen kansantalouden kausitasoitettu tuotanto kasvoi heinäkuussa 0,4 prosenttia edelliskuukaudesta. Työpäiväkorjattuna tuotan-

to oli 0,3 prosenttia edellisvuoden vastaavaa kuukautta ylemmällä tasolla.

Kesäkuun työpäiväkorjattu tuotanto kasvoi tarkentuneiden tietojen mukaan 0,5 prosenttia edellisvuoden kesäkuusta. Tarkentuminen johtuu tietojen täsmäyttämisestä neljännesvuositilinpitoon ja muutoksista Tuotannon suhdannekuvaajan laskentamenetelmissä. Tuotannon suhdannekuvaajan sarjat kausi- ja satunnaisvaihteluista tasoitettujen sarjojen viimeiset havainnot tarkentuvat uusien havaintojen myötä kausitasoitusmenetelmissä. Tarkentumiset voivat etenkin suhdannekäänteissä olla suuria, mikä tulee ottaa huomioon kausitasoitettuja ja trenditietoja käytettäessä.

Alkutuotannon (maa-, riista-, metsä- ja kalatalous) ennakoidaan laskeneen kolme prosenttia vuoden 2011 heinäkuusta. Jalostus kasvoi vajaat kaksi prosenttia. Palveluiden ennakoidaan pysyneen edellisvuoden tasolla.

Lähde: Tuotannon suhdannekuvaaja 2012, heinäkuu. Tilastokeskus

Tuotannon suhdannekuvaaja*	Tammik.	Helmik.	Maalisk.	Huhtik.	Toukok.	Kesäk.
	2012	2012	2012	2012	2012	2012
Muutos edell. kk.-sta, kausitasoitettu, %	-1,2	0,0	-0,6	-0,1	0,7	-1,3
Muutos edell. kk.-sta, trendi, %	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Vuosimuutos, työpäiväkorjattu, %	2,5	1,5	0,9	0,4	0,2	-0,8
Vuosimuutos, alkuperäinen, %	2,9	2,0	0,3	-0,2	-0,4	-0,3

* Tilaston nimi oli aikaisemmin Kokonaistuotannon kuukausikuvaaja.

Kansantalous	Volymin muutos edellisestä vuodesta, %					
	2011*		2012			
TOL 2008	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	
Huoltotase						
Bkt markkinahintaan		1,9	3,7	0,8	1,8	0,1
Tavaroiden ja palvelujen tuonti		6,1	-1,1	3,5	1,8	-3,0
Kokonaistarjonta		2,9	2,5	1,5	1,9	-0,9
Tavaroiden ja palvelujen vienti		-3,0	1,9	-6,4	-3,5	-0,5
Kulutusmenot		2,9	1,9	0,5	2,8	-0,8
julkiset		2,0	0,1	-0,7	0,5	-1,3
yksityiset		3,2	2,6	1,0	4,0	-0,6
Investoinnit		7,2	5,2	4,5	2,0	-0,1
julkiset		2,4	-1,8	0,0	6,9	-1,4
yksityiset		8,0	6,4	5,4	1,2	-0,1
Kokonaissyntä **		1,6	2,0	2,3	-0,4	-2,3
Toimialojen arvonlisäykset						
Maa-, metsä- ja kalatalous		-7,1	43,9	-0,2	21,5	18,5
Koko teollisuus (B, C, D, E)		-0,1	0,5	-3,8	-3,7	-1,1
Rakentaminen		4,0	3,1	2,1	0,2	1,7
Kauppa		1,5	1,0	1,2	5,3	0,4
Kuljetus ja varastointi		4,9	4,6	3,7	1,0	0,5
Kiinteistöalan toiminta		3,9	4,4	4,6	1,9	2,0

* Ennakkotieto (kausitasoitettu sarja)

** Pl. tilastollinen ero

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi	Kausitasoitettu		Työpäiväkorjattu
	Heinäk. 2012/	Kesäk. 2012*	
TOL 2008			
Volymin muutos, %			
Koko teollisuus (B, C, D, E)		0,8	1,2
Kaivostoiminta ja louhinta (B)		6,4	-32,8
Teollisuus (C)		1,0	1,9
Elintarvikkeiden valmistus		2,8	5,8
Juomien valmistus		-1,6	-11,3
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus		0,4	-10,3
Paperin ja paperituotteiden valmistus		1,2	-2,1
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen		-3,4	-9,1
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus		-4,0	-11,0
Metallien jalostus		-3,0	-7,5
Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)		0,2	-1,8
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus		-0,5	0,0
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen yms. valmistus		-10,5	-33,7
Huonekalujen valmistus		2,0	-9,9
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto (D)		1,0	6,3
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto (E)		-0,9	-3,9
Käyttötarkoitukseluokitus			
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet		0,2	-3,5
Investointitavarat		0,5	4,0
Kestokulutustavarat		2,8	0,3
Muut kulutustavarat		3,1	7,0
Erikoisindeksit			
Elintarviketeollisuus		1,6	1,8
Metsäteollisuus		-0,5	-4,2
Kemianteollisuus		2,5	7,8
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus		6,5	17,5
Kone- ja metallituoteteollisuus		0,1	-1,2

* Ennakkotieto

Energian kulutus väheni alkuvuonna

Energian kokonaiskulutus oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan tammi-kesäkuussa 5 prosenttia pienempää kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. Uusiutuvan energian osuus energian kokonaiskulutuksesta kasvoi fossiilisten polttoaineiden kulutuksen pienentyessä ja vastaavasti vesi- ja tuulivoiman sekä puupolttoaineiden kulutuksen kasvusta johtuen.

Sähkön kokonaiskulutus väheni 2,4 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta. Sähkön kulutuksen pienentyminen johtui teollisuuden sähkönkulutuksen vähenemisestä lähes 7 prosentilla.

Energian tuotannon ja käytön hiilidioksidipäästöt laskivat lähes viidenneksen.

Lähde: Energian hankinta ja kulutus. Tilastokeskus

Julkista velkaa jo sata miljardia

Julkisyhteisöjen EDP-velka eli nimellishintainen sulautettu velka kasvoi vuoden 2012 toisella neljänneksellä 6,6 miljardia euroa ollen kesäkuun lopussa 99,6 miljardia euroa. Vuoden alkuun verrattuna julkisyhteisöjen velka on kasvanut 6,8 miljardia euroa.

Valtion velka kasvoi toisen neljänneksen aikana 6,1 miljardia euroa ja oli kesäkuun lopussa 91,9 miljardia euroa. Paikallishallinnon eli kuntien ja kuntayhtymien velka kasvoi toisen neljänneksen aikana 0,1 miljardia euroa ja oli kesäkuun lopussa 12,5 miljardia euroa.

Julkisyhteisöjen velka neljännesvuosittain kuvaa julkisyhteisöjen velkaa kansantalouden muille sektoreille ja ulkomaille, ja sen kehitykseen vaikuttavat sekä sulauttamattoman velan että julkisyhteisöjen sisäisten velkojen muutokset. Julkisyhteisöjen sulautettu velka saadaan vähentämällä julkisyhteisöihin luetavien yksiköiden väliset velat sulauttamattomasta bruttovelasta. Tästä syystä julkisyhteisöjen velka on pienempi kuin sen alasektoreiden yhteenlasketut velat.

Viime vuosien nopeasta kasvusta huolimatta Suomen julkinen velka suhteessa bkt:hen on useimpiin EU-maihin verrattuna maltillinen. Velkasuhde lähestyy 50 prosenttia bkt:sta.

Lähde: Julkisyhteisöjen velka neljännesvuosittain. Tilastokeskus

Konkurssien määrä kasvoi

Tammi–elokuussa pantiin vireille 2 046 konkurssia, mikä on 42 konkurssihakemusta (2,1 prosenttia) enemmän kuin vastaavana ajan-

kohtana vuotta aiemmin. Henkilökunnan määrä kaikissa konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 9 394, mikä on puolestaan 105 henkilöä (1,1 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin.

Vireille pantujen konkurssien määrä kasvoi tammi–elokuussa maa-, metsä- ja kalatalouden, teollisuuden, rakentamisen sekä muiden palveluiden päätoimialoilla.

Prosentuaalisesti eniten konkurssien määrä kasvoi teollisuuden toimialalla. Alalla pantiin tammi–elokuussa vireille 240 konkurssia, mikä on 50 konkurssia (26,3 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin.

Muiden palveluiden päätoimialalla pantiin vireille 542 konkurssia, mikä on 52 konkurssia (10,6 prosenttia) enemmän kuin vuotta aiemmin.

Konkurssien määrä väheni kaupan, kuljetuksen ja varastoinnin sekä majoituksen ja ravitsemuksen päätoimialoilla.

Prosentuaalisesti eniten konkurssien määrä väheni kuljetuksen ja varastoinnin päätoimialalla. Alalla pantiin tammi–elokuussa vireille 176 konkurssia, mikä on 19 konkurssia (9,7 prosenttia) vähemmän kuin vastaavana ajan-

Lähde: Konkurssit 2012, elokuu. Tilastokeskus

	Liikevaihtokuvaaja		Palkkasummokuvaaja	
	%-muutos	%-muutos	%-muutos	%-muutos
	Huhtik-kesäk.	Tammi-kesäk.	Toukok-heinäk.	Tammi-heinäk.
TOL 2008	2012/2011	2012/2011	2012/2011	2012/2011
Teollisuus	4	3	1	2
Rakentaminen	6	8	7	8
Kauppa	2	6	4	5
Muut palvelut	4	5	5	5

	Heinäkuu 2012*		Vuosi–muutos ¹⁾	
	1 000 m ³	%	Tammi–heinäkuu 2012*	Vuosi–muutos ¹⁾
			1 000 m ³	%
Kaikki rakennukset	1 804	3	22 621	–15
Asuinrakennukset	642	–10	7 637	–12
Vapaa–ajan asuinrakennukset	67	–3	577	–12
Liike– ja toimistorakennukset	337	77	4 008	–18
Julkiset palvelurakennukset	56	21	1 977	40
Teoll.– ja varastorakennukset	349	–19	4 658	–30
Maatalousrakennukset	169	57	1 953	–19
Muut rakennukset	184	–6	1 810	–8
Asunnot, kpl	1 561	–3	18 421	–13

* Ennakkotieto

¹⁾ Ennakkollisen vuoden muutosprosentti on laskettu edellisen vuoden vastaavaan ennakkoon verraten

	Heinäkuu 2012/2011		Tammi–heinäkuu 2012/2011	
	%-muutos	%-muutos	%-muutos	%-muutos
	TOL 2008	TOL 2008	TOL 2008	TOL 2008
Kauppa yhteensä (G)	2,1	5,3		
Moottoriajoneuvojen kauppa ja korjaus (45)	–15,2	6,1		
Tukkukauppa (46)*	5,1	5,2		
Vähittäiskauppa (47)*	3,8	5,1		
tavaratalokauppa	3,7	4,1		
päivittäistavarakauppa	3,2	5,6		

* Pl. Moottoriajoneuvojen kauppa

	Tammi–elokuu 2012		Vuosi–muutos, %	
	Tammi–elokuu 2011	Tammi–elokuu 2011	Tammi–elokuu 2011	Tammi–elokuu 2011
	TOL 2008	TOL 2008	TOL 2008	TOL 2008
Vireille pantuja konkurssseja yht.¹⁾	2 046	2 004	2,1	
Maa-, metsä- ja kalatalous	47	41	14,6	
Teollisuus, kaivostoiminta, energia- ja vesihuolto	240	190	26,3	
Rakentaminen	546	532	2,6	
Kauppa	359	378	–5,0	
Kuljetus ja varastointi	176	195	–9,7	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	131	140	–6,4	
Muut palvelut	542	490	10,6	
Toimiala tuntematon	5	38	–86,8	
Henkilökunta yhteensä¹⁾	9 394	9 289	1,1	

¹⁾ Sisältää yhtiöt, yhteisöt ja yrittäjät

Enemmän työttömiä

Työttömiä oli työvoimatutkimuksen mukaan elokuussa 199 000, mikä oli 22 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysaste oli 7,3 prosenttia, joka oli 0,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Työllisiä oli lähes saman verran kuin edellisvuoden elokuussa.

15–24-vuotiaiden nuorten työttömyysaste oli elokuussa 13,5 prosenttia, mikä oli 0,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisen vuoden elokuussa.

Lisää työnhakijoita eri puolilla

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli elokuun lopussa kaikkiaan 246 000 työnvälityksen säädösten mukaisesti työttömäksi työnhakijaksi tilastoitua. Työttömien työnhakijoiden määrä oli 11 000 suurempi kuin edellisen vuoden elokuussa.

Työttömyys väheni edellisen vuoden elokuusta vain Pohjois-Savon ELY-keskuksen alueella. Työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyi eniten Pohjois-Karjalassa (11 %), Etelä-Savossa (9 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla (8 %) sekä Ahvenanmaalla (8 %).

Elokuun lopussa työ- ja elinkeinotoimis-

toihin ilmoittautuneita henkilökohtaisesti lomautettuja oli 10 000, mikä oli 2 000 enemmän kuin vuosi sitten.

Työttöminä työnhakijoina työ- ja elinkeinotoimistoissa oli 32 000 alle 25-vuotiaasta työntöntä. Heidän määränsä oli 2 000 suurempi kuin edellisen vuoden elokuussa. Työ- ja elinkeinotoimistoihin ilmoitettiin elokuussa 42 000 uutta avointa työpaikkaa eli 7 000 vähemmän kuin edellisen vuoden elokuussa.

Lähde: Työvoimatutkimus 2012, elokuu. Tilastokeskus

Henkilöstövuokraus lisääntynyt

Henkilöstövuokrauksen käyttö lisääntyi Yrittäjäpalvelu-tilaston tietojen mukaan vuonna 2011 ylittäen taantuma- edeltäneen tason. Vuoden 2008 taso ylittyi kaikilla merkittävimmillä toimialoilla.

Euromääräisesti voimakkainta henkilöstövuokrauksen käytön kasvu on ollut teollisuudessa, mutta myös kauppa ja rakennusala ovat lisänneet vuokratyövoiman käyttöä huomattavasti.

Lähde: Yrittäjäpalvelut 2011. Tilastokeskus

Äitien perhevapaiden käyttö yleistynyt

Vuoden 2008 lopulla alkanut taantuma heijastui pienten lasten äitien työssäkäyntiin. Perhevapailta olevien äitien osuus hieman kasvoi ja vastaavasti työssä oleminen hieman väheni vuodesta 2008 vuoteen 2010. Vuonna 2011 tilanne on pysynyt melko samanlaisena kuin vuonna 2010. Tiedot käyvät ilmi työvoimatutkimuksen vuosikatsauksesta Perheet ja työ vuonna 2011.

Vuonna 2011 alle kolmevuotiaiden lasten äideistä reilu kolmannes oli työssä ja lähes kolmannes perhevapailta työstä. Runsaan neljännes hoiti lapsia kotona ilman työsuhdetta.

Äidit eivät kuitenkaan jää kotiin hoitamaan lapsia pitkäksi aikaa. Kouluikäisten lasten äideistä oli työssä 90 prosenttia eli lähes saman verran kuin isistä. Nuorimman lapsen ollessa 1–2-vuotias oli äideistä työssä yli puolet. Sen sijaan äideistä, joiden nuorin lapsi oli alle yksivuotias, oli työssä vain 8 prosenttia.

Lähde: Työvoimatutkimus 2011. Tilastokeskus

Työttömyys				
	Elokuu 2012	Elokuu 2011/2012 %-muutos	2. nelj. 2012	2. nelj. 2011/2012 %-muutos
Työttömät, 1 000 henkeä	199	12,3	238	-2,3
Miehet	104	13,9	134	-1,1
Naiset	96	10,6	104	-3,8
15–24-vuotiaat	47	8,2		
Työttömyysaste, %	7,3	0,2 yks.	8,6	-0,2 yks.
Miehet	7,4	-0,3 yks.	9,4	-0,1 yks.
Naiset	7,2	0,7 yks.	7,8	-0,4 yks.
Työttömyysaste ikäryhmittäin, %				
15–24-vuotiaat	13,5	0,5 yks.	23,7	-2,0 yks.
25–34-vuotiaat	8,3	0,9 yks.	7,9	0,7 yks.
35–44-vuotiaat	4,9	0,5 yks.	5	-0,4 yks.
45–54-vuotiaat	5,9	0,3 yks.	5,3	-0,2 yks.
55–64-vuotiaat	7,1	1,4 yks.	6,8	0,4 yks.
15–64-vuotiaat	7,4	0,8 yks.	8,8	-0,2 yks.
Työttömyysaste aluehallintovirastojen (AVI) mukaan, %				
Etelä-Suomen AVI	6,6	0,6 yks.	7,6	0,4 yks.
Lounais-Suomen AVI	7,4	0,1 yks.	8,4	0,7 yks.
Itä-Suomen AVI	8,2	-1,5 yks.	10,6	-1,3 yks.
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	7,8	1,9 yks.	8,8	-1,2 yks.
Pohjois-Suomen AVI	8,0	1,1 yks.	10,5	-0,6 yks.
Lapin AVI yks.	12,4	-0,1 yks.

Työllisyys				
	Elokuu 2012	Elokuu 2011/2012 %-muutos	2. nelj. 2012	2. nelj. 2011/2012 %-muutos
1 000 henkeä				
15–74-vuotias väestö	4 076	0,4	4 073	0,4
Työvoima yhteensä	2 725	0,9	2 762	0,1
Työvoimaosuus, %	66,9	0,4 yks.	67,8	-0,2 yks.
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	70,0	0,2 yks.	70,0	0,3 yks.
Miehet	70,7	-0,3 yks.	70,9	-0,2 yks.
Naiset	69,3	0,7 yks.	69,1	0,9 yks.
Työlliset	2 526	0,1	2 524	0,3
Miehet	1 301	-0,1	1 300	-0,5
Naiset	1 225	0,4	1 225	1,1
Työlliset ammattiaseman mukaan				
Yrittäjät ja yrit.perheenjäsenet	340	4,3	339	2,9
Palkansaajat	2 186	-0,5	2 185	-0,1
Palkansaajat työsuhteen mukaan				
Jatkuva työsuhte	1815	-1,2	1804	-0,8
Määräaikainen työsuhte	371	3,0	381	3,3
Palkansaajat työajan mukaan				
Kokoaikatyölliset	1890	-0,5	1871	-0,6
Osa-aikatyölliset	296	-0,6	313	2,9
Työvoiman ulkopuolella olevat	1 351	-0,7	1 311,0	1,1

Lisätietoja: www.tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus

Inflaatio hidastui

Kuluttajahintojen vuosimuutos oli elokuussa 2,7 prosenttia. Heinäkuussa se oli 2,9 prosenttia. Inflaation hidastuminen johtui ennen kaikkea korkojen laskusta.

Kuluttajahintoja nosti elokuussa viime vuodesta eniten elintarvikkeiden, liikenteen, alkoholijuomien vähittäishintojen ja asumisen kallistuminen. Elintarvikkeiden hintoja nosti lähinnä lihan, hedelmien, maitotuotteiden sekä makeisten ja jäätelön kallistuminen. Liikenteen kallistumisen aiheuttivat erityisesti polttoaineiden hinnan nousu ja ajoneuvoveron nosto. Asumisen hintaa taas nostivat eniten vuokrien ja hoitovastikkeiden korotukset. Ravintola- ja kahvilapalvelujen ja vaatteiden hintojen nousulla oli niin ikään vaikutusta inflaatioon.

Elokuussa kuluttajahintojen nousua hillitsivät eniten korkojen lasku sekä viihde-elektronikan, matkaviestintäpalvelujen ja sähkön halpeneminen edellisestä vuodesta.

Lähde: Kuluttajahintaindeksi. Tilastokeskus

Asunnot halpenivat hieman

Vanhon kerros- ja rivitaloasuntojen hinnat laskivat elokuussa koko maassa 0,6 prosenttia edelliseen kuukauteen verrattuna. Pääkaupunkiseudulla hinnat laskivat 0,7 prosenttia ja muualla maassa laskua oli 0,4 prosenttia.

Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna hinnat nousivat koko maassa 1,3

prosenttia. Pääkaupunkiseudulla hinnat nousivat 2,2 prosenttia ja muualla maassa 0,6 prosenttia.

Vuoden 2012 elokuussa vanhan osakehuoneiston keskimääräinen neliöhinta koko maassa oli 2 120 euroa, pääkaupunkiseudulla 3 293 euroa ja muualla Suomessa 1 660 euroa.

Asuntojen hintojen kuukausitilaston ilmestyessä siinä on mukana tuoreimman tilastokuukauden osalta noin 40 prosenttia kaikista kaupoista. Kuukausitiedot tarkentuvat seuraavien kuukausien aikana siten, että vuoden lopulliset tiedot julkaistaan seuraavan vuoden ensimmäisen vuosineljänneksen julkaisun yhteydessä.

Lähde: Asuntojen hinnat. Tilastokeskus

Vanhon asuintalojen ja omakotitalojen hinnat*

Kerrostaloasuntojen hinnat ja hintaindeksi 2005=100	2. nelj. 2011	3. nelj. 2011	4. nelj. 2011	1. nelj. 2012**	2. nelj. 2012**
Koko maa, €/m²	2 289	2 263	2 240	2 303	2 306
Nimellishintaindeksi	131,9	131,8	129,8	132,4	133,0
vuosimuutos, %	3,6	3,1	1,2	1,4	0,8
Pääkaupunkiseutu, €/m ²	3 462	3 425	3 409	3 526	3 480
Nimellishintaindeksi	139,0	139,0	137,6	140,8	140,3
vuosimuutos, %	4,1	4	2,7	2,5	0,9
Muu maa, €/m ²	1 640	1 619	1 593	1 626	1 656
Nimellishintaindeksi	124,7	124,6	121,8	124,0	125,6
vuosimuutos, %	3	2	-0,3	0,2	0,7
Omakotitalojen nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	128,9	123,6	122,8	126,4	127,0
vuosimuutos, %	5,7	0,4	0,8	0,6	-1,5
Omakotitalotonttien nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	134,1	138,9	137,9	137,1	144,3
vuosimuutos, %	-3,3	-4,7	-10,5	0,8	7,6

* Vanhalla asunnolla tarkoitetaan asuntoa, joka ei ole valmistunut tarkasteluvuonna tai sitä edeltävänä vuonna

**Ennakkotieto

Kuluttajahintaindeksi (2010=100)

	Elok. 2012	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Kokonaisindeksi	106,4	0,2	2,7
Elintarvikkeet ja alkoholitomat juomat	111,3	0,0	5,9
Alkoholijuomat, tupakka	108,5	0,0	7,9
Vaatetus ja jalkineet	103,3	5,6	2,9
Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	108,7	-0,1	0,9
Kalusteet, kotitalouskoneet ja yleinen kodinhoito	103,7	0,9	1,2
Terveys	100,9	0,1	0,0
Liikenne	109,7	-0,2	5,1
Viestintä	90,8	-2,8	-7,6
Kulttuuri ja vapaa-aika	99,6	-0,4	0,8
Koulutus	103,9	0,0	0,7
Ravintolat ja hotellit	107,3	0,5	3,8
Muut tavarat ja palvelut	107,5	0,1	3,0
Elinkustannusindeksi 1951:10=100	1 865		

Palkansaajien ansiotasoindeksi ja ansioiden vuosimuutokset

	2005=100 2. nelj. 2012*	Vuosi- muutos %	Kuukausiansiot ¹⁾ , €** 2. nelj. 2012*
Palkansaajaryhmä / sektori			
Yhteensä	127,4	3,7	3 217
Tuntipalkkaiset	124,9	4,1	2 632
Kuukausipalkkaiset	128,1	3,6	3 368
Miehet	125,4	3,6	3 540
Naiset	129,1	3,8	2 918
Sektori			
Yksityinen sektori	126,4	3,7	3 368
Kunnat	128,7	3,5	2 902
Valtio	134,2	4,0	3 643
Muut	127,0	4,2	2 997

¹⁾ Palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot

* Ennakkotieto

** Reaaliansioiden vuosimuutos oli ennakkotietojen mukaan 1. neljänneksellä 0,7 prosenttia.

Tuottajahintaindeksit (2010=100)

	Elokuu 2012	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Teollisuuden tuottajahintaindeksi	107,8	1,1	1,5
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, kotimaiset tavarat	109,3	1,7	2,0
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, vientitavarat	105,8	0,5	0,9
Vientihintaindeksi	106,0	0,5	0,9
Tuontihintaindeksi	113,0	2,0	4,8
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	110,6	1,4	3,3
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	111,9	1,3	3,5

Rakennuskustannusindeksi (2010=100)

	Elokuu 2012	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Rakennuskustannusindeksi	106,2	0,1	2,2
Kokonaisindeksi	106,2	0,1	2,2
Työ	104,0	0,0	2,1
Tarvikkeet	106,2	0,2	1,7
Palvelut	112,2	0,1	5,1

Suomalaiset matkailevat edelleen vilkkaasti

Matkailun kasvavassa suosiossa ei näy laantumisen merkkejä, sillä suomalaiset matkustivat touko–elokuussa runsaasti sekä kotimaassa että ulkomaille. Kotimaassa maksullisen majoituksen sisältäneitä matkoja tehtiin 8 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Ulkomaille matkailu oli vieläkin vilkkaampaa kasvaen 17 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta.

Vuoden 2012 toisella kolmanneksella 15–84-vuotiaat suomalaiset tekivät yhteensä 16 miljoonaa matkaa, kun mukaan lasketaan kaikki kotimaan ja ulkomaan vapaa-ajanmatkat sekä työ- ja kokousmatkat. Yöpymisen sisältäneiden matkojen lisäksi matkamäärässä ovat mukana myös ulkomaan päivämatkat.

Kotimaan yöpymisen sisältäneitä vapaa-ajanmatkoja tehtiin touko–elokuussa 11,7 miljoonaa. Näistä oli mökki- ja vierailumatkoja 8,9 miljoonaa.

Matkoja, joiden aikana yövyttiin maksullisessa majoituksessa, tehtiin 2,9 miljoonaa ja

suosituimmat matkakohteet sijaitsivat Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Maksullisen majoituksen sisältäneitä matkoja tilastoitiin 8 prosenttia enemmän kuin edellisvuoden touko–elokuussa.

Ruotsiin, Viroon, Espanjaan, Kreikkaan...

Ulkomaille tehtiin touko–elokuussa 3,1 miljoonaa vapaa-ajanmatkaa. Ulkomaan vapaa-ajanmatkoista kohdemaassa yöpymisen sisältäneitä matkoja oli 2 448 000 ja risteilyjä, joiden aikana yövytään ainoastaan laivalla, 406 000. Risteilyt suuntautuivat pääosin Ruotsiin ja Viroon. Ulkomaan päivämatkoihin tehtiin touko–elokuussa 246 000.

Touko–elokuussa kohdemaassa yöpymisen sisältäneitä matkoja suuntautui Viroon 744 000 ja Ruotsiin 284 000. Myös Välimeren maat pysyivät suosikkeina. Välimerelle matkoja ja suuntautui touko–elokuussa 496 000, näistä Kreikkaan 142 000 ja Espanjaan 123 000. Kohdemaassa yöpymisen sisältäneitä matkoja tilastoitiin 34 prosenttia enemmän kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana.

Vapaa-ajanmatkojen lisäksi kotimaassa tehtiin 1,5 miljoonaa työ- ja kokousmatkaa. Ulkomaille suuntautui 919 000 työ- ja kokousmatkaa.

Suomalaisten matkailu -tutkimusta varten haastateltiin helmi-, maalisk-, huhti- ja touko-kuussa yhteensä 5 908 iältään 15–84-vuotiaasta suomalaista. Aiempina vuosina tiedot on kerätty 15–74-vuotiailta. Tutkimuksen tiedonkeruussa tehtiin merkittävä muutos vuoden 2012 alussa, joten tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempien vuosien kanssa.

Lähde: Suomalaisten matkailu. Tilastokeskus

Talvimatkailijat toivat miljardi euroa

Talvella 2011–2012, marraskuun ja huhtikuun välisenä aikana, Suomessa vieraili 3,3 miljoonaa ulkomaista matkustajaa. Matkustajamäärä kasvoi edellisestä talvikaudesta 13 prosenttia. Suuri osa kasvusta tuli Venäjällä asuvista matkustajista.

Ulkomaiset matkustajat toivat Suomeen talven aikana yhteensä 982 miljoonaa euroa eli yhtä paljon kuin vuotta aiemmin. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen ja Matkailun edistämiskeskuksen yhteisestä Rajahaastattelututkimuksesta.

Lähde: Rajahaastattelututkimus 2012. Tilastokeskus

Väestönmuutokset	1. nelj. 2011	2. nelj. 2011	3. nelj. 2011	4. nelj. 2011	1. nelj. 2012*	2. nelj. 2012*
Elävänä syntyneet	14 734	14 938	16 017	14 272	14 796	14 864
Kuolleet	13 257	12 601	12 082	12 645	14 227	12 302
Syntyneiden enemmitys	1 477	2 337	3 935	1 627	569	2562
Maahan muuttaneet	6 232	6 662	9 753	6 834	6 048	6 598
Maasta muuttaneet	2 845	2 665	4 322	2 828	3 035	2 911
Nettomahaanmuutto	3 387	3 997	5 431	4 006	3 013	3 687
Väestönlisäys ¹	4 864	6 334	9 366	5 633	3 582	6 249
Väkiluku²	5 380 140	5 386 474	5 395 840	5 401 267	5 404 849	5 411 098

* Ennakkotieto
¹ Sisältää rekisterikorjaukset lopullisten tietojen 4. neljänneksellä
² Ajankohdan lopussa

Yöpymiset kaikissa majoitusliikkeissä, tammi–elokuussa 2012*		
Yöpyneiden asuinmaa	Yöpymisvuorokaudet majoitusliikkeissä	
	Kaikki majoitusliikkeet	Yöpymisten vuosimuutos, %
Kaikki yhteensä	12 508 816	2,3
Suomi	9 014 008	0,3
Ulkomaat	3 494 808	7,8
Venäjä	928 721	18,8
Saksa	348 023	4,0
Ruotsi	336 028	-1,6
Britannia	205 340	2,6
Ranska	144 486	3,6
Viro	142 514	10,8
Alankomaat	117 072	-0,4
Norja	116 495	3,4
Yhdysvallat	115 921	-1,8
Japani	93 335	24,2
Sveitsi	92 663	17,8

* Ennakkotieto

Rekisteröidyt uudet ajoneuvot*				
	Syyskuu 2012	Vuosi- muutos %	Tammi- syyskuu 2012	Vuosi- muutos %
Autot yhteensä	9 085	-22,0	100 862	-10,8
Henkilöautot	7 994	-20,9	88 926	-11,2
Pakettiautot	825	-30,7	9 067	-10,9
Kuorma-autot	243	-22,4	2 476	-1,9
Linja-autot	23	-34,3	393	29,7
Moottoripyörät	183	-33,5	4 765	-14,4

* Poislukien Ahvenanmaa

Majoitustoiminta*				
	Heinäkuu 2012	Vuosi- muutos %	Tammi- heinäkuu 2012	Vuosi- muutos %
Yöpymisiä kaikissa majoitusliikkeissä¹, 1 000	3 029,1	-3,4	12 508,8	2,3
ulkomaalaisten yöpymisiä ¹ , 1 000	731,6	-1,5	3 494,8	7,8
Yöpymisiä hotelleissa, 1 000	1 969,5	-1,7	9 786,4	3,5
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	513,5	-1,7	2 933,0	8,4
Hotellihuoneiden käyttöaste, %	59,0	-2,7	53,2	0,3

* Ennakkotieto
¹ Hotellit ym. majoitusliikkeet, joissa on vähintään 10 huonetta, mökkiä tai sähköpistokkeella varustettua matkailuvaunupaikkaa sekä retkeilymajat
² Prosenttiyksikköä

Ympäristötilasto

Vuosikirja 2012

Ympäristötilasto käsittelee asioita monipuolisesti mm. ympäristotaloudellisista lähtökohdista käsin. Vuosikirjassa on tuoreimpiin aineistoihin perustuvat tiedot Suomesta ja vertailutiedot maailmalta.

Kaksikielisen (suomi-englanti) julkaisun mukana CD-ROM, jossa kirjan tilastotaulukot ja kuvioiden tiedot ovat Excel-taulukoina sekä kuviot valmiina tulostettavaksi värikkäinä kalvoina.

Tilaukset:

Edita Publishing Oy

Puh. 020 450 05

asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

futureimagebank.com

Joulukuun numerossa:
Väestöennuste

tieto & trendit tilauskortti

Tilaan Tieto&trendit -lehdet. Kahdeksan numeroa/vuosi (9200)

jatkuva tilaus 152 €/vsk

Ulkomaan tilauksiin lisätään postimaksu.

Tiedosta oivallukseen

Tilasto-
keskus
maksaa
posti-
maksun

Tilastokeskus

Tietopalvelu

Tunnus 5003081

Info 755

00003 Vastauslähetys

Tilaaajan tiedot

Etinimi _____ Sukunimi _____

Yritys _____

Tehtävä _____

Postiosoite _____ Postinumero- ja -toimipaikka _____

Puhelin _____ Sähköpostiosoite _____

Laskutusosoite, jos eri kuin tilaaajan

Etinimi _____ Sukunimi _____

Yritys _____

Postiosoite _____ Postinumero ja -toimipaikka _____

Suomen tilastollinen vuosikirja 2012

Ajankohtainen uusin tieto – pitkät aikasarjat

- tilastoja ja havainnollistavaa grafiikkaa pitkinä aikasarjoina
- laaja kansainvälinen osa – vertailutietoja muista maista
- aluetietoa ja teemakarttoja
- asiahakemisto ja lähdeviitteet
- kolmikielinen: suomi, ruotsi, englanti; kansainvälinen osa: suomi, ruotsi
- CD-ROMilla julkaisu pdf-muodossa, taulukot Excel-muodossa, teemakartat, hyvät hakuominaisuudet, linkit tilastontuottajien kotisivuille
- myös verkkopalveluna, katso esittely: tilastokeskus.fi/vuosikirja

Hinta 80 € (sisältää arvonlisäveron).

Kertatilaukseen lisätään toimitusmaksu 8,15 €.

Verkkopalvelu alkaen 110 € + alv 23 %.

Ilmestyy joulukuussa

Tilaukset

Edita Publishing Oy

Puh. 020 450 05

asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

